

บทที่ 3

กฎหมายอาญาของไทยและของต่างประเทศ เกี่ยวกับความผิดฐานฉ้อโกง

เมื่อได้ทราบถึงแนวความคิดและทฤษฎีในการลงโทษให้ผู้กระทำความผิด ต้องรับโทษหนักขึ้น ตามที่กล่าวไว้ในบทที่ 2 แล้ว ในบทนี้ ผู้เขียนจะกล่าวถึงวิวัฒนาการของความผิดฐานฉ้อโกงในแต่ละยุคสมัยตามกฎหมายอาญาไทย รวมถึงองค์ประกอบของความผิดฐานฉ้อโกง เหตุฉกรรจ์ในความผิดฐานฉ้อโกง และบทบัญญัติความผิดอื่นในหมวดความผิดฐานฉ้อโกง ตามประมวลกฎหมายอาญาของไทยในปัจจุบัน ตลอดจนถึงความผิดฐานฉ้อโกงตามกฎหมายอาญาของต่างประเทศ โดยในที่นี้ ผู้เขียนจะแบ่งหัวข้อในการศึกษา ออกเป็น 2 ส่วน คือ 1) ความผิดฐานฉ้อโกงตามกฎหมายอาญาของไทย โดยจะศึกษาตั้งแต่สมัยสุโขทัย สมัยกรุงศรีอยุธยา สมัยกรุงรัตนโกสินทร์ ประมวลกฎหมายอาญาฉบับปัจจุบัน และ 2) ความผิดฐานฉ้อโกงตามกฎหมายอาญาของต่างประเทศ ทั้งประเทศในกลุ่มที่ใช้กฎหมายระบบซีวิลลอว์ และกลุ่มประเทศที่ใช้กฎหมายระบบคอมมอนลอว์ เพื่อนำไปสู่การสังเคราะห์ วิเคราะห์และแก้ไขเพิ่มเติมบทบัญญัติในความผิดฐานฉ้อโกงตามประมวลกฎหมายอาญาของไทยในบทที่ 4 ต่อไป

1. ความผิดฐานฉ้อโกงตามกฎหมายอาญาของไทยสมัยโบราณ

การกระทำความผิดด้วยวิธีการหลอกลวง เป็นลักษณะสำคัญพื้นฐานของความผิดฐานฉ้อโกง ความผิดฐานฉ้อโกงเป็นความผิดที่มีลักษณะผูกพันกับความสัมพันธ์ทางแพ่งของเอกชน วิวัฒนาการทางกฎหมายของความผิดฐานฉ้อโกงตามประวัติศาสตร์ของไทย การฉ้อโกงทรัพย์สินระหว่างราษฎร เป็นเรื่องที่เรียกร้องได้เฉพาะทางแพ่ง ไม่ถือว่ามี ความรับผิดทางอาญา ตามกฎหมายตราสามดวงการรับโทษที่จะเป็นความผิดอาญา จะต้องเป็นการฉ้อเกี่ยวกับของหลวงหรือเกี่ยวกับราชการ ถ้าราษฎรฉ้อกันเองถือเป็น

ความผิดทางแพ่งเท่านั้น กฎหมายตราสามดวงไม่ได้แบ่งแยกลักษณะทางแพ่งและทางอาญาออกจากกันอย่างชัดเจน การยึดทรัพย์ผู้แพ่คดีคนที่แพ่ความแต่ไม่ใช้เงินตามคำตัดสิน จะต้องถูกจับมาใส่ตารางเพื่อเร่งเอาเงินซึ่งเป็นความอาญาไป จนกระทั่งประกาศลักษณะฉ้อ ร.ศ. 119 ซึ่งถือเป็นเริ่มต้นของการแยกลักษณะกฎหมายอาญาออกจากกฎหมายแพ่งอย่างแท้จริง โดยได้บัญญัติตามแบบอย่างของกฎหมายอังกฤษ ต่อมาจึงได้บัญญัติกฎหมายลักษณะอาญา ร.ศ. 127 ซึ่งมีลักษณะเป็นประมวลกฎหมาย และปี พ.ศ. 2500 ประเทศไทยได้มีการบัญญัติประมวลกฎหมายอาญาขึ้น สำหรับหมวดความผิดฐานฉ้อโกง บัญญัติไว้ในมาตรา 341 ถึงมาตรา 348 ซึ่งจนถึงปัจจุบันนี้ยังมิได้มีการแก้ไขข้อความในความผิดฐานฉ้อโกงตามประมวลกฎหมายอาญ่อีกเลย ดังนั้น เพื่อที่จะมีความรู้พื้นฐานเกี่ยวกับความผิดฐานฉ้อโกงและการกระทำอันเป็นเหตุฉกรรจ์ ตั้งแต่อดีตจนถึงปัจจุบันและวิวัฒนาการต่าง ๆ ผู้เขียนจึงขอกว่าพัฒนาการของกฎหมายเป็นลำดับดังนี้

1.1 สมัยสุโขทัย

เท่าที่ปรากฏหลักฐานเกี่ยวกับกฎหมายในสมัยนี้ คือ ศิลาจารึกของพ่อขุนรามคำแหงมหาราช ซึ่งก็ไม่ปรากฏแน่ชัดว่ามีบทบัญญัติเกี่ยวกับความผิดฐานฉ้อโกงแต่ประการใด อีกทั้งเมื่อตรวจสอบศิลาจารึกกฎหมายอาญาสมัยสุโขทัยและกฎหมายพระเจ้ามังรายหรือมังรายราชศาสตร์ ซึ่งอยู่ในสมัยเดียวกันก็ไม่ปรากฏบทบัญญัติเกี่ยวกับความผิดฐานฉ้อโกง คงมีเฉพาะบทบัญญัติเกี่ยวกับลักทรัพย์หรือยักยอกทรัพย์เท่านั้น¹ แสดงให้เห็นว่าในสมัยนี้ความซับซ้อนของฐานความผิดต่าง ๆ ยังไม่ชัดเจนนัก

---

¹หลวงสุทธิวาทนฤพุมิ, คำบรรยายประวัติศาสตร์กฎหมายชั้นปริญญาโท (กรุงเทพมหานคร: โรงพิมพ์มหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์, 2516), หน้า 190-408.

1.2 สมัยกรุงศรีอยุธยา

ความผิดฐานฉ้อโกงในสมัยกรุงศรีอยุธยา² ได้เริ่มตราขึ้นในรัชสมัยของพระรามาธิบดีที่ 1 หรือพระเจ้าอู่ทอง โดยได้บัญญัติไว้ในกฎหมายเรื่อง “ฉ้อ” โดยปรากฏในกฎหมายต่าง ๆ อาทิเช่น พระไอยการหลวง กฎหมายลักษณะอาญา ร.ศ. 127 พระไอยการลักษณะโจร เป็นต้น โดยการบัญญัติกฎหมายในสมัยนี้ได้บัญญัติปะปนกับความผิดฐานต่าง ๆ ทั้งในทางแพ่งและทางอาญา มิได้บัญญัติแยกกฎหมายอาญาออกจากกฎหมายแพ่งอย่างในปัจจุบันนี้ ซึ่งแสดงให้เห็นว่า ในสมัยนี้แนวความคิดในความผิดฐานฉ้อโกงเริ่มเข้ามามีส่วนในการเปลี่ยนแปลงกฎหมาย เพื่อให้เท่าทันกับพัฒนาการทางสังคมที่เปลี่ยนแปลงไป

1.3 สมัยกรุงรัตนโกสินทร์

ในสมัยกรุงรัตนโกสินทร์นี้ ได้เริ่มมีการปรับปรุงแก้ไข และรวบรวมกฎหมายต่าง ๆ ให้เป็นหมวดหมู่เดียวกัน ซึ่งจากการศึกษาในสมัยนี้ พอจะแยกพิจารณาความเป็นมาของกฎหมายได้ เป็นลำดับดังนี้

1.3.1 กฎหมายตราสามดวง

ในสมัยรัชกาลพระบาทสมเด็จพระพุทธยอดฟ้าจุฬาโลก (รัชกาลที่ 1) ได้ทรงแต่งตั้งคณะกรรมการชุดหนึ่ง ทำหน้าที่ชำระสะสางและรวบรวมกฎหมายในสมัยกรุงศรีอยุธยาซึ่งกระจัดกระจายอยู่ให้เข้าเป็นหมวดหมู่เดียวกันเมื่อ พ.ศ. 2437 เรียกว่า กฎหมายตราสามดวง ซึ่งเป็นบทบัญญัติของกฎหมายที่ใช้ในสมัยกรุงศรีอยุธยา โดยได้บัญญัติถึงความผิดที่ใช้คำว่า “ฉ้อ” อยู่หลายบท และกระจัดกระจายอยู่ตามกฎหมายลักษณะต่าง ๆ โดยตามกฎหมายสองเล่ม เช่น พระไอยการอาญาหลวง พระไอยการลักษณะโจร เป็นต้น

โดยพระไอยการลักษณะโจร ซึ่งประกาศใช้เมื่อ พ.ศ. 1903 ได้บัญญัติเกี่ยวกับเรื่อง “ฉ้อ” ไว้ในบทที่ 112 บัญญัติไว้ว่า “เข้าของทองเงินเขาตกเขาหล่นผู้ใดเก็บ

---

²ดวงจิตต์ กำประเสริฐ, ประวัติศาสตร์กฎหมาย, พิมพ์ครั้งที่ 5 (กรุงเทพมหานคร: สำนักพิมพ์มหาวิทยาลัยรามคำแหง, 2542), หน้า 81.

ได้และผู้อื่นมิใช่ของตนมาว่าเป็นของตนตกหายก็ดี ผิงไว้ก็ดี มาอธิบายเอาทรัพย์นั้นไปอยู่ผู้มีเจ้าของแต่ออกมาว่าก็ดี ท่านรู้ด้วยประการใด ๆ ก็ดี เมื่อพิจารณาเป็นสัจจะว่ามีใช้ทรัพย์เข้าของตน และตนเอาที่จมูสาวาทว่า ดังนั้น ท่านว่า คือ คนร้ายน้อเอาทรัพย์ ท่านให้ลงโทษในระหว่างอำพรางเอาทรัพย์ท่านและให้เอาทรัพย์นั้นตั้งใหม่ทวิคูณ ทำเป็น 3 ส่วน และให้เป็นของหลวงส่วนหนึ่ง ให้เจ้าของส่วนหนึ่งและให้แก่ผู้ได้อีกส่วนหนึ่ง” ซึ่งในสมัยเดิมความหมายของคำว่าน้อ กว้างกว่าปัจจุบัน กล่าวคือ การกระทำใดที่มีลักษณะเป็นน้อ หรือเบียดบัง ก็ดูจะเข้าเป็นน้อทั้งสิ้น นอกจากนี้ยังมีความหมายรวมทั้งน้อโกงและยกยอกของหลวงด้วย เช่น ตามพระไอยการอาญาหลวง บท 38 ซึ่งบทบัญญัติลงโทษเจ้าพนักงานผู้ประมัดจ่ายเงินเข้าของหลวงไปน้อยแต่ลงบัญชีว่าจ่ายมาก แล้วเอาเป็นอาณานิคมประโยชน์แก่ตนหรือบังส่วนสาอากรที่เก็บได้

ทั้งนี้ จะเห็นได้ว่า ตามพระไอยการอาญาหลวง บท 69 บัญญัติว่า “ผู้ใดน้อบังอวัยวะณกะทรัพย์และสวัญณกะทรัพย์ของพระเจ้าอยู่หัวก็ดี กระทำทุจริตผิดในพระราชอาญาและให้จราชลงในแผ่นดินท่านก็ดี และมีผู้ใดรู้เห็นเป็นใจรับสินจ้างสินบนมิได้ เอามาว่ากล่าวพิทพูนพระเจ้าอยู่หัวท่านรู้ด้วยประการใด ให้มีโทษ 3 สถาน สถานหนึ่ง คือ อาทิให้ฆ่าเสีย สถานหนึ่งคือมีทรมให้รับราชบาทว์ แล้วเอาตัวลงหล้าช้าง สถานหนึ่ง คือ อวสานให้ทวนแล้วให้ใหม่” และพระไอยการอาญาหลวง บท 38 ได้บัญญัติลงโทษเจ้าพนักงานผู้ประมัดจ่ายเงินของหลวงไปน้อย แต่ลงบัญชีว่าจ่ายมาก แล้วเอาเป็นอาณานิคมประโยชน์แก่ตน หรือบังส่วนสาอากรที่เก็บได้

ซึ่งตามกฎหมายสองเล่มทั้ง พระไอยการอาญาหลวง และพระไอยการลักษณะโจร ความผิดฐานน้อ จะฟ้องในทางอาญาได้เฉพาะน้อของหลวงเท่านั้น ถ้าราษฎรน้อกันเองนั้นเป็นเรื่องทางแพ่ง³ ซึ่งมีบทบังคับปรับไหม หากผู้แพ้ไม่ใช้เงินตามคำพิพากษาจะถูกจับตัวมาใส่ตารางเร่งชำระเงินได้ ซึ่งก็นับว่าเป็นโทษทางอาญาหลาย ๆ⁴

³คำพิพากษากรมการฎีกาที่ 152/ร.ศ. 119 และคำพิพากษากรมการฎีกาที่ 204/ร.ศ. 119 วินิจฉัยว่าคดีที่ราษฎรกรทำการน้อ โกงกันนั้นเป็นความแพ่ง หาใช่เป็นความอาญาไม่.

⁴พระเจ้าบรมวงศ์ กรมหลวงราชบุรีดิเรกฤทธิ์, พระราชบัญญัติในปดจุบัน (เล่ม 2) (กรุงเทพมหานคร: โรงพิมพ์กองหลวงโทษ, ร.ศ. 121), หน้า 698.

1.3.2 กฎหมายลักษณะฉ้อ

ต่อมาในสมัยพระบาทสมเด็จพระจุลจอมเกล้าเจ้าอยู่หัว (รัชกาลที่ 5) ได้ออกพระราชบัญญัติเพิ่มเติมลักษณะฉ้อหนี้ยืมสิน รัตนโกสินทร์ศก 110 เข้าในกฎหมายเก่า เพื่อช่วยเหลือลูกหนี้ที่สุจริตมิต้องได้รับความเดือดร้อนจากการฟ้องคดีของเจ้าหนี้ โดยอนุญาตให้ลูกหนี้ล้มละลายได้ การจำเริญจึงเป็นอันเลิกไป ทั้งนี้ คงเนื่องจากมีความมุ่งหมายจะส่งเสริมการค้าและเห็นว่าการจำเริญเป็นโทษป่าเถื่อน แต่ทั้งนี้ทั้งนั้นก็ทำให้มีผู้ทุจริตคิดฉ้อกันมากขึ้นเพราะถือว่าเมื่อฉ้อเขามาได้ โทษก็เพียงต้องให้เขาคืนเท่านั้น ไม่ต้องถูกจำเริญเช่นแต่ก่อนแต่ประการใด เพื่อแก้ไขปัญหาดังกล่าว จึงได้ประกาศลักษณะฉ้อ ร.ศ. 119 ขึ้น โดยผู้ร่างได้แนวทางมาจากกฎหมายอังกฤษ โดยวางแนวแบ่งแยกความผิดทางอาญาและความผิดทางแพ่งออกจากกัน กล่าวคือ เมื่อได้ลงโทษผู้ฉ้อในทางอาญาตามประกาศฉบับนี้ แต่ในขณะเดียวกันผู้เสียหายอาจเรียกค่าชดใช้ใน ส่วนที่ตนเสียไปในทางแพ่งได้อีกไม่ใช่ให้ผู้เสียหายรับเงินส่วนแบ่งจากเงินปรับไหมเข้า หลวงเช่นแต่ก่อน ที่เป็นอย่างนี้เพราะในสมัยนั้นความคิดเห็นในด้านกฎหมายของไทยได้เริ่มเจริญขึ้นมาก

ตามประกาศฉบับนี้ได้วางหลักไว้ว่า ผู้ใดหลอกลวงเอาเงินหรือของจากผู้อื่นโดยจงใจที่จะฉ้อ มีความผิดต้องระวางโทษจำคุกไม่เกินสองปี หรือปรับไม่เกินสี่เท่าหรือทั้งจำทั้งปรับ และได้อธิบายคำว่า หลอกลวง คือ การกระทำโดยวาทะที่ดี หนังสือที่ดี หรือโดยกิริยาที่ดี ให้เขาเข้าใจว่าการอย่างหนึ่งอย่างใดได้เป็นไปหรือเกิดขึ้น หรือมีอยู่ ผิดจากความเป็นจริง แต่การหลอกลวงในการที่ตั้งใจว่า จะทำอะไรในเบื้องต้นนั้น ไม่เรียกว่า หลอกลวง แต่เรียกว่า ไม่ทำตามปฏิญาณ นอกจากนี้ยังได้อธิบายคำว่า “เอาไป” ว่าเป็นการเอาไปเองหรือหลอกให้เขาไปให้ผู้อื่น และมีเจตนาที่จะไม่ให้เจ้าของได้คืนไปเลย

ตามหลักดังกล่าว จึงแยกองค์ประกอบความผิดฐานฉ้อ ตามประกาศลักษณะฉ้อ ร.ศ. 119 ได้ว่า ต้องประกอบด้วยหลักเกณฑ์ 3 ประการคือ

- 1) ต้องใช้วาทะหรือหนังสือ หรือกิริยาหลอกลวง
- 2) ต้องได้เงินหรือของมาจากผู้อื่นโดยการหลอกลวง

3) ต้องมีเจตนาที่จะฉ้อ⁵

โดยความผิดฐานฉ้อมีการบัญญัติไว้ในหลายมาตรา อาทิเช่น

มาตรา 2 บัญญัติว่า การหลอกลวงโดยไม่ตั้งใจจะทำอะไรในเบื้องหน้า ไม่เป็นการหลอกลวง (มาตรา 2)

มาตรา 4 บัญญัติลงโทษผู้ที่เอาที่ดินโรงเรือนซึ่งพึงเคลื่อนที่ไม่ได้ไปหลอกขาย หลอกแลก หรือหลอกให้เป็นประกัน เช่น จำนำ หรือขายฝาก โดยรู้ว่าที่ดินโรงเรือนนั้นมีเจ้าของตน และมีความประสงค์จะฉ้อเอาผลประโยชน์จากการนั้น ซึ่งต้องมีผิดระวางโทษจำคุกไม่เกิน 3 ปี หรือปรับไม่เกินสี่คูณ หรือทั้งจำทั้งปรับ

มาตรา 5 บัญญัติลงโทษผู้ที่เอาที่ดินโรงเรือนซึ่งพึงเคลื่อนที่ไม่ได้ของตนซึ่งได้ให้ประกัน เช่น จำนำ หรือขายฝากอีกครั้งหนึ่งแล้ว ไปหลอกขาย หลอกแลก หรือหลอกให้เป็นประกัน เช่น จำนำ หรือขายฝากอีกครั้งหนึ่ง โดยปกปิดการที่ดินได้เอาทรัพย์สินนั้นไปประกันไว้ครั้งหนึ่งแล้ว และผู้กระทำความประสงค์จะฉ้อเอาผลประโยชน์จากการนั้น ซึ่งต้องระวางโทษจำคุกไม่เกิน 2 ปี หรือปรับไม่เกิน สี่คูณ หรือทั้งจำทั้งปรับ

มาตรา 6 แห่งประกาศนี้ได้บัญญัติถึงการฟ้องคดีเกี่ยวกับเรื่องฉ้อว่าผู้ที่ถูกฉ้อมีอำนาจฟ้องเรียกทรัพย์สินที่เสียไปในทางแพ่งได้ด้วย แต่จะต้องฟ้องครั้งเดียว กล่าวคือ ฟ้องอาญาอย่างเดียว หรือฟ้องแพ่งอย่างเดียว หรือจะฟ้องทั้งแพ่งและอาญารวมกันก็ได้ โดยผู้เสียหายมีอำนาจฟ้องครั้งเดียว แต่ถ้าอัยการเป็นผู้ฟ้องคดี ผู้ที่ถูกฉ้อจะฟ้องทางแพ่ง รวมสำนวนกับอัยการ หรือจะฟ้องเป็นคดีอีกต่างหากของตนก็ได้ การฟ้องดังกล่าวข้างต้นไม่ว่าจะเป็นทางแพ่งหรืออาญา ต้องฟ้องภายใน 6 เดือน นับแต่วันที่ได้รับทราบความตามที่กล่าวมานี้

จะเห็นได้ว่า ประกาศลักษณะฉ้อได้แสดงความก้าวหน้าในทางกฎหมายของไทยเป็นอันมาก ข้อสังเกตอีกประการหนึ่งคือ ประกาศลักษณะฉ้อมิได้มีบทบัญญัติยกเลิกกฎหมายที่ใช้อยู่เดิมเกี่ยวกับเรื่องฉ้อ ฉะนั้น ประกาศฉบับนี้จึงไม่มีผลเป็นการยกเลิกกฎหมายเก่า เว้นแต่เมื่อการกระทำใดเข้าหลักเกณฑ์ดังกล่าวไว้ในประกาศ

⁵ พระเจ้าบรมวงศ์ กรมหลวงราชบุรีดิเรกฤทธิ์, เรื่องเดียวกัน, หน้า 698.

ลักษณะข้อ ก็ใช้ประกาศฉบับนี้บังคับประกาศลักษณะข้อ ร.ศ. 119 ได้ใช้มาจนถึง ร.ศ. 127 จึงได้มีประกาศใช้กฎหมายลักษณะทางอาญาขึ้นใช้บังคับ โดยกฎหมายลักษณะอาญา ร.ศ. 127 ได้บัญญัติยกเลิกกฎหมายเก่า อันมีผลทำให้กฎหมายเรื่องข้อเดิม และประกาศลักษณะข้อ ร.ศ. 119 ถูกยกเลิกไปด้วย

1.3.3 กฎหมายลักษณะอาญา ร.ศ. 127

กฎหมายลักษณะอาญา ร.ศ. 127 นับว่าเป็นประมวลกฎหมายฉบับแรกของประเทศไทย เพราะได้รวบรวมตัวบทกฎหมายประเภทเดียวกันมารวมไว้ด้วยกัน อันทำให้สะดวกแก่การค้นคว้าและการใช้กฎหมาย กฎหมายลักษณะอาญา ร.ศ. 127 นับได้ว่า เป็นกฎหมายที่ทันสมัยยิ่งในขณะนั้น เพราะได้นำแนวความคิดตามหลักกฎหมายต่างประเทศมาเป็นหลักในการร่าง และพิจารณาคัดแปลงให้เหมาะสมกับสถานการณ์สภาพแวดล้อมของไทย

โดยความผิดฐานข้อโกงได้มีการบัญญัติไว้ในหมวดที่ 4 ตั้งแต่มาตรา 304 ถึงมาตรา 313 โดยมีหลักอยู่ในมาตรา 304 ซึ่งบัญญัติขึ้นตามแนวความคิดของฝรั่งเศสในเรื่องข้อโกง มีความว่า

“ผู้ใดหลอกลวงด้วยประการใด ๆ อันต้องประกอบด้วย การเอาความเท็จมากล่าว หรือแก้งปกปิดเหตุการณ์อย่างใด ๆ ที่มันควรต้องแจ้งนั้น โดยมันมีเจตนาทุจริตคิดหลอกลวง ให้ผู้หนึ่งผู้ใดส่งทรัพย์อย่างหนึ่งอย่างใดให้แก่ตัวมัน หรือแก่ผู้อื่นก็ดี หรือให้เขาทำหนังสือสำคัญอย่างใด ๆ ก็ดี ท่านว่ามันผู้หลอกลวง เช่นว่ามานี้กระทำการข้อโกง มีการข้อโกง มีความผิดต้องระวางโทษจำคุกไม่เกินกว่า 3 ปี และให้ปรับไม่เกินกว่า 2,000 บาท อีกโทษหนึ่ง”

ส่วนเหตุการณ์ในความผิดฐานข้อโกง ตามกฎหมายลักษณะอาญา ร.ศ. 127 บัญญัติไว้ในมาตรา 306 มีความว่า

“ถ้าผู้ใดกระทำการข้อโกง โดยอุบายอย่างหนึ่งอย่างใด เช่นว่าต่อไปในมาตรานี้ คือ

- (1) ปลอมตัวเป็นคนอื่นก็ดี
- (2) แก้งแสดงตนว่าเป็นคนใช้วิทยาอาคมได้ก็ดี

(3) แก่ถึงปกปิดความที่ได้เอาทรัพย์สินอย่างใดใด ของตนไปขาย หรือวางเป็นประกันหรือจำนำอีกหนหนึ่งก็ดี”

(4) เอาทรัพย์สินอย่างใดใด ซึ่งมันไม่มีอำนาจที่จะจับจ่ายได้นั้นไปขาย หรือวางเป็นประกันหรือจำนำ จำหน่ายเสียก็ดี

(5) เอาเปรียบแก่คนอายุน้อยซึ่งยังอ่อนแก่ความรู้ หรือเอาเปรียบแก่คนที่วิกลจริตก็ดี

ท่านว่า มันผู้มีความผิดที่ว่าในมาตรานี้ ต้องระวางโทษจำคุกตั้งแต่หกเดือนขึ้นไปจนถึงห้าปี แลให้ปรับตั้งแต่ร้อยบาทขึ้นไปจนถึงห้าพันบาทด้วยอีกโทษหนึ่ง”

ตามมาตรา 304 นี้จะเห็นได้ว่า ความผิดฐานฉ้อโกง มีหลักเกณฑ์คล้ายกันกับประกาศลักษณะฉ้อโกง แต่ได้ขยายความไปถึงการหลอกลวงให้ผู้ถูกหลอกลวงทำ ถอน หรือทำลายหนังสือสำคัญด้วย นอกจากนี้ยังบัญญัติถึงการซื้อขายโดยหลอกลวง (มาตรา 305, 310) การเอาเปรียบคนอ่อนอายุซึ่งขัดสนวิกลจริต หรือลุ่มหลงด้วยประการใด ๆ (มาตรา 307) การยักยอกทรัพย์เพื่อมิให้เจ้าหนี้ได้รับชำระหนี้ (มาตรา 308, 309) โกงในการเล่นการพนันที่เล่นกันได้โดยชอบด้วยกฎหมาย (มาตรา 311) การโกงบริษัทรับประกันหรือผู้ใดที่ได้รับประกันสิ่งของไว้ (มาตรา 312) ความผิดอาญาฐานฉ้อโกงเป็นความผิดต่อส่วนตัว (มาตรา 313) ซึ่งเห็นได้ชัดเจนว่า การพัฒนากฎหมายไทยในส่วนความผิดฐานฉ้อโกง เริ่มมีความสลับซับซ้อนมากขึ้น เพื่อให้เหมาะสมกับเหตุการณ์ในปัจจุบัน

2. ประมวลกฎหมายอาญาของไทยฉบับปัจจุบัน

ภายหลังจากที่ได้ใช้กฎหมายลักษณะอาญา ร.ศ. 127 มาเป็นระยะเวลาพอสมควร แนวคิดหรือหลักการในเรื่องการลงโทษได้เปลี่ยนแปลงไป จึงได้เริ่มมีการยกเลิกกฎหมายลักษณะอาญา ร.ศ. 127 ในปี พ.ศ. 2499 และให้ตราประมวลกฎหมายอาญาฉบับปัจจุบันขึ้น โดยมีผลบังคับใช้ตั้งแต่วันที่ 1 มกราคม พ.ศ. 2500 ภายหลังจากที่มีการเริ่มใช้ประมวลกฎหมายอาญา ความผิดฐานฉ้อโกง ได้เริ่มมีการเปลี่ยนแปลงไปจากแต่

เดิม กล่าวคือ ตามกฎหมายลักษณะอาญา ร.ศ. 127 ความผิดฐานฉ้อโกง ได้บัญญัติไว้ใน หมวดที่ 4 ตั้งแต่มาตรา 304 ถึงมาตรา 313 แต่ปัจจุบันได้มีการบัญญัติไว้ในลักษณะ 12 ความผิดเกี่ยวกับทรัพย์ หมวด 3 ความผิดฐานฉ้อโกง (Offences of Cheting and Fraud) ตั้งแต่มาตรา 341 ถึงมาตรา 348 และมีได้เปลี่ยนแปลงแก้ไขเลย ส่วนประมวลกฎหมายอาญาได้มีการเปลี่ยนแปลงแก้ไขอยู่หลายครั้งด้วยกัน เช่น ในปี พ.ศ. 2546 ได้มีการเปลี่ยนแปลงแก้ไขโทษประหารชีวิตจากกายิงเป้า มาเป็นวิธีฉีดยาพิษหรือสารพิษให้ตาย⁶ การเพิ่มเติมโทษความผิดเกี่ยวกับการก่อร้าย⁷ การเพิ่มเติมเกี่ยวกับบัตรอิเล็กทรอนิกส์⁸ การแก้ไขเพิ่มเติมให้การข่มขืนกระทำชำเราผู้อื่นเป็นความผิด และการดำรงชีพจากรายได้ของผู้ซึ่งค่าประเวณีไม่ว่าชายหรือหญิงเป็นความผิด⁹ และล่าสุดการแก้ไขกรณีเด็กกระทำความผิด¹⁰ จนกลายมาเป็นประมวลกฎหมายอาญาในฉบับปัจจุบัน ซึ่งมีการแก้ไข และเพิ่มเติมถ้อยคำและเนื้อหาให้กระชับตามยุคสมัยที่เปลี่ยนแปลงไป โดยทั้งนี้ ผู้เขียน จะพิจารณาและศึกษาความผิดฐานฉ้อโกงตามลำดับ ดังนี้

2.1 พิจารณางค์ประกอบความผิดฐานฉ้อโกง

ตามมาตรา 341 บัญญัติว่า “ผู้ใดโดยทุจริต หลอกลวงผู้อื่นด้วยการแสดงข้อความอันเป็นเท็จ หรือปกปิดข้อความจริง ซึ่งควรบอกให้แจ้ง และโดยการหลอกลวง

---

⁶“พระราชบัญญัติแก้ไขเพิ่มเติมประมวลกฎหมายอาญา (ฉบับที่ 15) พ.ศ. 2546,”
ราชกิจจานุเบกษา เล่ม 120 ตอนที่ 4ก (8 มกราคม 2546): 2.

⁷“พระราชบัญญัติแก้ไขเพิ่มเติมประมวลกฎหมายอาญา (ฉบับที่ 16) พ.ศ. 2546,”
ราชกิจจานุเบกษา (ฉบับกฤษฎีกา) เล่ม 120 ตอนที่ 76ก (11 สิงหาคม 2546): 1.

⁸“พระราชบัญญัติแก้ไขเพิ่มเติมประมวลกฎหมายอาญา (ฉบับที่ 17) พ.ศ. 2547,”
ราชกิจจานุเบกษา เล่ม 121 ตอนพิเศษ 65ก (22 ตุลาคม 2547): 23

⁹“พระราชบัญญัติแก้ไขเพิ่มเติมประมวลกฎหมายอาญา (ฉบับที่ 19) พ.ศ. 2550,”
ราชกิจจานุเบกษา เล่ม 124 ตอนที่ 56ก (19 กันยายน 2550): 1-3.

¹⁰“พระราชบัญญัติแก้ไขเพิ่มเติมประมวลกฎหมายอาญา (ฉบับที่ 21) พ.ศ. 2551,”
ราชกิจจานุเบกษา เล่ม 125 ตอนที่ 30ก (7 กุมภาพันธ์ 2551): 20-21.

ดังว่านั้นได้ไปซึ่งทรัพย์สินจากผู้ถูกหลอกลวงหรือบุคคลที่สามหรือทำให้ผู้ถูกหลอกลวงหรือบุคคลที่สาม ทำ ถอน หรือทำลายเอกสารสิทธิ ผู้นั้นกระทำความผิดฐานฉ้อโกง ต้องระวางโทษจำคุกไม่เกินสามปี หรือปรับไม่เกินหกพันบาทหรือทั้งจำทั้งปรับ”

ความผิดฐานฉ้อโกง (Offences of Cheting and Fraud) ตามมาตรานี้มีองค์ประกอบภายนอกของความผิดในส่วนของการกระทำ และองค์ประกอบภายในที่เกี่ยวกับจิตใจของผู้กระทำความผิด ประกอบด้วย

2.1.1 องค์ประกอบภายนอก มีดังนี้ คือ

1) หลอกลวงผู้อื่น

ความหมายของการหลอกลวง ตามพจนานุกรมราชบัณฑิตยสถานให้ความหมายของคำว่า “หลอก” แปลว่า ทำให้เข้าใจผิด สำคัญผิด ทำให้ตกใจ และคำว่า “ลวง” แปลว่า ล่อให้หลง ทำให้หลงผิด ดังนั้น คำว่า “หลอกลวง” หมายถึง การกระทำให้หลงผิด สำคัญผิด หรือเข้าใจผิด

หลอกลวงผู้อื่นด้วยการแสดงข้อความอันเป็นเท็จ หรือปกปิดข้อความจริงซึ่งควรบอกให้แจ้ง คำว่า หลอกลวง ไม่ได้มีลักษณะเป็นการกระทำ แต่แสดงสภาพจิตใจของผู้กระทำความผิดที่จะฉ้อ หรือจะโกงผู้อื่น¹¹

โดยการหลอกลวงผู้อื่น¹² หมายถึง การกระทำให้ผู้อื่นหลงผิด สำคัญผิดหรือเข้าใจผิดในข้อเท็จจริงอย่างใดอย่างหนึ่ง เป็นเหตุให้ผู้อื่นหลงเชื่อผิดไปจากความจริงมิใช่เพียงแต่ถือเอาประโยชน์จากความหลงผิดของผู้อื่น ซึ่งตนมิได้ก่อให้เกิดขึ้น¹³ เช่น การที่ค้าบอกแก่ขาว ว่า ที่ดินแปลงนี้มีถนนตัดผ่านราคาดีจะขายให้

¹¹ สมศักดิ์ สิงห์พันธุ์, คำอธิบายประมวลกฎหมายอาญา เล่ม 4 ตอนที่ 1 (กรุงเทพมหานคร: มหาวิทยาลัยรามคำแหง, 2524), หน้า 422.

¹² แต่การหลอกลวงที่เป็นการกระทำที่สังคมยอมรับ ไม่เป็นการหลอกลวงตามความหมายของคำพิพากษาฎีกาที่ 1568/21; คณิต ฦ นกร, คำอธิบายวิชาอาญาภาคความผิด (กรุงเทพมหานคร: สำนักพิมพ์มหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์, 2525), หน้า 110.

¹³ จิตติ ดิงศภัทย์, คำอธิบายประมวลกฎหมายอาญา ภาค 2 ตอน 2 และภาค 3, พิมพ์ครั้งที่ 3 (กรุงเทพมหานคร: โรงพิมพ์มหาวิทยาลัยราชวิทยาลัย, 2524), หน้า 2534.

ขาวในราคาตารางวาละ 10,000 บาท ซึ่งเป็นความเท็จ ดังนี้ ถือเป็นการหลอกลวง แต่ถ้าขาวเข้าใจผิดว่าที่ดินดังกล่าวมีถนนตัดผ่านและมาขอซื้อจากตัวเองในราคา 10,000 บาท แม้คำจะทราบว่าขาวเข้าใจผิดก็ไม่ถือว่าคำหลอกลวง แต่คำยืนยันถึงเหตุการณ์ในอนาคตที่ไม่แน่นอน ไม่ใช่คำหลอกลวง แม้จะมีพิธีเพื่อเสริมดวงก็ดี ก็ไม่เป็นการหลอกลวงจึงไม่มีความผิดฐานฉ้อโกง¹⁴ แต่ถ้าเป็นการอ้างพิธีไสยศาสตร์เพื่อหลอกลวงเอาเงินจากผู้ถูกหลอกลวง การกระทำให้เป็นการหลอกลวงผู้อื่นด้วยการแสดงข้อความอันเป็นเท็จ เป็นความผิดฐานฉ้อโกง¹⁵

ดังนั้น การหลอกลวงจะต้องเกิดจากการกระทำของผู้หลอกลวง โดยอาจเป็นการแสดงข้อความเท็จ หรือปกปิดความจริง ซึ่งควรบอกให้แจ้งก็ได้ การหลอกลวงกฎหมายมิได้จำกัดวิธีการ ผู้กระทำอาจใช้วิธีการอย่างใดก็ได้ เช่น โดยทางวาจา ลายลักษณ์อักษร กริยาท่าทาง โทรศัพท์ โทรสาร สื่อโทรทัศน์ สื่อวิทยุเครือข่าย อินเทอร์เน็ต หรือวิธีอื่นใดก็ได้¹⁶ หรือกระทำเป็นขบวนการ เป็นองค์กรหรืออาชญากรรมข้ามชาติ เช่น แก๊งวีไอโอพี (VIOP: Voice Over Internet Protocol) เป็นลักษณะแก๊งคอลเซ็นเตอร์ออนไลน์ฉ้อโกงข้ามชาติ โดยมีเครื่องมือที่ใช้ในการทำความผิดทั้งโทรศัพท์และคอมพิวเตอร์ โทรศัพท์ผ่านระบบอินเทอร์เน็ตไปหาเหยื่อในประเทศจีน และได้หวั่น หลอกลวงหลายรูปแบบ อาทิ อ้างเป็นกรมสรรพากรจะคืนภาษี อ้างว่าเหยื่อได้รับรางวัลจากบริษัทและองค์กรต่าง ๆ เมื่อเหยื่อหลงเชื่อจะหลอกให้โอนเงินผ่านระบบเอทีเอ็ม เข้ามายังบัญชีธนาคารในประเทศจีนที่เครือข่ายที่ใช้เอกสารปลอมเปิดเอาไว้ ก่อนจะกดเงินออกมา¹⁷

¹⁴คำพิพากษาฎีกาที่ 3074/2539.

¹⁵คำพิพากษาฎีกาที่ 219/2531.

¹⁶จิตติ ดิงศรัทีย, เรื่องเดิม, หน้า 818.

¹⁷หนังสือพิมพ์คมชัดลึก, รวบ 94 หมวยแก๊งคอลเซ็นเตอร์โกงข้ามชาติ [Online], available URL: <http://www.komchadluek.net/detail/20090722/21354/, 2552> (กรกฎาคม, 22).

พาณิชย์แอบอ้างว่าติดค้างหนี้อยู่ให้ไปที่ตู้ ATM เพื่อโอนเงินมาชำระหนี้ โทรมจากศาลอาญาว่าไปทำความผิดเกี่ยวกับธุรกรรมทางการเงินและจะถูกออกหมายจับถ้าไม่โอนเงินมาตามที่แอบอ้าง หรือโทรมจากเจ้าหน้าที่สรรพากรอ้างว่ายังไม่ได้ชำระหนี้และข่มขู่เอาข้อมูลจากบัตรประชาชน เพื่อที่สามารถตรวจสอบข้อมูลต่าง ๆ ของคนอื่น เช่น ข้อมูลทางการเงิน ข้อมูลบัตรเครดิต ฯลฯ ได้มากมาย หรือกระทั่งอ้างว่าเป็นเจ้าหน้าที่กรมสรรพากร หลอกว่าจะโอนภาษีเงินได้เข้าบัญชีให้และหลอกให้ผู้เสียหายไปกดเงินที่ตู้ ATM เมื่อเหยื่อหลงเชื่อจึงให้โอนเข้าบัญชีของแก๊งคอลเซ็นเตอร์ที่เป็นขบวนการมีทั้งคนไทยและชาวต่างประเทศ¹⁸ ฯลฯ

และผู้กระทำได้กระทำโดยตรงหรือโดยปริยายก็ได้ โดยให้ข้อความเท็จนั้นได้ทราบถึงผู้อื่น หากผู้อื่นยังไม่ทราบข้อความที่หลอกลวงนั้น ผู้กระทำก็ผิดเพียงฐานพยายามฉ้อโกง และถ้าไม่มีการหลอกลวงก็ไม่เป็นความผิดฐานฉ้อโกง¹⁹ เช่น ลูกหนี้เอาเงินมาชำระหนี้เงินกู้ เจ้าหนี้รับเงินไว้แล้วไม่ยอมออกไปรับเงินหรือคืน สัญญากู้ให้ลูกหนี้ เจ้าหนี้ไม่ผิดฐานฉ้อโกง เพราะลูกหนี้ส่งเงินให้เจ้าหนี้เพื่อขอชำระหนี้ ไม่ใช่เจ้าหนี้กล่าวคำเท็จหลอกลวง²⁰

สำหรับการกระทำโดยทางวาจานั้น เป็นการกล่าวโดยแสดงออกทางคำพูด เช่น คำ บอกภริยาขาว ว่า ขาววานให้มาเอาเงิน 500 บาท ภริยาขาวหลงเชื่อจึงให้เงิน 500 บาทไป ซึ่งความจริงขาวไม่ได้วานดังนั้นเป็นการหลอกลวง

ส่วนการกระทำโดยทางลายลักษณ์อักษร เป็นการแสดงออกโดยการเขียนหรือพิมพ์ เช่น คำ ทำใบเสร็จรับเงินปลอมไปเรียกเก็บเงินค่าใช้โทรศัพท์จากขาวเป็นเงิน 200 บาท ขาวหลงเชื่อจึงให้เงินไป ดังนั้น การกระทำของคำเป็นการหลอกลวง

---

¹⁸ **Regist 53** [Online], available URL: http://regist53.blogspot.com/2010/01/1_29.html#uds-search-results, 2552 (กุมภาพันธ์, 5).

¹⁹ ศัญชัย สัจจวานิช, คำอธิบายประมวลกฎหมายอาญาว่าด้วยความผิดเกี่ยวกับชีวิตและร่างกาย ความผิดเกี่ยวกับทรัพย์ และความผิดเกี่ยวกับเสรีภาพและชื่อเสียง (กรุงเทพมหานคร: สำนักอบรมศึกษากฎหมายแห่งเนติบัณฑิตยสภา, 2535), หน้า 272.

²⁰ คำพิพากษาฎีกาที่ 352/2476.

หรือ ก. เป็นเจ้าพนักงานทำฎีกาเบิกเงินค่าเดินทางหรือค่าใช้จ่ายอื่น ๆ เกินกว่าที่ตนจ่ายจริงอันเป็นเท็จยื่นต่อ ข. เจ้าหน้าที่ฝ่ายการเงิน และ ข. เจ้าหน้าที่ฝ่ายการเงินหลงเชื่อทำให้เบิกตามนั้น ดังนี้ การกระทำของ ก. เจ้าพนักงานเป็นการหลอกลวง

สำหรับการกระทำโดยทางกรียาทำทาง เช่น ก. เห็นกระเป๋าเงินวางอยู่ในห้องของตนเข้าใจว่าเป็นของ ข. จึงถาม ข. ว่าเป็นกระเป๋าเงินของ ข. ใช่หรือไม่ ข. พยักหน้า ก. จึงมอบกระเป๋าเงินให้ไป ข. เอาเงินในกระเป๋าไปใช้เสียโดยที่ความจริงไม่ใช่เงินของ ข. ดังนี้ เป็นการหลอกลวง

ส่วนกรณีการถือเอาประโยชน์จากความผิดของผู้อื่นนั้นไม่เป็นการหลอกลวง และการหลอกลวงผู้อื่นจะต้องก่อนที่จะได้ทรัพย์สินมาจากผู้ถูกหลอกลวงหรือบุคคลที่สาม ถ้าหากได้ทรัพย์สินมาก่อน แล้วจึงกระทำการหลอกลวงภายหลัง ย่อมไม่มีความผิดฐานฉ้อโกง²¹ เช่น การที่ไปซื้อของ การที่ผู้ขายทอดตลาดเกินมาให้โดยสำคัญผิด ผู้ซื้ออยู่แล้วรับเอาเงินนั้นก็ไม่ใช่การกระทำที่เป็นความผิดฐานฉ้อโกง หรือกรณีที่ไม่ได้ตั้งใจจะหลอกลวงเขาด้วยความเท็จ แกล้งกล่าวเล่นสนุก ๆ แต่เขาเกิดเชื่อเลยเข้าถือเอาประโยชน์ เป็นต้น ก็ไม่ใช่การกระทำอันเป็นการหลอกลวง จึงไม่มีความผิดฐานฉ้อโกง ฉะนั้น ความผิดตามมาตรานี้ก็จะต้องมีการกระทำอย่างหนึ่งอย่างใดอันเป็นการหลอกลวงผู้อื่นด้วย

ด้วยเหตุนี้ การหลอกลวงที่จะเป็นความผิดฐานฉ้อโกง ตามประมวลกฎหมายอาญา มาตรา 341 จะต้องเป็นการหลอกลวงด้วยวิธีการอย่างใดอย่างหนึ่งใน 2 ประการดังต่อไปนี้ คือ

(1) ด้วยการแสดงข้อความอันเป็นเท็จ หมายความว่า ข้อความที่แสดงต่อผู้อื่นในการหลอกลวงเป็นการกล่าวอ้างถึงข้อเท็จจริงอย่างใดอย่างหนึ่ง ต้องเป็นเท็จ ข้อความที่เกี่ยวกับเหตุการณ์ในอดีตหรือในปัจจุบันย่อมพิสูจน์ได้ง่ายว่า เป็นความจริงหรือความเท็จ เช่น นาย ก. ยังมีชีวิตอยู่ แต่บอก่านาย ก. ตายไปเมื่อปีกลาย ข้อความเท็จในอดีตคือ เมื่อปีกลาย นาย ก. ยังมีชีวิต ข้อความที่ว่า นาย ก. ตายจึงเป็นเท็จ หรือ ข. เป็นหญิงสาวไม่เคยตั้งครรภ์ มาบอกว่า เมื่อวานนี้เป็นอดีต ข้อความจริง คือ นางสาว ข.

²¹ สมศักดิ์ สิงห์พันธ์, เรื่องเดิม, หน้า 422.

ไม่มีครรภ์ ที่ว่า นางสาว ข. คลอดบุตรจึงเป็นข้อความเท็จ เหตุการณ์ในปัจจุบันก็เช่นเดียวกัน เช่น ในวันนี้ขณะนี้เด็กชาย ค. กำลังเรียนหนังสืออยู่ที่โรงเรียนแล้วบอกเด็กชาย ค. อูกรถชน เหตุการณ์ปัจจุบันคือ เด็กชาย ค. กำลังเรียนหนังสืออยู่ที่โรงเรียน เป็นข้อความจริง ที่บอกว่า เด็กชาย ค. อูกรถชนจึงเป็นข้อความเท็จ ส่วนข้อเท็จจริงที่เกี่ยวกับเหตุการณ์ในอนาคตซึ่งยังไม่เกิดขึ้น โดยปกติย่อมไม่เป็นเท็จ การกล่าวว่าจะทำอะไรในภายหลังจึงเป็นเพียงคำมั่นสัญญา หากไม่ทำตามคำมั่นสัญญา ก็เป็นเพียงผิดคำมั่นสัญญาในทางแพ่งไม่เป็นกล่าวเท็จ ไม่เป็นมูลแห่งความผิดฐานฉ้อโกง²² เช่น ขอยืมเงินไป บอกว่าพรุ่งนี้จะใช้ให้ ครั้นรุ่งขึ้น เจ้าของเงินไปทวงถามก็ไม่ใช้คืน กลับปฏิเสธว่าไม่ได้ยืมเงินไปเลย เป็นเรื่องผิดคำมั่น ไม่ใช่แสดงข้อความอันเป็นเท็จ

สำหรับข้อความที่กล่าวถึงเหตุการณ์ที่เกิดขึ้นแล้วในอดีต หรือ เหตุการณ์ที่กำลังเกิดขึ้นอยู่ในปัจจุบันย่อมเป็นเท็จได้ แต่ถ้าข้อความที่กล่าวถึงเหตุการณ์ในอนาคตพอจะอนุมานได้ว่า เป็นการแสดงถึงเหตุการณ์ในปัจจุบันรวมอยู่กับคำมั่นสัญญาในอนาคตด้วย ก็เป็นการแสดงข้อความเท็จได้ เหตุการณ์ในอนาคต ในบางกรณีอาจถือได้โดยพฤติการณ์ว่า เป็นเท็จอยู่ในตัวเหมือนกัน เพราะคำมั่นสัญญาโดยไม่เจตนาทำตามก็เป็นเท็จได้ การกล่าวว่า ตนมีเจตนาทำอะไร ซึ่งความจริงไม่มี ก็เป็นเท็จได้ ทั้งนี้ต้องพิจารณาตามข้อเท็จจริงเป็นเรื่อง ๆ เช่น จำเลยไปขอซื้อ โฉจากเจ้าทุกข์ ขอให้เจ้าทุกข์นำโคไปส่งที่บ้านจำเลย แล้วจำเลยชำระราคาโคให้ ครั้นเจ้าทุกข์นำโคไปส่งให้จำเลยแล้ว จำเลยกลับบ่ายเบี่ยงว่ายังเบิกเงินจากธนาคารไม่ได้ นัดให้เจ้าทุกข์ไปรับเงินในวันรุ่งขึ้น และในคืนนั้นเองจำเลยก็พาโคหนีไปเสีย ดังนี้ เห็นได้ว่า จำเลยมีเจตนาทุจริตหลอกลวงให้เจ้าทุกข์หลงเชื่อว่าจำเลยจะซื้อโคจริง ด้วยการวางแผนเป็นขั้น ๆ โดยจำเลยไม่มีเจตนาจะใช้ราคาโคให้เจ้าทุกข์แต่เริ่มต้น และผลแห่งการหลอกลวงนี้ จำเลยจึงได้โคจากเจ้าทุกข์ การกระทำของจำเลย เป็นผิดฐานฉ้อโกงตามมาตรา 341 หาใช่ผิดสัญญาในทางแพ่งไม่²³

²²หลวงวุฒิชัยธรรมเนติกร, ประมวลกฎหมายอาญา ภาค 2-3 (พระนคร: โรงพิมพ์-การศาสนา, 2508), หน้า 182.

²³คำพิพากษาศาลฎีกาที่ 1554/2511.

บางเรื่องอาจมีแผนการหลอกลวง ซึ่งแสดงข้อความอันเป็นเท็จในปัจจุบันบ้างและในอนาคตบ้าง ปะปนกันอยู่ก็มี เช่น จำเลยหลอกลวงโดยชักชวนคนให้เสียค่าสมัครเป็นสมาชิกกลุ่มการเกษตรกึ่งอุตสาหกรรม ซึ่งจะขออนุญาตตั้งขึ้นในภายหน้าเพื่อจัดสรรที่ดินให้ เป็นเหตุให้เขาหลงเชื่อและมอบเงินค่าสมัครให้ ความจริงที่ดินที่อ้างว่าจะจัดสรรเป็นป่าสงวนและมิได้มีการขออนุญาตตั้งกลุ่ม ย่อมเป็นความผิดฐานฉ้อโกงแล้วที่จะอ้างว่าเป็นเหตุการณ์ในอนาคตนั้น ผลที่บรรดาผู้เสียหายจะได้รับต่างหากที่ยังคงต้องรออยู่ แต่การกระทำของจำเลยได้มีขึ้นแล้วจากโครงการที่จำเลยได้ทำขึ้นโฆษณาต่อประชาชน ซึ่งเป็นความเท็จอันเป็นข้อแสดงถึงเรื่องราวที่อ้างว่าได้มีและทำขึ้นแล้ว ซึ่งเชื่อมโยงกับที่จำเลยอ้างว่าจะดำเนินการต่อไป²⁴

พฤติการณ์การหลอกลวงอาจกระทำโดยมีการวางแผนการเป็นขั้น ๆ ของผู้หลอกลวงตั้งแต่สองคนขึ้นไป เพื่อให้ผู้ถูกหลอกลวงหลงเชื่อแล้วส่งมอบทรัพย์สินให้ แสดงให้เห็นว่าผู้หลอกลวงมีเจตนาที่จะไม่ปฏิบัติตามคำรับรองมาแต่แรกแล้ว คำรับรองของผู้หลอกลวงจึงเป็นการแสดงข้อความอันเป็นเท็จในปัจจุบัน เป็นความผิดฐานฉ้อโกง

ดังเช่น

คำพิพากษาฎีกาที่ 1033/2534²⁵ โจทก์มอบเช็คพิพาทที่จำเลยที่ 2 สั่งจ่ายชำระหนี้ค่าซื้อฟิล์มภาพยนตร์ ซึ่งจำเลยที่ 1 ซื้อไปจากโจทก์คืนให้แก่จำเลยทั้งสองโดยหลงเชื่อคำของจำเลยทั้งสองว่าจำเลยทั้งสองจะนำรถยนต์มามอบให้แก่โจทก์เป็นการแลกกับเช็คพิพาทในวันรุ่งขึ้นซึ่งไม่เป็นความจริง จำเลยทั้งสองมีเจตนาทุจริตมาตั้งแต่แรกในขณะที่จำเลยทั้งสองมาแจ้งโจทก์ว่า จะนำรถยนต์มามอบให้โจทก์ ไม่ใช่เหตุการณ์ตามความเป็นจริงในขณะนั้นแต่เป็นแผนการกำหนดขึ้นเพื่อให้โจทก์หลงเชื่อเป็นการหลอกลวงโจทก์ด้วยการแสดงข้อความอันเป็นเท็จ และโดยการหลอกลวง

²⁴คำพิพากษาฎีกาที่ 587, 588/2511.

²⁵วิเชียร ศิเรกอุดมศักดิ์, อาญาพิสดารเล่ม 2 (กรุงเทพมหานคร: สำนักพิมพ์-แสงจันทร์การพิมพ์, 2551), หน้า 324.

ดังกล่าวได้ไปซึ่งเชคอันเป็นทรัพย์สินจากโจทก์ จำเลยทั้งสองจึงมีความผิดตามประมวลกฎหมายอาญามาตรา 341

คำพิพากษาฎีกาที่ 633/2546²⁶ การที่จำเลยทั้งสามกับ ย. ใช้อุบายทำทีไปติดต่อขอซื้อผ้าจากโจทก์ร่วม ทั้งที่จำเลยทั้งสามกับ ย. มิได้เตรียมเงินมาให้พร้อม จำเลยทั้งสามหลอกให้โจทก์ร่วมขนผ้าขึ้นรถที่เตรียมมาแล้วจึงบอกว่าจะชำระค่าผ้าก่อน 20,000 บาท ส่วนที่เหลือให้ตามไปเก็บจาก ย. แต่บุตรสาวของโจทก์ร่วมร้องให้ภริยาของโจทก์ร่วมเข้าไปดูบุตรสาวภายในร้าน จำเลยทั้งสามกับ ย. ก็พากันนำรถบรรทุกผ้าออกไปจากร้านของโจทก์ร่วมทันทีโดยยังไม่ทันชำระค่าผ้าให้แก่โจทก์ร่วม กรณีเห็นได้ชัดว่า จำเลยทั้งสามกับ ย. ร่วมกันมีเจตนาทุจริตหลอกลวงให้โจทก์ร่วมหลงเชื่อว่าจำเลยทั้งสามกับ ย. จะซื้อผ้ามาแต่ต้น ด้วยการวางแผนการเป็นขั้นตอน และไม่มีเจตนาจะใช้ราคาผ้าให้แก่โจทก์ร่วมเลย และโดยการหลอกลวงดังกล่าวนั้น จำเลยทั้งสามกับ ย. ได้ผ้าจากโจทก์ร่วมผู้ถูกหลอกลวง การกระทำของจำเลยทั้งสามกับพวกจึงเป็นความผิดฐานร่วมกันฉ้อโกงตามประมวลกฎหมายอาญามาตรา 341 มิใช่ลักทรัพย์

คำพิพากษาฎีกาที่ 2652/2543²⁷ ความผิดฐานรับของโจรตามประมวลกฎหมายอาญามาตรา 357 วรรคหนึ่ง จะเป็นความผิดก็ต่อเมื่อได้กระทำภายหลังที่การกระทำความผิดในการได้ทรัพย์นั้นมาสำเร็จไปแล้ว ม. กับพวกมีเจตนาทุจริตมาแต่แรกโดยหลอกลวงว่าจะซื้อที่ดินจากโจทก์ร่วม เมื่อโจทก์ร่วมมาที่บ้าน ม. เพื่อทำสัญญาจะซื้อจะขายและให้วางเงินมัดจำ ม. กลับชวนโจทก์ร่วมให้ร่วมกับ ม. เล่นการพนันกับพวกของ ม. โจทก์ร่วมเล่นการพนันเสีย การติดต่อขอซื้อที่ดินและการเล่นพนัน จึงเป็นเพียงเหตุการณ์ที่ ม. กับพวกสร้างขึ้นเพื่อหลอกลวงเอาเงินของโจทก์ร่วมและโดยการหลอกลวงดังกล่าวทำให้ ม. กับพวกได้ไปซึ่งเงินจากโจทก์ร่วมกับเงินของโจทก์ร่วมที่โจทก์ร่วมให้ จ. โอนมาให้แก่จำเลย แสดงว่าจำเลยเข้าไปเกี่ยวข้องกับการกระทำความผิดฐานฉ้อโกงของ ม. หาใช่เข้าไปเกี่ยวข้องภายหลัง ม. ได้เงินมาแล้วไม่ จำเลยจึงเป็นตัวละครร่วมกระทำผิดฐานฉ้อโกง

²⁶วิเชียร ดิเรกอุดมศักดิ์, เรื่องเดียวกัน, หน้า 314.

²⁷เรื่องเดียวกัน, หน้า 327.

ข้อความอันเป็นเท็จนี้ อาจจะเป็นเท็จทั้งหมด หรือปะปนอยู่กับความจริงด้วยก็ได้ เช่น ก. เป็นคนถือหนังสือของ ข. ขอยืมเงิน 100 บาท ก. กลับปลอมตัวเลขในหนังสือนั้นเป็น 200 บาท แล้วเอาไปให้ผู้รับ ๆ หลงเชื่อ มอบเงินให้ ก. 200 บาท ก. เอาไปให้ ข. เพียง 100 บาท ข้อความจริง คือ ก. ขอยืมเงินอย่างหนึ่ง จำนวนเงิน 100 บาท อีกอย่างหนึ่ง ในกรณีนี้ ข้อความที่ ก. ขอยืมเงินเป็นความจริง แต่เป็นเท็จจำนวนเงิน ถ้าผู้หลอกลวงเข้าใจว่า การแสดงข้อความนั้นเป็นเท็จ แต่ความจริงไม่ใช่เท็จย่อมไม่ผิดฐานฉ้อโกง เช่น หลอกว่าตนได้รับมรดกตามพินัยกรรมซึ่งตนรู้ว่าไม่มีส่วนได้เลย ขอกู้เงินเขา แต่ปรากฏว่า ยังมีพินัยกรรมฉบับหลังยกเลิกฉบับแรกให้ตนเป็นผู้รับมรดกจริง ๆ ดังนี้ ย่อมขาดองค์ประกอบที่จะเป็นความผิดฐานฉ้อโกง

(2) ปกปิดข้อความจริงซึ่งควรบอกให้แจ้ง

หมายความว่า การที่มีข้อความจริงอยู่อย่างใดอย่างหนึ่งแล้ว ปกปิดเอาไว้หรือไม่เปิดเผยบอกให้ทราบความจริง (La Dissimulation de Faith Vrais) ซึ่งผู้กระทำมีหน้าที่ต้องแจ้งให้ทราบความจริงแต่ไม่แจ้ง หน้าที่ในที่นี้เช่น หน้าที่ตามกฎหมาย (Legal Obligation) ที่บัญญัติไว้ว่า จะต้องแจ้งข้อความจริงอย่างไรบ้างแล้ว ปกปิดไว้เสีย หน้าที่ตามสัญญาซึ่งกำหนดกันไว้ระหว่างคู่กรณีว่า กรณีเช่นไรบ้างที่จะต้องแจ้งความจริงต่อกันให้ทราบ ถ้าปกปิดข้อความจริงเสียก็ย่อมเป็นความผิดเหมือนกัน หน้าที่เนื่องจากเคยปฏิบัติต่อกันมาก่อน ไม่มีกฎหมายกำหนดไว้โดยตรงว่า เรื่องใดบุคคลมีหน้าที่ต้องแจ้งความจริง เช่น หน้าที่ความไว้วางใจต่อกันในทางการค้าซึ่งอาศัยความสุจริตต่อกัน เช่น ธนาการ บริษัทประกันภัยต่าง ๆ กับลูกค้าของตน เป็นต้น โดยผู้หลอกลวงรู้อยู่ว่าข้อความจริงหรือเหตุการณ์นั้นมีอยู่อย่างไร กลับนิ่งเสียไม่บอกให้แจ้งโดยเจตนาให้ผู้ถูกหลอกลวงเข้าใจผิดและหลงเชื่อตามนั้น โดยไม่ใช่การหลงลืม เพราะไม่รู้ข้อความจริงที่ปกปิดนั้น

การไม่แจ้งความจริงให้ทราบตามความหมายดังกล่าวนี้จะถือว่าเป็นการหลอกลวงเสมอไปไม่ได้ เพราะแต่ละฝ่ายย่อมมีหน้าที่ต้องระมัดระวังผลประโยชน์ส่วนได้เสียของตนเอง ถ้ากระทำลงไปเพราะความประมาทเลินเล่อของตนเองแล้ว จะถือว่าเขาหลอกลวงโดยการปกปิดความจริงหาได้ไม่เพราะกฎหมายจะถือ

ว่า การหลอกลวงอันจะเป็นความผิดฐานฉ้อโกงตามความหมายนี้ ก็ต่อเมื่อผู้กระทำมีหน้าที่จะต้องแจ้งความจริงให้ทราบเท่านั้น

ข้อเท็จจริงที่ปกปิดนี้ จะต้องเป็นข้อสาระสำคัญ กฎหมายจึงใช้ถ้อยคำว่า เป็นข้อความที่ควรบอกให้แจ้ง ถ้าไม่เป็นสาระที่ควรบอก แม้ปกปิดไว้ไม่บอกก็ไม่เข้าเกณฑ์เป็นความผิดได้ เช่น แดง ซึ่งเคยเป็นเศรษฐีแต่ยากจนลงกำลังจะล้มละลายไปขอยืมเงินดำ มอบของมีค่าไว้เป็นจำนำ ดำให้เงินแดงยืมไป โดยแดงปกปิดไม่บอกว่าเดี๋ยวนี้ตนไม่ใช่เศรษฐีเสียแล้วและกำลังจะล้มละลาย อย่างนี้ไม่ใช่ข้อความจริงที่ต้องบอก เพราะคำยอมให้แดงยืมไปไม่ใช่เพราะหลงเชื่อในฐานะของแดง แต่เพราะมีของมีค่ายึดไว้เป็นจำนำต่างหาก ถ้าคนส่งของให้โดยสำคัญผิด ตนก็รับไว้โดยไม่บอกว่าตนไม่ใช่คนที่ควรรับ แม้จะเป็นการปกปิดข้อความจริง ก็มีใช่เป็นการริเริ่มจากตน ไม่มีการหลอกลวง จึงไม่ผิดฐานฉ้อโกง แต่กรณีอาจเป็นผิดฐานข่มขู่ตามประมวลกฎหมายอาญามาตรา 352 วรรคสองได้

โดยการหลอกลวงด้วยการแสดงข้อความเท็จ หรือปกปิดข้อความจริงซึ่งควรบอกให้แจ้งนี้ บางกรณีผู้ถูกหลอกลวงอาจไม่หลงเชื่อ เพื่อให้การหลอกลวงสนิทแนบเนียน ผู้หลอกลวงอาจกระทำประกอบด้วยเอกสารให้ผู้ถูกหลอกลวงหลงเชื่อง่ายขึ้น โดยมีหลักฐานเอกสารอ้างอิงประกอบ ในกรณีเช่นนี้ ผู้หลอกลวงอาจมีความผิดทั้งฐานฉ้อโกงและปลอมเอกสารด้วย ในเมื่อผู้ถูกหลอกลวงหลงเชื่อส่งทรัพย์สินให้แก่ผู้หลอกลวงไป

2) โดยการหลอกลวงดั่งว่านั้นได้ไปซึ่ง

(1) ได้ไปซึ่งทรัพย์สินจากผู้ถูกหลอกลวงหรือบุคคลที่สาม

การหลอกลวงจนเป็นเหตุให้ผู้หลอกลวงได้ไป ซึ่งทรัพย์สินจากผู้ถูกหลอกลวงหรือบุคคลที่สาม หรือทำให้ผู้ถูกหลอกลวงหรือบุคคลที่สาม ทำ ถอน หรือทำลายเอกสารสิทธินั้น จะเป็นความผิดสำเร็จต่อเมื่อผู้ถูกหลอกลวงหรือบุคคลที่สามหลงเชื่อตามที่หลอกลวงนั้น จึงส่งทรัพย์สินให้ไป หรือทำ ถอน ทำลายเอกสารสิทธิ กล่าวคือ ต้องมีความสัมพันธ์ระหว่างการกระทำคือการหลอกลวงกับผลที่เกิดขึ้น คือได้ไปซึ่งทรัพย์สินหรือทำ ถอน ทำลายเอกสารสิทธิ โดยไม่ต้องคำนึงว่าผู้ถูกหลอกลวงหรือบุคคลที่สามจะได้ผลประโยชน์ตอบแทนหรือไม่ก็ตาม ซึ่งไม่ใช่ข้อสำคัญ ถ้าหลอกลวง

แล้ว ผู้ถูกหลอกลวงไม่หลงเชื่อ จึงไม่ยอมให้ทรัพย์สินไปหรือผู้ถูกหลอกลวงให้ทรัพย์สินไปเพราะเพื่อเป็นหลักฐานในการจับกุม หรือเชื่อผู้อื่นหรือเชื่อตนเองที่ได้ตรวจดูของซึ่งผู้กระทำเอามาหลอกลวงขาย หรือเพราะความเมตตาสงสาร ไม่เป็นความผิดสำเร็จฐานฉ้อโกง ความผิดฐานฉ้อโกงนี้ ทรัพย์ที่ฉ้อโกงกฎหมายใช้ถ้อยคำต่างออกไปจากความผิดฐานลักทรัพย์ กล่าวคือ ให้นำได้ไปซึ่งทรัพย์สิน ทรัพย์หรือทรัพย์สินจะมีความหมายแตกต่างกันในทางกฎหมายแพ่งอย่างไรก็ตาม แต่เป็นที่เห็นได้ว่า ไม่ว่าจะเป็นวัตถุมีรูปร่าง เช่น แก้วแหวน เงินทอง หรือวัตถุไม่มีรูปร่าง เช่น ไฟฟ้า แก๊ส ซึ่งอาจมีราคาและถือเอาได้ จะเป็นอสังหาริมทรัพย์หรือสังหาริมทรัพย์²⁸ ตามประมวลกฎหมายแพ่งและพาณิชย์ มาตรา 138 ซึ่งหมายรวมถึงสิทธิทั้งหลายอันเกี่ยวกับกรรมสิทธิในที่ดินและสิทธิทั้งหลายอันเกี่ยวกับสังหาริมทรัพย์ด้วย เหล่านี้เป็นทรัพย์สินที่อยู่ในสภาพหลอกลวงกันได้ คือ ฉ้อโกงกันได้ทั้งนั้น แต่การได้ไปซึ่งทรัพย์สินแต่ละประเภท ย่อมแตกต่างกันตามประเภทของทรัพย์สินนั้น จึงต้องแยกพิจารณาประเภทของทรัพย์แต่ละประเภทไป เช่น หลอกลวงให้เขาโอนขายที่ดินให้ หลอกลวงโดยซื้อตัวโดยสารได้ในราคาที่ต่ำกว่าที่ควรซื้อได้ มีข้อจำกัดแต่เพียงว่า สิ่งที่หลอกลวงได้ไปต้องเป็นทรัพย์สิน ดังนั้น การหลอกลวงได้เขาไปเป็นภรรยาไม่เป็นฉ้อโกง เพราะบุคคลไม่ใช่ทรัพย์สิน ทรัพย์สินที่ได้ไปนี้ จะได้ไปจากตัวผู้ถูกหลอกลวงนั่นเอง หรือบุคคลที่สามก็ได้ เช่น หลอกลวงคนใช้ว่านายผู้ชายให้มาเฝ้า คนใช้บอกนายผู้หญิง ๆ หลงเชื่อมอบรถให้ไป

มีการโอนและจดทะเบียนกันตามกฎหมาย เช่น อสังหาริมทรัพย์ สัตว์พาหนะ เป็นต้น ฉะนั้น ทรัพย์ประเภทนี้เพียงการส่งมอบการครอบครองธรรมดา ยังไม่ถือว่าผู้ครอบครองมีอำนาจเหนือทรัพย์นั้นอย่างแท้จริง จะต้องมีการจดทะเบียนต่อพนักงานเจ้าหน้าที่เสียก่อน จึงจะมีผลสมบูรณ์ตามกฎหมาย มิเช่นนั้นตกเป็นโมฆะเสียเปล่า ในทรัพย์สินประเภทนี้ ถ้าผู้ถูกหลอกลวงหลงเชื่อ และมอบการครอบครองให้โดยยังมีได้จดทะเบียนโอนกัน ยังไม่นับว่าเป็นความผิดสำเร็จ เพราะผู้ถูก

---

²⁸ประมวลกฎหมายแพ่งและพาณิชย์, มาตรา 138 บัญญัติไว้ว่า “ทรัพย์สินหมายความรวมทั้งทรัพย์และวัตถุไม่มีรูปร่าง ซึ่งอาจมีราคาและอาจถือเอาได้”.

หลอกลวงจะกล่าวอ้างเรื่องโมฆะกรรมขึ้นเมื่อใดก็ได้ และการเป็นโมฆะนั้นย่อมถือว่าเสียเปล่ามาแต่แรก เสมือนว่ามีได้ทำอะไรต่อกันเลย ในกรณีเช่นนี้จึงเห็นว่า น่าจะมีความผิดเพียงฐานพยายามกระทำความผิดเท่านั้น เพราะถือว่ายังไม่บรรลุผลโดยสมบูรณ์ คือ ผู้หลอกลวงยังไม่ได้ซึ่งทรัพย์สินนั้นโดยแท้จริง แต่ในกรณีที่จำเลยขอโคซื้อตกลงกันแล้ว ผู้เสียหายนำโคไปส่งมอบให้ แต่จำเลยเบี่ยงบ่ายขอชำระในวันรุ่งขึ้น และในคืนนั้นก็พาโคหนีไปเช่นนี้ แม้จะยังมีได้โอนกันก็เห็นได้ว่า จำเลยมีเจตนาทุจริตตั้งแต่แรกที่จะไม่ใช้ราคาโค จึงมีความผิดฐานฉ้อโกง²⁹

ส่วนทรัพย์สินประเภทไม่มีรูปร่าง เช่น สิทธิเรียกร้องลิขสิทธิ์ ซึ่งมีราคาและถือเอาได้อันเป็นทรัพย์สินอย่างหนึ่ง และส่งมอบให้แก่กันได้โดยวิธีแห่งการโอนตามที่กฎหมายบัญญัติไว้ เช่น การโอนสิทธิเรียกร้องจากบุคคลหนึ่ง ไปยังอีกบุคคลหนึ่ง คือ จากผู้ถูกหลอกลวงไปยังผู้หลอกลวง จะยังไม่สมบูรณ์เว้นแต่จะได้ทำเป็นหนังสือและแจ้งไปยังอีกฝ่ายหนึ่งให้ทราบ ตามประมวลกฎหมายแพ่งและพาณิชย์ มาตรา 306³⁰ ถ้าการส่งมอบหรือโอนสิทธิเรียกร้องนี้มีได้ทำเป็นหนังสือการส่งมอบหรือโอนสิทธิเรียกร้องนั้นยังไม่สมบูรณ์ กรณีเช่นนี้จะถือว่าผู้หลอกลวงได้ไปซึ่งสิทธิเรียกร้องอันเป็นทรัพย์สินนั้นยังไม่ได้ ผู้หลอกลวงจึงมีความผิดเพียงฐานพยายามฉ้อโกง³¹

สำหรับประเภททรัพย์สินที่มีรูปร่าง “การได้ไป” ซึ่งทรัพย์สินประเภทนี้ ย่อมหมายความว่าถึงได้ไปซึ่งการครอบครองทรัพย์สินนั้น โดยผู้ถูกหลอกลวงหรือ

²⁹ คำพิพากษาฎีกาที่ 1554/2511.

³⁰ ประมวลกฎหมายแพ่งและพาณิชย์, มาตรา 306 วรรคแรก บัญญัติไว้ว่า “การโอนหนี้อันจะพึงต้องชำระแก่เจ้าหนี้คนหนึ่งโดยเฉพาะเจาะจงนั้น ถ้าไม่ทำเป็นหนังสือ ท่านว่าไม่สมบูรณ์ อนึ่งการโอนหนี้นั้นท่านว่าจะยกขึ้นเป็นข้อต่อสู้ลูกหนี้ หรือบุคคลภายนอกได้แต่เมื่อได้บอกกล่าวการโอนไปยังลูกหนี้หรือลูกหนี้จะได้ยินยอมด้วยในการโอนนั้น คำบอกกล่าวหรือความยินยอมเช่นว่านี้ ท่านว่าต้องทำเป็นหนังสือ”.

³¹ สุปิน พูลพัฒน์, คำอธิบายเรียงมาตราประมวลกฎหมายอาญา (ตอน 5) ความผิดเกี่ยวกับทรัพย์และหลอกลวง (กรุงเทพมหานคร: ม.ป.ท., 2519), หน้า 182.

บุคคลที่สาม ส่งมอบทรัพย์สินนั้นให้แก่ผู้หลอกลวงยึดถือครอบครอง มีอำนาจอันแท้จริงเหนือทรัพย์สินนั้นโดยตรง เพราะเชื่อการหลอกลวงนั้น ถ้าเป็นเพียงแต่การจับต้องตัวทรัพย์สินเฉย ๆ โดยไม่ได้การครอบครองมีอำนาจเหนือทรัพย์สินนั้น โดยแท้จริงแล้ว ยังไม่เรียกว่า ได้ไปซึ่งทรัพย์สินจากผู้หลอกลวงหรือบุคคลที่สาม

ปัญหาอีกประการหนึ่ง คือ ผู้หลอกลวงไม่จำเป็นต้องเป็นเจ้าของทรัพย์สิน แม้ทรัพย์สินนั้นจะเป็นของผู้หลอกลวงเองก็เป็นความผิดฐานฉ้อโกง ซึ่งเคยมีคำวินิจฉัยว่าทรัพย์สินยังเป็นของจำเลย การกระทำของจำเลยจึงไม่เป็นความผิดฐานฉ้อโกง³² ส่วนการวินิจฉัยว่าเป็นความผิดฐานฉ้อโกงหรือความผิดฐานลักทรัพย์นั้น การได้ทรัพย์สินในความผิดฐานฉ้อโกงจากผู้หลอกลวงได้มอบทรัพย์สินให้เพราะถูกหลอกลวง ดังเช่น

คำพิพากษาฎีกาที่ 6892/2542³³ การกระทำที่จะเป็นความผิดฐานลักทรัพย์ต้องเป็นการเอาทรัพย์สินของผู้อื่นไปโดยพลการ โดยทุจริต มิใช่ได้ทรัพย์สินไปเพราะผู้อื่นยินยอมมอบให้เนื่องจากถูกหลอกลวง การที่จำเลยเปลี่ยนเอาป้ายราคาคอมพิวเตอร์ตั้งโต๊ะของกลางซึ่งคิดราคา 1,785 บาท ออก แล้วนำป้ายราคาคอมพิวเตอร์อื่นซึ่งคิดราคา 134 บาท มาติดแทนแล้วมอบให้พวกของจำเลยนำไปชำระราคาแก่พนักงานเก็บเงินของผู้เสียหาย จึงมิใช่เอาคอมพิวเตอร์ตั้งโต๊ะไปโดยพลการ โดยทุจริต อันจะเป็นความผิดฐานลักทรัพย์ หากแต่เป็นการหลอกลวงพนักงานเก็บเงินของผู้เสียหายโดยทุจริต โดยแสดงข้อความอันเป็นเท็จว่า ราคาคอมพิวเตอร์ตั้งโต๊ะมีราคา 134 บาท พนักงานเก็บเงินของผู้เสียหายหลงเชื่อยินยอมมอบคอมพิวเตอร์ตั้งโต๊ะของกลางให้จำเลย โดยรับเงินจากจำเลยไว้เพียง 134 บาท การกระทำของจำเลยจึงเป็นความผิดฐานฉ้อโกง

คำพิพากษาฎีกาที่ 259-260/2488³⁴ จำเลยหลอกว่า สามารถทำธนบัตรฉบับเดียวให้เป็นสองฉบับได้ เจ้าทรัพย์สินหลงเชื่อจึงเอาธนบัตรมาให้จำเลยทำพิธีแล้วจำเลยเอาเข้าไปในห้องแล้วส่งหีบออกมาใบหนึ่งบอกว่าธนบัตรใส่ไว้ในหีบนั้นแล้วห้ามเปิดหีบอีกสองวันจึงจะเปิดได้ เจ้าทรัพย์สินก็กลับไป ต่อมาปรากฏว่า เงินในหีบนั้น

³² คำพิพากษาฎีกาที่ 1455/2529.

³³ วิเชียร ดิเรกอุดมศักดิ์, เรื่องเดิม, หน้า 311.

³⁴ เรื่องเดียวกัน, หน้า 312.

จำเลยเอาไปหมดเสียแล้ว ดังนี้ ตัดสินว่าเจ้าทรัพย์หลงเชื่อคำกล่าวเท็จหลอกลวงของจำเลย จนปล่อยให้จำเลยทำอะไรแก่ธนบัตรนั้นได้ตามชอบใจ จนกระทั่งจำเลยพาธนบัตรหนีไป เจ้าทรัพย์เพิ่งทราบในภายหลัง หมาโอกาสที่จะติดตามได้ทันที พฤติการณ์เหล่านี้แสดงให้เห็นความมกมายของเจ้าทรัพย์อย่างชัดเจนไม่ระแวงการทุจริตของจำเลย จึงมิได้ควบคุมธนบัตรนั้นอย่างที่คุณเป็นผู้ยึดถือ สันนิษฐานได้ว่าเจ้าทรัพย์ได้สละการครอบครองธนบัตรให้แก่จำเลยเริ่มตั้งแต่ตอนหลงเชื่ออุบายทุจริตของจำเลยแล้ว การกระทำของจำเลยเป็นความผิดฐานฉ้อโกง ไม่ใช่ความผิดฐานลักทรัพย์

(2) ทำให้ผู้ถูกหลอกลวงหรือบุคคลที่สาม ทำ ถอน หรือทำลาย เอกสารสิทธิ

ผลการกระทำที่เป็นความผิดฐานฉ้อโกงได้อีกอย่างหนึ่ง นอกจากการได้ทรัพย์คืนไป คือ หลอกลวงจนเป็นผลให้ผู้ถูกหลอกลวงหรือบุคคลที่สาม ทำ ถอน หรือทำลายเอกสารสิทธิ

ตามประมวลกฎหมายอาญามาตรา 1(7) ได้ให้คำนิยามคำว่า “เอกสาร” หมายความว่า กระดาษหรือวัตถุอื่นใดซึ่งได้ทำให้ปรากฏความหมายด้วย ตัวอักษร ตัวเลข พังหรือแผนแบบอย่างอื่น จะเป็นโดยวิธีพิมพ์ถ่ายภาพหรือวิธีอื่น อันเป็นหลักฐานแห่งความหมายนั้น

ประมวลกฎหมายอาญามาตรา 1(9) ได้ให้คำนิยามคำว่า “เอกสารสิทธิ” หมายความว่า เอกสารที่เป็นหลักฐานแห่งการก่อ เปลี่ยนแปลง โอน สงวน หรือระงับซึ่งสิทธิ เช่น สัญญากู้ยืมเงิน สัญญาจะซื้อขายที่ดิน สัญญาเช่า ใบบริจาค หมายติ สลากกินแบ่งรัฐบาล ตั๋วเงิน โฉนดที่ดิน หนังสือสำคัญสำหรับที่ดิน เป็นต้น อย่างไรก็ตามเอกสารสิทธินั้น ต้องเป็นเอกสารสิทธิที่มีผลสมบูรณ์บังคับกันได้โดยชอบด้วยกฎหมาย ถ้าเอกสารสิทธิที่ทำขึ้นนั้นไม่สมบูรณ์หรือเรียกร้องกันไม่ได้ตามกฎหมายแล้ว การให้ทำถอนหรือทำลายเอกสารสิทธินั้นก็ไม่มี ความผิดฐานฉ้อโกง เพราะเอกสารนั้น ไม่เป็นเอกสารสิทธิตามกฎหมาย แต่ถ้าการหลอกลวงนั้นไม่ได้เป็นเหตุให้ได้ไปซึ่งทรัพย์คืนหรือไม่ได้เป็นเหตุผู้อื่น ทำ ถอน หรือทำลายเอกสารสิทธิแล้ว ผู้หลอกลวงก็มีความผิดในชั้นพยายามฉ้อโกงเท่านั้น เช่น แดงซึ่งเป็นเพื่อนกับคำต้องการ ได้เงินจากคำ จึงหลอกลวงว่า เหลือง น้องของคำเวลานี้ป่วยอยู่ที่บ้านของตน มีความจำเป็นต้องใช้เงิน

ให้ตนมาเอาเงินที่คำ คำทราบอยู่แล้วว่าน้องตนไม่ได้ป่วยไม่ได้อยู่บ้านแดงและก็ไม่ได้ให้มาเอาเงินที่ตน แต่คำก็ให้เงินแดงไปเพราะความสงสารแดงว่าคงมีความจำเป็นอย่างยิ่งเป็นต้น จะเห็นได้ว่า การที่คำให้เงินแดงไปก็เพราะคำสงสารแดง ไม่ใช่ให้ไปเพราะหลงเชื่อในการหลอกลวงด้วยการแสดงข้อความอันเป็นเท็จของคำ ในกรณีเช่นนี้แดงมีความผิดฐานพยายามฉ้อโกงคำเท่านั้น

กรณีการให้ทำเอกสารสิทธิ ตัวอย่างเช่น การให้ทำหรือออกเช็ค ก็คือ ให้เขียนเช็คสั่งธนาคารจ่ายเงินให้แก่ผู้หลอกลวงหรือผู้ถือเช็ค การถอนเช็ค ก็คือ ให้ขีดฆ่าเช็คนั้น หรือให้ถอนคืนเช็คนั้นให้แก่ผู้ออกเช็คไป ในกรณีทำลายก็คือ ให้ฉีกเช็คนั้นทิ้งหรือเผาไฟเสีย ในกรณีเกี่ยวกับสัญญากู้ยืมให้ทำก็คือ ให้ทำเป็นสัญญากู้ขึ้น ให้ถอนก็คือให้ขีดฆ่า หรือให้เขียนลงในสัญญาว่าได้ชำระเงินแล้ว หรือให้ส่งสัญญากู้นั้นคืนให้ผู้กู้ไป ส่วนการทำลายคือให้ฉีกหรือให้เผาสัญญากู้นั้นเสีย ในเอกสารสิทธิอื่น ๆ ก็เทียบได้ทำนองเดียวกัน

สำหรับการได้ไปซึ่งทรัพย์สินของผู้อื่นหรือการที่ผู้อื่น ทำถอน ทำลายเอกสารสิทธิต้องเป็นผลโดยตรงจากการหลอกลวง การกระทำนั้นจึงเป็นความผิดฐานฉ้อโกง เช่น ในกรณีที่ทรัพย์สินอยู่ที่ผู้ถูกหลอกลวง การหลอกลวงนั้นต้องเป็นผลให้เขาหลงเชื่อ และส่งมอบทรัพย์สินให้อยู่ในความครอบครองของผู้ถูกหลอกลวง หรือเขายินยอมให้ผู้กระทำความผิดได้ทรัพย์สินไป จึงจะเป็นความผิดฐานฉ้อโกง แต่หากการหลอกลวงทำให้ผู้ที่ใช้อุบายเช่นนั้นได้อยู่ใกล้ชิดตัวทรัพย์สิน หรือได้มีโอกาสที่จะลักทรัพย์สินได้สะดวกขึ้นและแล้วผู้หลอกลวงด้วยอุบายเช่นนั้นก็คือโอกาสเอาทรัพย์สินไปโดยทุจริต ก็เป็นความผิดฐานลักทรัพย์สิน

2.1.2 องค์ประกอบภายใน มีดังนี้ คือ

1) เจตนาธรรมดา

เจตนาธรรมดา หมายความว่า ผู้กระทำความผิดต้องรู้ว่าเป็นข้อความเท็จ และผู้กระทำความผิดต้องการหลอกลวงให้หลงเชื่อ เพื่อให้มีการโอนซึ่งทรัพย์สิน หรือมีหน้าที่เปิดเผยข้อเท็จจริง แต่ปกปิดข้อความนั้นไว้ และก่อให้เกิดความเสียหายแก่ผู้ถูกหลอกลวง ถ้าผู้กระทำไม่ได้มีเจตนาอันแท้จริงที่จะหลอกลวง มีเจตนาเพียงแต่จะพูดล้อเล่น แต่ผู้ถูกหลอกลวงหลงเชื่อจึงได้ส่งทรัพย์สิน หรือทำ ถอน หรือทำลายเอกสารสิทธิ ผู้กระทำไม่มี

ความผิดตามมาตรา³⁵ แม้ภายหลังผู้กระทำความผิดจะกลับใจและเอาทรัพย์สินเป็นของตนเสียก็ไม่ผิดฐานฉ้อโกง เพราะไม่มีเจตนาในขณะกระทำ เช่น นายแดงเอาพระบูชาที่นายแดงเข้าใจว่าเป็นพระสมัยเชียงแสนไปขายให้แก่นายดำ โดยบอกนายดำว่าเป็นพระบูชาสมัยเชียงแสน นายดำหลงเชื่อจึงรับซื้อไว้ แต่ความจริงพระนั้นเป็นพระที่ทำขึ้นใหม่ โดยนายแดงเองก็ไม่รู้ เป็นต้น จะเห็นได้ว่า นายแดงไม่มีเจตนาที่จะหลอกลวงนายดำด้วยความเท็จ นายแดงย่อมไม่มีความผิดฐานฉ้อโกง ข้อสังเกตว่า ถ้าข้อเท็จจริงเป็นไปในทางตรงกันข้าม กล่าวคือ นายแดงเอาพระบูชาสมัยกำแพงแสนอันแท้จริงไปขายให้แก่นายดำ โดยที่นายแดงเข้าใจว่าเป็นพระที่ทำขึ้นเลียนแบบพระในสมัยกำแพงแสน จึงไปหลอกลวงให้นายดำว่าเป็นพระสมัยกำแพงแสนอย่างแท้จริง นายดำไม่รู้หลงเชื่อก็ซื้อไว้ในกรณีเช่นนี้นายแดงก็ได้ทำการหลอกลวงด้วยเจตนาแล้ว การกระทำนั้นไม่เป็นความผิดฐานฉ้อโกงตามมาตรา³⁵ เพราะข้อความที่นายแดงได้แสดงต่อนายดำไม่ใช่ความเท็จอย่างใดก็ตามในกรณีดังกล่าว นายแดงกระทำการโดยมุ่งต่อผล ซึ่งกฎหมายมาตรา 341 บัญญัติเป็นความผิด นายแดงจึงมีความผิดฐานพยายามกระทำความผิดที่ไม่สามารถบรรลุผลได้อย่างแน่แท้ตามประมวลกฎหมายอาญา มาตรา 81³⁵

กรณีเจตนาหลอกลวงด้วยการแสดงข้อความอันเป็นเท็จนั้น เจตนาคลุมเฉพาะรู้ข้อความที่แสดงออกไปอันเป็นข้อเท็จจริงว่าเป็นความเท็จเท่านั้น แต่ถ้าเจตนาในใจอย่างหนึ่งแล้วไปให้คำมั่นสัญญาอีกอย่างหนึ่ง แม้ความในใจกับข้อความที่แสดงออกจะไม่ตรงกันก็ไม่ใช่แสดงข้อความอันเป็นเท็จ ถ้าข้อความอันเป็นข้อเท็จจริงนั้นไม่ใช่ความเท็จในขณะนั้น จะเอา State of Mind เป็นข้อเท็จจริง Fact ไม่ได้ เพราะความคิดของคนนั้นอาจเปลี่ยนได้ทุกวินาที ถ้าเอา State of Mind เป็นข้อเท็จจริงแล้วจะพิสูจน์ได้ยากและไม่แน่นอน ครั้นจะถือหลักที่ว่ากรรมเป็นเครื่องชี้เจตนาในเรื่องของความสัมพันธ์ในทางแพ่ง ก็จะก่อให้เกิดความไม่เป็นธรรมขึ้นโดยง่าย ฉะนั้นในเรื่องของ

---

³⁵ประมวลกฎหมายอาญา, มาตรา 81 วรรคแรก บัญญัติไว้ว่า “ผู้ใดกระทำการโดยมุ่งต่อผลซึ่งกฎหมายบัญญัติเป็นความผิด แต่การกระทำนั้นไม่สามารถจะบรรลุผลได้อย่างแน่แท้เพราะเหตุปัจจัยซึ่งใช้ในการกระทำหรือเหตุแห่งวัตถุที่มุ่งหมายกระทำต่อให้ถือว่าผู้นั้นพยายามกระทำความผิด. .”.

การแสดงข้อความอันเป็นเท็จ จึงต้องเป็น Misrepresentation of Fact ไม่ใช่ Promise as to Future Conduct เจตนาจึงคลุมเฉพาะข้อความอันเป็นข้อเท็จจริงที่แสดงออกมาเท่านั้น กล่าวคือโดยรู้ยู่ว่าข้อความที่กล่าวนั้นเป็นความเท็จ³⁶

2) เจตนาพิเศษ โดยมีมูลเหตุชักจูงใจ โดยทุจริต

ในการหลอกลวงผู้อื่นด้วยการแสดงข้อความอันเป็นเท็จ หรือ ปกปิดข้อความจริงซึ่งควรบอกให้แจ้งนั้น ผู้หลอกลวงต้องกระทำโดยมีมูลเหตุชักจูงใจ ทุจริตอีกด้วย ตามประมวลกฎหมายอาญา มาตรา 1(1) บัญญัติว่า “โดยทุจริต หมายความว่า เพื่อแสวงหาประโยชน์ที่มิควรได้โดยชอบด้วยกฎหมาย สำหรับตนเองหรือบุคคลอื่น” และจะต้องมีเจตนาทุจริตอยู่ก่อน หรือขณะหลอกลวงด้วย ผู้หลอกลวงจึงจะมีความผิดฐานฉ้อโกง ถ้าผู้หลอกลวงกระทำการหรือปกปิดโดยมีมูลเหตุชักจูงใจเป็นอย่างอื่น เป็นต้นว่าตั้งใจจะล้อเลียน ไม่ได้หวังประโยชน์อะไรแล้ว แม้ผู้ถูกหลอกลวงจะหลงเชื่อในข้อความอันเป็นเท็จหรือการปกปิดที่ล้อเล่นก็ตาม ผู้หลอกลวงก็ไม่มี ความผิดฐานฉ้อโกง เพราะเขาไม่ได้หลอกลวงโดยมีมูลเหตุชักจูงใจโดยทุจริต หมายถึงว่าไม่ได้ไปซึ่งทรัพย์สินตามมูลเหตุชักจูงใจที่จะแสวงหาประโยชน์อันควรมิได้จากผู้ถูกหลอกลวงหรือบุคคลที่สาม เช่น นายแดงต้องการใช้รถจักรยานยนต์ของนายดำไปเที่ยว นายแดงจึงไปหลอกลวงนายดำว่ามารดานายดำให้มาเอารถนั้น นายดำหลงเชื่อมอบรถจักรยานยนต์ให้นายแดง นายแดงก็ได้รถจักรยานยนต์นั้นขี่ไปเที่ยว เสร็จแล้วก็เอามาคืนให้นายดำดังนี้ เห็นได้ว่านายแดงได้หลอกลวงนายดำโดยมีมูลเหตุชักจูงใจโดยทุจริต กล่าวคือ เพื่อแสวงหาประโยชน์จากรถจักรยานยนต์ของนายดำ ฉะนั้น เมื่อนายดำส่งมอบรถจักรยานยนต์ให้นายแดงครอบครอง นายแดงก็มีความผิดฐานฉ้อโกงทันที

โดยมูลเหตุชักจูงใจโดยเจตนาทุจริตเกิดขึ้นจะต้องมีอยู่ก่อนหรือขณะหลอกลวงผู้อื่นด้วยวิธีการตามที่กฎหมายกำหนด ภายหลังที่ได้ทรัพย์สินไปไว้ในความยึดถือครอบครองแล้ว ไม่ถือว่าเป็นความผิดฐานฉ้อโกง แต่เป็นความผิดฐานยักยอก เช่น ก. ยืมนาฬิกาของ ข. เพื่อนำไปใช้ในการจับเวลาแข่งม้าในวันเสาร์ และจะส่งคืนให้ในวันจันทร์ ข. ได้มอบนาฬิกาให้แก่ ก. ไป แล้วเอานาฬิกาไปขายเอาเงินมาใช้

³⁶ สมศักดิ์ สิงห์พันธุ์, เรื่องเดิม, หน้า 439.

เป็นประโยชน์ส่วนตัวเสีย โดยไม่ได้เอาไปใช้จับเวลาแข่งม้าตามที่ขี้มไป ดังนี้ ต้องพิจารณาว่า ก. มีเจตนาทุจริตแต่แรก คือ มิได้มีความประสงค์จะใช้นาฬิกาจับเวลาในการแข่งม้าเลย ที่พูดเช่นนี้ก็เพื่อหลอกลวง ข. ให้หลงเชื่ออันเป็นความเท็จ เพื่อให้ ข. ส่งทรัพย์สินให้ ข. ได้หลงเชื่อตามคำหลอกลวงนั้นจึงส่งนาฬิกาให้ไป ดังนี้ เจตนาทุจริตของ ก. ย่อมเห็นได้ชัดว่า ก. มีเจตนาทุจริตมาตั้งแต่แรกก่อนลงมือหลอกลวง ข. แล้ว จึงเป็นความผิดฐานฉ้อโกง แต่ถ้าปรากฏข้อเท็จจริงว่า ความจริง ก. ยืมนาฬิกาไปจับเวลาแข่งม้าจริงๆ แต่บังเอิญวันนั้นเล่นม้าเสียเงินหมด ก. จึงเกิดเจตนาทุจริตขึ้น แล้วเอานาฬิกาของ ข. ไปขายเอาเงินมาเป็นประโยชน์ส่วนตัวเสีย ดังนี้ ก. ก็มีความผิดฐานลักขโมย เพราะได้ครอบครองทรัพย์สินของ ข. แล้ว เจตนาทุจริตเบียดบังเอาเป็นประโยชน์ส่วนตัวเสีย ข้อตกลงระหว่าง ก. กับ ข. นั้น เป็นการยืมใช้คงรูป คือ ยืมนาฬิกาและจะส่งนาฬิกานั้นคืน ซึ่งเป็นข้อสัญญาในทางแพ่ง เมื่อผิดสัญญาต่อกันแล้วชอบที่จะบังคับในทางแพ่งได้ แต่แม้กระนั้นในทางอาญาก็นำมาบัญญัติให้เป็นความผิดขึ้น เพื่อป้องกันและปราบปรามการทุจริตหลอกลวงไว้ มิเช่นนั้นก็จะเกิดการหลอกลวงกันทั่วๆ ไป ผู้หลอกลวงย่อมไม่คอยจะหวั่นเกรงในเรื่องทางแพ่งนักเพราะไม่มีโทษ อย่างมากเมื่อแพ้คดีก็เพียงถูกยึดทรัพย์สินหรือชดใช้ราคาเท่านั้น โดยเหตุนี้ กฎหมายในทางอาญาจึงได้นำเอามาบัญญัติไว้ให้เป็นความผิด และกำหนดโทษในทางอาญาที่จะลงแก่ผู้กระทำผิดด้วย ฉะนั้น การกระทำจะเป็นความผิดในทางอาญาหรือในทางแพ่ง กรณีจึงคาบเกี่ยวกัน ต้องพิจารณาในเรื่องเจตนาทุจริตของผู้หลอกลวงนี้เป็นสำคัญ

มีข้อสังเกตว่า มาตรา 341 บัญญัติว่า “โดยทุจริต” ไว้ข้างต้น ซึ่งแสดงว่า เป็นการหลอกลวงเพื่อแสวงหาประโยชน์ที่มีควรได้ ความในตอนท้ายที่ว่า “โดยการหลอกลวงดังว่านั้นได้ไปซึ่งทรัพย์สินจากผู้ถูกหลอก หรือบุคคลที่สาม” ก็ต้องแสดงว่า ได้ทรัพย์สินไปตามมูลเหตุชักจูงใจอันเป็นประโยชน์ที่มีควรได้ ไม่จำเป็นต้องถึงได้กรรมสิทธิ์ไป ดังนี้ เป็นเจตนาพิเศษ

2.2 พิจารณาเหตุการณ์ในความผิดฐานฉ้อโกง

2.2.1 ฉ้อโกงโดยแสดงตนเป็นคนอื่น หรืออาศัยความเบาปัญญาหรือความอ่อนแอแห่งจิตของผู้ถูกหลอกลวง

ตามมาตรา 342 บัญญัติว่า “ถ้าในการกระทำความผิดฐานฉ้อโกง ผู้กระทำ

(1) แสดงตนเป็นคนอื่น หรือ

(2) อาศัยความเบาปัญญาของผู้ถูกหลอกลวงซึ่งเป็นเด็ก หรืออาศัยความอ่อนแอแห่งจิตของผู้ถูกหลอกลวง

ผู้กระทำความผิดต้องระวางโทษจำคุกไม่เกินห้าปี หรือปรับไม่เกินหนึ่งหมื่นบาทหรือทั้งจำทั้งปรับ”

โดยองค์ประกอบของความผิดมี ดังนี้

1) องค์ประกอบภายนอก

(1) มีการกระทำความผิดฐานฉ้อโกง

โดยมาตรานี้ ถือเป็นเหตุการณ์อย่างหนึ่งของความผิดฐานฉ้อโกงที่ทำให้ต้องรับโทษหนักขึ้น ดังนั้น จึงต้องเข้าองค์ประกอบของความผิดฐานฉ้อโกง ตามมาตรา 341 ให้ครบถ้วนเสียก่อน ถึงจะเป็นเหตุให้ผู้กระทำมีความผิดตามมาตรา 342 ได้

(2) ผู้กระทำ ซึ่งการจะเข้าบทบัญญัติมาตรานี้ได้ ต้องเข้าใจเงื่อนไขอย่างใดอย่างหนึ่ง ดังนี้

ก. แสดงตนเป็นคนอื่น

หมายถึง ผู้กระทำผิดฐานฉ้อโกงแสดงตนเป็นคนอื่น ในการหลอกลวงนั้น โดยผู้กระทำต้องปลอมตัวเป็นบุคคลอื่น มิใช่เพียงลวงว่าตนเองมีคุณสมบัติหรือฐานะบางประการ เช่น อวดอ้างว่าเป็นแพทย์ เป็นตำรวจ เป็นข้าราชการ เพราะการกล่าวเท็จเช่นนี้เป็นเพียงความผิดฐานพยายามฉ้อโกงธรรมดา ตามมาตรา 341 เท่านั้น การแสดงตนเป็นคนอื่นนั้น ผู้ที่ถูกอ้างไม่จำเป็นต้องมีอยู่จริงก็ได้ เช่น หลอกว่า

เป็น ร.ต.ท. จำลอง บุณนาค ซึ่งไม่มีตัวตนอยู่จริง³⁷ ข้อสำคัญต้องทำให้ผู้ถูกลอกเข้าใจว่า ผู้หลอกเป็นบุคคลอีกคนหนึ่งซึ่งมีตัวตน เช่น แสดงบัตรประชาชนของผู้อื่นโดยหลอกว่าเป็นตนเอง แล้วหลอกขายรถยนต์³⁸ การใช้ชื่อเท็จเพื่อปกปิดชื่อจริง ถ้ามิได้มุ่งหมายให้ผู้ฟังเข้าใจว่าตนเป็นคนอื่น ก็ไม่ผิดตามมาตรา³⁹ เพราะการใช้ชื่อเท็จนั้น ผู้ถูกลอกก็ยังคงเข้าใจว่า ผู้หลอกก็คือตัวผู้หลอกเอง เพียงแต่เข้าใจว่ามีชื่อเป็นอย่างอื่นตามที่ผู้หลอกแจ้ง เช่น หลอกว่าเป็นนาย ก. ผู้จัดการบริษัท เป็นการฉ้อโกงโดยแสดงตนเป็นบุคคลอื่น แต่ถ้าหลอกเพียงฐานะของตนเท่านั้น เช่น ใช้ชื่อจริงออกเช็คในชื่อตนเอง แต่หลอกว่าตนเป็นผู้แทนบริษัท เป็นการแสดงฐานะเท็จ มิใช่แสดงตนเป็นบุคคลอื่น³⁹ การฉ้อโกง (การแสดงตนเป็นคนอื่น) อีกตัวอย่างหนึ่ง เช่น บัตรเครดิตอันเป็นเอกสารสิทธิซึ่งสามารถนำไปใช้ประโยชน์ในทางทรัพย์สินได้แล้ว การที่บุคคลที่ไม่มีอำนาจกล่าวคือ ไม่ได้รับอนุญาตจากเจ้าของบัตรเครดิตให้นำบัตรเครดิตไปใช้ อาจจะด้วยวิธีการขโมยหรือยักยอกบัตรเครดิตของผู้อื่น ผู้ที่นำไปใช้นั้นจะต้องแสดงตนเป็นคนอื่นซึ่งเป็นความผิดฐาน ฉ้อโกงตามประมวลกฎหมายอาญา มาตรา 341 ประกอบกับมาตรา 342 (1)⁴⁰

ข. อาศัยความเบาปัญญาของผู้ถูกลอกหลงซึ่งเป็นเด็ก หรือ อาศัยความอ่อนแอแห่งจิตของผู้ถูกลอกหลง

หมายถึง ผู้ถูกลอกหลงเป็นเด็กและถูกหลอกเพราะความเบาปัญญา โดยคำว่า เด็ก ไม่มีนิยามไว้ในประมวลกฎหมายอาญา แต่มีคำว่า เด็ก อยู่ในประมวลกฎหมายอาญาหลายแห่ง เช่น มาตรา 73, 74, 293, 318, 398 ซึ่งแต่ละมาตราก็มีเกณฑ์อายุของเด็กต่างกัน โดยเฉพาะมาตรา 73 ได้กำหนดเด็กอายุไว้ไม่เกิน 10 ปี และ

³⁷ คำพิพากษาฎีกาที่ 1784/2493.

³⁸ คำพิพากษาฎีกาที่ 2239/2522.

³⁹ คำพิพากษาฎีกาที่ 1230/2502.

⁴⁰ คำพิพากษาศาลฎีกาที่ 4018/2542.

มาตรา 74 ได้กำหนดเด็กอายุไว้ไม่เกิน 15 ปี⁴¹ ส่วนมาตรา 75 ได้กำหนดอายุไว้ไม่เกิน 18 ปี และมาตรา 76 ได้กำหนดอายุไว้ไม่เกิน 20 ปี⁴² แต่ในมาตรา 293 กล่าวถึงเด็กอายุไม่เกิน 16 ปี ซึ่งเป็นเกณฑ์สูงสุดที่มีปรากฏในประมวลกฎหมายอาญาและเมื่อพิจารณาว่ามาตรานี้บัญญัติขึ้นเพื่อคุ้มครองเด็ก ก็ควรตีความให้ต้องตามเจตนารมณ์ของกฎหมาย โดยถือว่าเด็กในมาตรานี้หมายถึงบุคคลซึ่งมีอายุไม่เกิน 16 ปีบริบูรณ์⁴³ และที่ว่านอกจากเป็นเด็กแล้วยังต้องอาศัยความเบาปัญญาของเด็กนั้นอีกด้วย ข้อความตรงนี้มี ความหมายว่า กฎหมายเล็งเห็นว่าเด็กย่อมมีประสบการณ์และความรู้เท่าทันคนน้อยกว่าผู้ใหญ่ จึงอาจถูกหลอกได้ง่ายกว่า จึงคุ้มครองเป็นพิเศษ กลอุบายหรือการหลอกลวงบางอย่างถ้าใช้กับผู้ใหญ่จะไม่สำเร็จ แต่ถ้าใช้กับเด็กแล้วจะสำเร็จ ดังนั้น การล่อโก่งที่ต้องรับโทษหนักขึ้นตามนี้ จึงต้องเป็นการล่อโก่งที่อาศัยความเบาปัญญาของเด็กทั่ว ๆ ไป คือ อุบายที่ใช้เมื่อพิจารณาความรู้สึกรักของวิญญาณแล้ว ถ้าใช้กับผู้ใหญ่จะไม่ได้ผลจะใช้ได้ผลก็เฉพาะกับเด็กเท่านั้น มิได้หมายความว่า เด็กที่ถูกหลอกจะต้องโง่หรือเบาปัญญายิ่งกว่าเด็กทั่วไป ทั้งนี้ต้องคำนึงถึงอายุ ประวัติ ความประพฤติ สติปัญญา การศึกษาอบรม สุขภาพ และสถานะแห่งจิตของเด็กนั้นเป็นเครื่องประกอบถึงความเบาปัญญาของเด็กด้วย เพราะในสมัยนี้การศึกษาเจริญขึ้น และจะเจริญก้าวหน้าต่อไป เด็กอายุ 14 ปี อาจมีความรู้สูง มีความผิอ่านดีกว่าผู้ใหญ่บางคนก็ได้ ฉะนั้น จึงเป็นข้อเท็จจริงที่ศาลจะพิจารณาเป็นเรื่องเป็นรายไป

---

⁴¹“พระราชบัญญัติแก้ไขเพิ่มเติมประมวลกฎหมายอาญา (ฉบับที่ 21) พ.ศ. 2551,” *ราชกิจจานุเบกษา* เล่ม 125 ตอนที่ 30ก (7 กุมภาพันธ์ 2551): 20.

⁴²เรื่องเดียวกัน, หน้า 21.

⁴³จิตติ ดิงศรัทธี, *เรื่องเดิม*, หน้า 2593; แม้ในพระราชบัญญัติจัดตั้งศาลเยาวชนและครอบครัวและวิธีพิจารณาคดีเยาวชนและครอบครัว พ.ศ. 2534 มาตรา 4 จะมีนิยามคำว่า “เด็ก” หมายความว่า บุคคลอายุเกิน 7 ปีบริบูรณ์ แต่ยังไม่เกิน 14 ปีบริบูรณ์ แต่ก็ไม่น่าจะนำมาใช้ในประมวลกฎหมายอาญา เนื่องจากไม่สามารถปรับใช้กันได้ทุกกรณี เช่น คำว่า เด็ก ในมาตรา 74 และ 293 เห็นได้ชัดว่า ไม่อยู่นิยามนี้

ส่วนกรณีผู้กระทำความผิดอาศัยความอ่อนแอแห่งจิตของผู้ถูกหลอกลวง คำว่า “อ่อนแอแห่งจิต” นี้ ย่อมจะหมายความว่าผู้ถูกหลอกลวงที่มีจิตบกพร่อง โรคจิตหรือจิตฟั่นเฟือนตามความในประมวลกฎหมายอาญา มาตรา 65 นั้นเอง⁴⁴ แต่อย่างไรจึงจะเรียกว่า มีจิตบกพร่อง โรคจิต หรือจิตฟั่นเฟือน หรือความอ่อนแอแห่งจิตนี้เป็นข้อเท็จจริง ซึ่งอาจต้องอาศัยหลักวิชาแพทยประกอบ แต่สำหรับคนวิกลจริต แม้จะมีความรู้สึกเป็นบางครั้งบางคราวก็น่าจะนับว่าเป็นผู้อ่อนแอแห่งจิตได้ นอกจากนี้คนชราที่มีอายุมากความอ่อนแอทางจิตก็มีได้ อันเนื่องมาจากความชราซึ่งอาจจะอยู่ในความหมายที่ว่ามีจิตฟั่นเฟือนไม่สมประกอบ และอาจจะขอให้ศาลสั่งเป็นผู้เสมือนไร้ความสามารถได้ ตามประมวลกฎหมายแพ่งและพาณิชย์⁴⁵

2) องค์ประกอบภายใน คือ เจตนา

หมายถึง การจะมีความผิดฐานนี้ได้ ต้องประกอบด้วยเจตนาที่จะกระทำความผิด หากขาดเจตนาแล้วการกระทำความผิดกล่าวว่าย่อมไม่มีความผิด โดยความผิดฐานนี้แม้ผู้กระทำจะต้องได้รับโทษหนักขึ้น ก็เป็นความผิดอันยอมความได้ตามมาตรา 348

2.2.2 นอ โกงประชาชน

ตามมาตรา 343 บัญญัติว่า “ถ้าการกระทำความผิดตามมาตรา 341 ได้กระทำด้วยการแสดงข้อความอันเป็นเท็จต่อประชาชน หรือด้วยการปกปิดความจริง ซึ่งควรบอกให้แจ้งแก่ประชาชนผู้กระทำได้ระวางโทษจำคุกไม่เกินห้าปี หรือปรับไม่เกินหนึ่งหมื่นบาทหรือทั้งจำทั้งปรับ”

---

⁴⁴ประมวลกฎหมายอาญา, มาตรา 65 วรรคแรก บัญญัติไว้ว่า “ผู้ใดกระทำความผิดในขณะที่ไม่สามารถรู้ผิดชอบหรือไม่สามารถบังคับตนเองได้เพราะมีจิตบกพร่อง โรคจิตหรือจิตฟั่นเฟือน ผู้นั้นไม่ต้องรับโทษสำหรับความผิดนั้น”.

⁴⁵สุปัน พูลพัฒน์, คำอธิบายเรียงมาตราประมวลกฎหมายอาญา (ตอน 5) ความผิดเกี่ยวกับทรัพย์และลหุโทษ (กรุงเทพมหานคร: ม.ป.ท., 2519), หน้า 220.

ถ้าการกระทำความผิดดังกล่าวในวรรคแรก ต้องด้วยลักษณะดังกล่าว ในมาตรา 342 อนุมาตราหนึ่งอนุมาตราใดด้วย ผู้กระทำความผิดต้องระวางโทษจำคุกตั้งแต่หก เดือนถึงเจ็ดปี และปรับตั้งแต่หนึ่งพันบาทถึงหนึ่งหมื่นสี่พันบาท”

โดยองค์ประกอบของความผิดฐานนี้มี ดังนี้

1) องค์ประกอบภายนอก

(1) มีการกระทำความผิดฐานฉ้อโกง

โดยมาตรานี้ ถือเป็นเหตุกรรจอย่างหนึ่งของความผิดฐาน ฉ้อโกง ที่ทำให้ต้องรับโทษหนักขึ้น อีกเหตุหนึ่งเช่นเดียวกับมาตรา 342 ดังนั้น จึงต้อง เข้าองค์ประกอบของความผิดฐานฉ้อโกง ตามมาตรา 341 ให้ครบถ้วนเสียก่อน ถึงจะเป็น เหตุให้ผู้กระทำความผิดตามมาตรา 343 ได้

(2) กระทำต่อประชาชน

หมายถึง การฉ้อโกงนั้นได้กระทำต่อประชาชน คำว่า ประชาชน (Public) หมายถึง บุคคลทั่วไป ไม่จำกัดว่าเป็นผู้ใด และไม่ถือว่าเป็นจำนวน มากหรือน้อยเป็นสำคัญ⁴⁶ ข้อสำคัญลักษณะของการหลอกลวงต้องเปิดกว้างต่อ ประชาชนทั่วไป หรือประชาชนกลุ่มใดกลุ่มหนึ่ง ซึ่งไม่เจาะจงตัวคน เช่น หลอกลวง เฉพาะนักศึกษามหาวิทยาลัยรามคำแหง หรือหลอกเจ้าหน้าที่ 30 คน ไม่เป็นการหลอก ประชาชน⁴⁷ เป็นต้น เมื่อได้มีการแสดงความเท็จต่อประชาชนเป็นการทั่วไปแล้ว จะมีคน ที่ทราบข้อเท็จจริงก็คนไม่สำคัญ ถ้ามีผู้ใดคนหนึ่งแม้แต่คนเดียวหลงเชื่อ จนผู้กระทำได้ ทรัพย์สินไป ก็เป็นการฉ้อโกงประชาชนแล้ว⁴⁸ หลอกว่าจะส่งไปทำงานต่างประเทศแม้ ภายหลังมีการบอกกันเป็นทอด ๆ ก็เป็นความผิดฐานฉ้อโกงประชาชน⁴⁹ การหลอกลวง ประชาชนทั่วไปนี้ ผู้หลอกลวงโดยแสดงข้อความเท็จหรือปกปิดความจริง อาจใช้วิธีการ หลอกลวงโดยทางวาจาของผู้หลอกลวงเอง หรือโดยการตีพิมพ์โฆษณาปิดประกาศ เช่น

⁴⁶คำพิพากษาฎีกาที่ 2645/2527.

⁴⁷คำพิพากษาฎีกาที่ 709/2523.

⁴⁸คำพิพากษาฎีกาที่ 1867/2523.

⁴⁹คำพิพากษาฎีกาที่ 609/2529 และคำพิพากษาฎีกาที่ 5292/2540.

โดยทางวาจาาลักษณ์อักษร กิริยาท่าทาง โทรศัพท์ โทรสาร สื่อสิ่งพิมพ์ สื่อโทรทัศน์ สื่อวิทยุ เครือข่ายอินเทอร์เน็ต หรือโดยวิธีอื่นใดเพื่อประชาชนทราบก็ได้ เช่น หลอกหลวงประชาชนว่าเจ้าแม่บันดาลให้น้ำผุดขึ้นเป็นน้ำศักดิ์สิทธิ์ แท้จริงจำเลยเอาเท้าพุน้ำนั้น มีประชาชนหลงเชื่อเอาน้ำไปดื่มแล้วเอาเงินให้จำเลยเป็นล่อ โกงประชาชน⁵⁰ พูดออกโทรทัศน์ว่าเทวดามาเข้าฝันจะเกิดจลาจล แล้วเรียกรเงิน⁵¹

2) องค์ประกอบภายใน คือ เจตนา

หมายถึง การจะมีความผิดฐานนี้ได้ ต้องประกอบด้วยเจตนาที่จะกระทำความผิด หากขาดเจตนาแล้วการกระทำความผิดกลางย้อมไม่มีความผิด โดยความผิดฐานนี้ ขอมความไม่ได้ แม้มีการถอนคำร้องทุกข์ความผิดก็ไม่ระงับ⁵²

2.3 พิจารณาความผิดฐานล่อโกงรูปแบบอื่น ๆ

2.3.1 หลอกหลวงบุคคลให้ประกอบกรงานให้แก่ตน

ตามมาตรา 344 “บัญญัติว่า ผู้ใดโดยทุจริต หลอกหลวงบุคคลตั้งแต่สิบคนขึ้นไปให้ประกอบกรงานอย่างใด ๆ ให้แก่ตนหรือให้แก่บุคคลที่สาม โดยจะไม่ใช้ค่าแรงงานหรือค่าจ้างแก่บุคคลเหล่านั้นหรือโดยจะใช้ค่าแรงงานหรือค่าจ้างแก่บุคคลเหล่านั้นต่ำกว่าที่ตกลงกัน ต้องระวางโทษจำคุกไม่เกินสามปี หรือปรับไม่เกินหกพันบาทหรือทั้งจำทั้งปรับ”

โดยองค์ประกอบของความผิดมีดังนี้

1) องค์ประกอบภายนอก

(1) หลอกหลวงให้ประกอบกรงานอย่างใด ๆ ให้แก่ตนหรือให้แก่บุคคลที่สาม

การหลอกหลวงอันเป็นองค์ประกอบความผิดตามมาตรา นี้ แม้จะไม่มีถ้อยคำว่าโดยแสดงข้อความอันเป็นเท็จหรือปกปิดข้อเท็จจริงที่ควรบอกให้แจ้ง

⁵⁰ คำพิพากษาฎีกาที่ 557/2502.

⁵¹ คำพิพากษาฎีกาที่ 96/2517.

⁵² คำพิพากษาฎีกาที่ 97/2518 และคำพิพากษาฎีกาที่ 2292/2526.

แต่คำว่า หลอกหลวง ในตัวของมันเองก็มีความหมายไปในทำนองนั้นอยู่แล้ว และการหลอกหลวงนั้นจะกระทำโดยทางวาจา ลายลักษณ์อักษร กิริยาท่าทาง โทรศัพท์ โทรสาร สื่อโทรทัศน์ สื่อวิทยุ เครือข่ายอินเทอร์เน็ต หรือโดยวิธีอื่นใดก็ได้ การหลอกหลวงในมาตรานี้มิใช่เป็นการหลอกเอาทรัพย์สินแต่เป็นการหลอกใช้แรงงานผู้อื่น โดยจะไม่จ่ายค่าตอบแทนหรือจ่ายน้อยกว่าที่ตกลงกัน ถ้าเป็นการหลอกเอาเงินแต่ไม่มีงานให้ทำไม่ผิดตามมาตรานี้⁵³ ดังนั้น จึงต้องมีสัญญาจ้างแรงงานระหว่างผู้หลอกกับผู้ถูกหลอกและจะต้องมีการตกลงค่าแรงงานหรือค่าจ้างกันไว้ล่วงหน้า ค่าแรงงานไม่จำเป็นต้องเป็นเงิน อาจเป็นทรัพย์สินอื่นก็ได้

ส่วนคำว่า “ประกอบการทำงานอย่างใด ๆ” นั้น หมายถึง ประกอบการทำงานทุกอย่างที่ต้องใช้แรงงาน ไม่ว่าจะเป็นในลักษณะจ้างแรงงานหรือจ้างทำของ เช่น การถางป่า ขุดดิน ทำไร่ ทำสวน ถมบ่อ ถมคู ก่อสร้างอาคารบ้านเรือน เป็นต้น และการหลอกหลวงให้ประกอบการทำงานเหล่านั้น จะให้ประกอบการทำงานแก่ตนหรือบุคคลที่สามก็ได้ คำว่า บุคคลที่สาม หมายถึง บุคคลอื่น นอกจากผู้หลอกหลวงและผู้ถูกหลอกหลวง

(2) ซึ่งบุคคลตั้งแต่สิบคนขึ้นไป

หมายถึง จะมีผู้ถูกหลอกหลวงตั้งแต่ 10 คน ขึ้นไป กล่าวคือ ผู้กระทำความผิดแต่แรกว่าจะหลอกคนมาใช้งาน 10 คน ส่วนจะได้ผู้ถูกหลอกมาพร้อมกันทีเดียว 10 คน จนครบ 10 คน ไม่ใช่ข้อสำคัญ แต่ในที่สุดจะต้องมีผู้ถูกหลอกครบ 10 คน แต่เมื่อพบบทบัญญัติของมาตรานี้มิได้ระบุไว้ชัดเจนว่า ต้องหลอกหลวงคราวเดียวหรือครั้งเดียวตั้งแต่สิบคนขึ้นไปแล้วการหลอกหลวงทีละสองคน เมื่อรวมกันแล้วครบ 10 คน ขึ้นไป ประกอบการทำงานนั้น ก็น่าจะเป็นการเพียงพอตามความหมายของมาตรานี้แล้ว เพราะความผิดสำเร็จตามมาตรานี้ก็คือ บุคคลตั้งแต่สิบคนขึ้นไปนั้นประกอบการทำงานให้ตามที่หลอกหลวง ถ้าถือว่าหลอกหลวงแต่ละคราวต้องมีตั้งแต่ 10 คนขึ้นไปจึงจะเป็นความผิดแล้ว มาตรานี้ก็จะไร้ผล เพราะผู้หลอกหลวงอาจจะหลอกหลวงไปวันละ 7-8-9 คนไม่ถึงคราวละ 10 คน แต่รวมผู้ถูกหลอกหลวงทั้งหมดหลายคราวเกินกว่า 10 คน ก็จะ

⁵³ คำพิพากษาศาลฎีกาที่ 1051/2510.

ลงโทษไม่ได้ แต่อย่างไรก็ตาม การหลอกลวงที่ละสองคนนี้ น่าจะเป็นการประกอบกรณียกิจอย่างเดียวและคราวเดียวกัน ถ้าเป็นการประกอบกรณียกิจคนละคราวแล้ว ก็ไม่ผิดตามมาตรานี้ เช่น ก. หลอกลวงบุคคลรวม 8 คน ให้ไปถมที่ดินที่ตำบล ข. เสร็จแล้ว ต่อมา ก. ไปทำการถมที่ดินที่ตำบล ค. อีก จึงหลอกลวงบุคคลอีก 8 คน ให้ไปทำงานที่ตำบล ค. เช่นนี้จะนับรวมกันน่าจะไม่ต้อง เพราะเป็นคนละแห่งคนละคราวต่างกรรมต่างวาระขาดตอนกันไปแล้ว

2) องค์ประกอบภายใน

(1) เจตนาโดยทุจริต

เจตนาทุจริตตามมาตรานี้ มีความหมายอย่างเดียวกันกับมาตรา 341 คือ ต้องมีเจตนาทุจริตมาก่อนหลอกลวงหรือในขณะที่ตกลงกันนั้น

(2) โดยจะไม่ใช่ค่าแรงงานหรือค่าจ้างแก่บุคคลเหล่านั้นหรือโดยจะใช้ค่าแรงงาน หรือค่าจ้างแก่บุคคลเหล่านั้นต่ำกว่าที่ตกลงกัน

หมายถึง ผู้หลอกลวงจะต้องประสงค์ต่อผลคือ การทำงานของผู้ที่หลอกลวงให้ประกอบกรณียกิจให้แก่ตน หรือบุคคลที่สามโดยจะไม่ใช่ค่าแรงงานหรือค่าจ้างแก่ผู้ถูกหลอกลวง หรือจะใช้ค่าแรงงานหรือค่าจ้างต่ำกว่าที่ตกลงกันไว้ แต่ถ้ามีเจตนาทุจริตในภายหลังเมื่อผู้ถูกหลอกลวงไปประกอบกรณียกิจแล้ว คือ ไม่จ่ายค่าจ้างให้ เพราะมีเหตุขัดข้องในภายหลังไม่ได้ตั้งใจจะไม่จ่ายตั้งแต่แรก ไม่มีความผิดฐานฉ้อโกงตามมาตรานี้⁵⁴ เป็นเพียงผิดคำมั่นสัญญาในทางแพ่งเท่านั้น โดยความผิดนี้เป็นความผิดอันยอมความได้ ตามประมวลกฎหมายอาญามาตรา 348

2.3.2 ซื้อและบริโภคอาหารหรือเครื่องดื่ม หรือเข้าพักในโรงแรมโดยรู้ว่าไม่สามารถชำระเงินได้

ตามมาตรา 345 บัญญัติว่า “ผู้ใดสั่งซื้อและบริโภคอาหารหรือเครื่องดื่ม หรือเข้าพักในโรงแรมโดยรู้ว่าตนไม่สามารถชำระเงินค่าอาหาร ค่าเครื่องดื่ม หรือค่าเข้าพักในโรงแรมนั้น ต้องระวางโทษจำคุกไม่เกินสามเดือน หรือปรับไม่เกินห้าร้อยบาท หรือทั้งจำทั้งปรับ”

⁵⁴ คำพิพากษาศาลฎีกาที่ 1953/2506.

โดยองค์ประกอบของความผิดดังนี้

1) องค์ประกอบภายนอก

(1) สั่งซื้อและบริโภคอาหารหรือเครื่องดื่ม หรือเข้าอยู่ในโรงแรม หมายถึง ผู้หลอกลวงได้มีการสั่งซื้อและบริโภคอาหารหรือเครื่องดื่ม หรือเข้าอยู่ในโรงแรม

(2) องค์ประกอบภายใน

ก. เจตนา หมายถึง มีการกระทำโดยเจตนาที่จะกระทำการดังกล่าว

ข. โดยรู้ว่าตนไม่สามารถชำระเงินค่าอาหาร ค่าเครื่องดื่ม หรือค่าอยู่ในโรงแรม หมายถึง โดยการกระทำตามที่กล่าวมา ผู้หลอกลวงรู้ตั้งแต่แรกว่าไม่สามารถชำระเงินค่าอาหาร ค่าเครื่องดื่ม หรือค่าโรงแรมได้ โดยความหมายของคำว่า “ไม่สามารถชำระเงิน” หมายถึงว่า ไม่สามารถชำระทั้งหมดหรือเพียงบางส่วนก็ได้ แต่ความผิดของมาตรานี้มีข้อสาระสำคัญอยู่ที่ว่า การไม่สามารถชำระเงินนั้น จะต้องโดยเจตนา คือ โดยรู้สำนึกและประสงค์ต่อผลมาแต่แรกก่อนสั่งซื้อหรือเข้าอยู่ในโรงแรมว่าตนไม่สามารถชำระเงินค่าอาหาร เครื่องดื่มหรือค่าเช่าโรงแรมได้ หากกระทำไปโดยไม่รู้มาแต่แรกแต่มีเหตุเกิดขัดข้องขึ้นทีหลังจึงไม่สามารถชำระได้แล้วก็ไม่เป็นความผิดตามมาตรานี้ เช่น การสั่งอาหารจัดโต๊ะในงานสมรสล่วงหน้าหลายวันเป็นเรื่องที่ผู้ขายเชื่อฐานะการเงินของผู้สั่ง แม้ต่อมาผู้สั่งไม่ชำระเงินก็ไม่ผิดฐานนี้⁵⁵

การกระทำที่ถือเป็นความผิดประการแรกของมาตรานี้คือ สั่งซื้อและบริโภคอาหารและเครื่องดื่ม ซึ่งหมายความว่า มีการสั่งซื้ออาหารและเครื่องดื่มมาบริโภคทันทีตามปกติการสั่งซื้ออาหารผู้ซื้อจะยังไม่จ่ายเงิน หากแต่ผู้ขายจะทำอาหารมาให้ผู้ซื้อบริโภคจนเสร็จแล้วจึงจะจ่ายเงิน ซึ่งผิดจากการซื้อขายของประเภทอื่นซึ่งมักเป็นการยื่นหุ้มนั้นแล้ว และลักษณะเช่นนี้ของการซื้ออาหารบริโภคที่กฎหมายประสงค์จะคุ้มครองผู้ขาย ไม่ใช่ถูกผู้ซื้อมาหลอกกินอาหารโดยไม่จ่ายเงิน ดังนั้น การซื้ออาหารในลักษณะอื่นที่มีใช้ลักษณะนี้ย่อมไม่อยู่ในความมุ่งหมายของกฎหมายบทนี้ โดยการ

⁵⁵ คำพิพากษาศาลฎีกาที่ 1686/2505.

กระทำตามความผิดตามมาตรานี้อาจมีผู้ร่วมกระทำความผิดหลายคนได้ เช่น คำ แดง ขาว เขียว เข้าไปในร้านอาหาร แดงเป็นคนสั่งอาหารและเครื่องดื่ม และทุกคนก็บริโภคอาหารจนหมดแล้วไม่ยอมจ่ายเงิน ดังนั้น คำ ขาวและเขียว ก็อาจมีความผิดได้ แม้ทั้งสามคนจะมีได้เป็นผู้สั่งอาหาร แต่ก็เป็นที่เข้าใจว่าแดงเป็นผู้สั่งอาหารแทนอีกสามคนและถ้าในที่สุดไม่มีใครจ่ายเงิน ทุกคนก็ต้องรับผิดชอบจำนวนอาหารที่แต่ละคนบริโภค ดังนั้น ถ้า คำ ขาวและเขียว มีเจตนาจะไม่ชำระค่าอาหารมาแต่แรก ก็มีความผิดตามมาตรานี้ได้ แต่ถ้าคำคิดว่า แดงจะเลี้ยงแม้คำจะทราบว่ามันมีเงินติดตัวมาไม่พอ คำก็ไม่มีผิด เพราะคำไม่ได้เจตนาจะไม่จ่ายเงิน เพียงแต่คิดว่าแดงจะเป็นคนจ่ายเท่านั้น

ส่วนการกระทำที่เป็นความผิดประการที่สองคือ การเข้าอยู่ในโรงแรม คำว่า โรงแรม หมายถึง สถานที่ทุกชนิดที่จัดตั้งขึ้นเพื่อรับสินจ้างสำหรับคนเดินทาง หรือนุคคลที่ประสงค์จะหาที่อยู่หรือที่พักชั่วคราว⁵⁶ จึงไม่รวมถึงบ้านเช่าหรือหอพักที่อยู่ประจำ การเข้าอยู่ในโรงแรมก็มีทางปฏิบัติเช่นเดียวกับการสั่งซื้ออาหาร คือ ผู้มาพักสามารถเข้าพักอาศัยได้ก่อน แล้วจึงจ่ายเงินตอนออกจากโรงแรม การเข้าพักในลักษณะนี้เท่านั้นที่จะเป็นความผิดตามมาตรา

มีปัญหาว่า การรู้ว่ามีเงินพอที่จะชำระราคานั้นต้องเป็นเงินที่มีติดตัวอยู่ขณะนั้นหรือไม่ เช่น แดงเป็นเศรษฐีมีเงินฝากธนาคารหลายล้าน แดงเข้าไปกินอาหารในโรงแรมโดยมีเงินติดตัวไปเพียง 100 บาท ปรากฏว่าราคาอาหาร 800 บาท แดงจึงเตรียมจะเซ็นเช็คให้แต่ทางร้านไม่ยอมรับเช็ค จะเอาเงินสด ดังนั้นถ้าแดงรู้ว่าตนไม่สามารถชำระราคาเพราะความจริงแดงสามารถไปถอนเงินมาชำระได้ ถ้าทางร้านจะคอยสักหน่อย แม้ทางร้านจะมีป้ายปิดไว้ว่า รับเฉพาะเงินสดก็ตาม แดงก็คงไม่มีผิดเพราะขาดเจตนา⁵⁷ ความรู้ที่ตนไม่สามารถชำระค่าอาหาร เครื่องดื่มหรือค่าที่พักในโรงแรมนั้นต้องมีอยู่ตั้งแต่ขณะแรกสั่งอาหาร หรือเข้าพักในโรงแรม ถ้าตอนแรกคิดว่าตนมีเงินพอชำระแต่ต่อมาขณะกำลังบริโภคอาหารนึกได้ว่าไม่มีเงินพอ ก็คงไม่มีความผิดหรือเข้าพักโรงแรม 7 วัน ตอนแรกที่เข้ามาพักมีเงินพอจ่ายค่าโรงแรมทั้ง 7 วัน

⁵⁶พระราชบัญญัติโรงแรม พ.ศ. 2478, มาตรา 3.

⁵⁷จิตติ ดิงศกัทธิย์, เรื่องเดิม, หน้า 2609-2610.

แต่ระหว่างนั้นได้ใช้เงินเที่ยวเตร่จนเงินเหลือไม่พอจ่ายค่าโรงแรมในวันที่เจ็ดก็คงไม่เป็นความผิดตามมาตราสี่เพราะขณะแรกที่เข้าพักมีความสามารถจะชำระเงินค่าโรงแรมได้ โดยความผิดฐานนี้เป็นความผิดอันยอมความได้ตามประมวลกฎหมายอาญา มาตรา 348

2.3.3 ชักจูงผู้อื่นให้จำหน่ายทรัพย์สินโดยเสียเปรียบ

ตามมาตรา 346 บัญญัติว่า “ผู้ใดเพื่อเอาทรัพย์สินของผู้อื่นเป็นของตน หรือของบุคคลที่สามชักจูงผู้อื่นผู้ใดให้จำหน่ายโดยเสียเปรียบซึ่งทรัพย์สิน โดยอาศัยเหตุที่ผู้ถูกชักจูงมีจิตอ่อนแอหรือเป็นเด็กเบาปัญญา และไม่สามารถเข้าใจตามควรซึ่งสาระสำคัญแห่งการกระทำของตน จนผู้ถูกชักจูงจำหน่ายซึ่งทรัพย์สินนั้น ต้องระวางโทษจำคุกไม่เกินสองปี หรือปรับไม่เกินสี่พันบาท หรือทั้งจำทั้งปรับ”

องค์ประกอบของความผิดมีดังนี้

1) องค์ประกอบภายนอก

(1) ชักจูงผู้อื่นผู้ใดให้จำหน่ายโดยเสียเปรียบซึ่งทรัพย์สิน

ความหมายขององค์ประกอบความผิดมาตรานี้คำว่า “โดยเสียเปรียบ” หมายถึง มูลค่าหรือราคาที่แตกต่างกันอย่างมากมายของทรัพย์สินที่ถูกชักจูงให้จำหน่ายไปกับสิ่งที่ได้ตอบแทนมานั้นไม่ว่าสิ่งนั้นจะเป็นเงินตรา หรือทรัพย์สินอย่างอื่น แต่ถ้าราคาผิดกันเล็กน้อย ๆ ซึ่งเป็นธรรมดาของการซื้อขายแลกเปลี่ยนกันหรือเป็นการได้เปรียบแล้ว ก็ย่อมไม่อยู่ในความหมายของการเสียเปรียบ เช่น การเอาม้าเทศราคาตั้งแต่ 10,000 บาท แลกเปลี่ยนกับม้าไทยราคาเพียง 2,000-3,000 บาทเป็นต้น ย่อมเป็นการเสียเปรียบตามมาตราสี่ ส่วนคำว่า “จำหน่าย” หมายถึง โอนไปซึ่งทรัพย์สิน จะเป็นการซื้อขายแลกเปลี่ยนก็ได้ การโอนไปซึ่งทรัพย์สินนั้นจะสมบูรณ์ตามกฎหมายหรือไม่ ก็เป็นความผิดสำเร็จตามมาตราสี่แล้ว ส่วนคำว่า ชักจูง คือ ชี้นำ ยุยง ส่งเสริมหรือช่วยในการตัดสินใจ จำหน่าย คือ การโอนกรรมสิทธิ์ในทรัพย์สินเช่น ขาย ยกให้โดยเสน่หา การซื้อเป็นการจำหน่ายเงินและการให้กู้ยืมเงินก็เป็นการจำหน่ายตัวเงินออกไป เป็นความผิดตามนี้ ความผิดมาตรานี้ไม่ต้องถึงกับหลอกลวงโดยแสดงข้อความเท็จที่จำหน่ายโดยเสียเปรียบ หมายความว่า ไม่ได้รับค่าตอบแทนตามควร การพิจารณาว่าค่าตอบแทนจะสมควรหรือไม่ต้องพิจารณาในขณะที่จำหน่ายทรัพย์สิน เช่น แดงชักจูงใจคำให้เอาเงินลงทุนซื้อหุ้นซึ่งแดงเป็นเจ้าของตามราคาตลาด ดังนี้ ต้องถือว่า

ไม่เสียเปรียบเพราะขณะซื้อหุ้นมีราคาเช่นนั้นจริง ๆ แม้อีก 1 สัปดาห์ราคาหุ้นอาจขึ้นหรือลงก็ได้ ขณะที่คำซื้อหุ้นยังไม่มี การเสียเปรียบ นอกจากนี้ยังต้องพิจารณาตามเหตุผลเฉพาะเรื่อง การให้โดยเสน่หาแม้จะไม่มีค่าตอบแทน ก็มีใช้จะต้องเป็นการเสียเปรียบเสมอไป เช่น ชักจูงให้ให้บริจาคเงินเพื่อการกุศล หรือยกที่ดินให้เป็นสาธารณประโยชน์

(2) โดยอาศัยเหตุที่ผู้ถูกชักจูงมีจิตอ่อนแอหรือเป็นเด็กเบาปัญญา และไม่สามารถเข้าใจตามควรซึ่งสาระสำคัญแห่งการกระทำของตน

หมายถึง การชักจูงตามมาตรา 342 ต้องอาศัยเหตุที่ผู้ถูกชักจูงมีจิตอ่อนแอหรือเป็นเด็กเบาปัญญาและต้องไม่สามารถเข้าใจสาระสำคัญของการจำหน่ายทรัพย์สินนั้น ความหมายเป็นอย่างเดียวกันกับที่ได้กล่าวมาแล้วในมาตรา 342(2) เช่น ไม่ทราบว่าจะซื้ออะไร หรือของที่ขายมีราคาสูงต่ำเพียงใด ความผิดนี้อาจไม่ถึงกับมีการหลอกลวงเช่น เห็นเด็กใส่สร้อยคอทองคำ จึงขอเอาลูกโป่งสีแดงใบใหญ่ 2 ใบไปแลก เด็กอยากได้ลูกโป่งจึงยอมแลกหรือหลอกล่อซื้อของเด็กในราคาถูก เป็นต้น

2) องค์ประกอบภายใน

(1) เจตนา

หมายถึง มีการกระทำโดยเจตนาที่จะกระทำการดังกล่าว

(2) เพื่อเอาทรัพย์สินของผู้อื่นเป็นของตนหรือของบุคคลที่สาม

หมายถึง การที่ผู้ชักจูงจะมีความผิดตามมาตรา 346 นั้น ผู้ชักจูงต้องมีเจตนาพิเศษในการชักจูงให้จำหน่ายโดยเสียเปรียบนั้น คือเพื่อเอาทรัพย์สินของผู้มีจิตอ่อนแอหรือเด็กเบาปัญญามาเป็นของตนหรือเป็นของบุคคลที่สาม ถ้าปราศจากความขို้นเสีย ผู้ชักจูงนั้นไม่มีความผิด ความผิดฐานนี้เป็นความผิดอันยอมความได้ตามมาตรา 348

2.2.4 แกล้งทำให้เกิดเสียหายแก่ทรัพย์สินที่เอาประกันภัย

ตามมาตรา 347 “บัญญัติว่า ผู้ใดเพื่อให้ตนเองหรือผู้อื่นได้รับประโยชน์จากการประกันวินาศภัย แกล้งทำให้เกิดเสียหายแก่ทรัพย์สินอันเป็นวัตถุที่เอาประกันภัย ต้องระวางโทษจำคุกไม่เกินห้าปี หรือปรับไม่เกินหนึ่งหมื่นบาท หรือทั้งจำทั้งปรับ”

องค์ประกอบของความผิดมีดังนี้

1) องค์ประกอบภายนอก

(1) แกล้งทำให้เกิดเสียหาย

หมายถึง การจงใจทำให้เกิดความเสียหายที่อาจคำนวณเป็นเงินได้ อันเป็นภัยที่ผู้รับประกันภัยรับเสี่ยง เพราะถ้าเป็นภัยอื่นนอกจากที่เอาประกันไว้ก็มิใช่การทำให้ได้รับประโยชน์จากการประกันวินาศภัย กรณีจะเป็นความผิดสำเร็จต่อเมื่อ มีความเสียหายเกิดขึ้นแล้ว การทำให้เสียหายนี้อาจทำให้เสียหายโดยสิ้นเชิงหรือบางส่วนก็ได้ เช่น เผาบ้านที่ประกันภัยไว้เพื่อเอาประกันภัย ถ้ามีชาวบ้านช่วยกันดับทันก็พยายามฉ้อโกงตามมาตรานี้ แต่ถ้าทรัพย์สินนั้นถูกเผาไหม้ไปบางส่วน ซึ่งสามารถเรียกค่าประกันได้แล้ว ก็เป็นความผิดสำเร็จ และหมายถึงเฉพาะทรัพย์สินที่เอาประกันภัยเท่านั้น เช่น การประกันภัยรถยนต์ ก็หมายถึง การแกล้งให้เกิดเสียหายแก่รถยนต์ซึ่งเป็นทรัพย์สินอันเป็นวัตถุเอาประกัน

(2) ทรัพย์สินอันเป็นวัตถุที่เอาประกันภัย

หมายถึง ทรัพย์สินที่จะเสียหายต้องเป็นวัตถุที่เอาประกันภัย คือ ต้องมีสัญญาประกันวินาศภัยที่ถูกต้องตามกฎหมายตามที่บัญญัติไว้ในประมวลกฎหมายแพ่งและพาณิชย์ มาตรา 861 มาตรา 869 พระราชบัญญัติประกันวินาศภัย พ.ศ. 2510 และกฎหมายรวมถึงประกันวินาศภัยทางทะเลด้วย⁵⁸ และผู้กระทำความผิดตามมาตรานี้ไม่จำเป็นต้องเป็นผู้เอาประกันภัยหรือผู้รับประโยชน์อาจเป็นใครก็ได้ที่ต้องการให้บริษัทรับประกันภัยเสียหาย และในการประกันวินาศภัยนี้เมื่อเกิดวินาศภัยขึ้นตามที่เอาประกันไว้ ผู้รับประกันจะใช้ค่าสินไหมทดแทนให้จำนวนหนึ่ง ตามที่ตกลงแก่ผู้เอาประกันภัย หรือแก่บุคคลหนึ่งในนามของผู้เอาประกันภัย เพื่อจำนวนวินาศภัยอันแท้จริงเพื่อความบอบสลายอันเกิดแก่ทรัพย์สินซึ่งได้เอาประกันภัยเพราะได้จัดการตามควรเพื่อป้องกันความวินาศภัย และเพื่อบรรดาค่าใช้จ่ายอันสมควร ซึ่งได้เสียไปเพื่อรักษาทรัพย์สินซึ่งเอาประกันภัยไว้นั้นมิให้วินาศ

2) องค์ประกอบภายใน

(1) เจตนา หมายถึง มีการกระทำโดยเจตนาที่จะกระทำการดังกล่าว

⁵⁸จิตติ ดิงศกัทธิ์, เรื่องเดียวกัน, หน้า 2615.

(2) เพื่อให้ตนเองหรือผู้อื่นได้รับประโยชน์จากการประกันวินาศภัย โดยการเกลี้ยทำให้เกิดการเสียหายแก่ทรัพย์สินอันเป็นวัตถุที่เอาประกันภัย จะเป็นความผิดตามมาตรา 343 ต้องเป็นการกระทำโดยเจตนาพิเศษ คือ เพื่อให้ตนเองหรือผู้อื่นได้รับประโยชน์จากการประกันวินาศภัยนั้น ถ้าเป็นเจตนาอย่างอื่นไม่เป็นความผิดตามมาตรา 343 แม้การกระทำนั้นจะทำให้ผู้อื่นได้รับประโยชน์จากการประกันวินาศภัย โดยความผิดฐานนี้เป็นความผิดอันยอมความได้ตามประมวลกฎหมายอาญา มาตรา 348

2.4 พิจารณาความผิดฐานฉ้อโกงซึ่งอาจยอมความได้

ตามมาตรา 348 “บัญญัติว่า ความผิดในหมวดนี้ นอกจากความผิดตามมาตรา 343 เป็นความผิดอันยอมความได้”

เหตุที่กฎหมายยกเว้นเรื่องความผิดฐานฉ้อโกงประชาชน ไม่ให้ยอมความได้ เนื่องด้วยความผิดฐานนี้มีลักษณะกระทบกระเทือนความสงบเรียบร้อยของประชาชน โดยส่วนรวม ไม่ใช่เป็นเรื่องระหว่างเอกชนเหมือนกับการฉ้อโกงในลักษณะอื่น ๆ และด้วยเหตุที่ความผิดฐานฉ้อโกงเป็นความผิดซึ่งอาจยอมความได้ มีผลทำให้การดำเนินคดีกับผู้กระทำความผิดต้องมีการร้องทุกข์จากผู้เสียหาย หากผู้เสียหายไม่ยอมร้องทุกข์ เจ้าพนักงานก็ไม่มีอำนาจจะทำการสอบสวนหรือยื่นฟ้องคดีได้ ยิ่งไปกว่านั้นถ้าความผิดฉ้อโกงรายใดที่ผู้เสียหายถูกฉ้อโกง เพราะผู้เสียหายเองก็มีความมุ่งหมายจะกระทำการอันผิดกฎหมายด้วยอยู่แล้ว ผู้เสียหายนั้นจะไม่มีอำนาจร้องทุกข์หรือดำเนินคดีได้เพราะถือว่ามิใช่ผู้เสียหายโดยนิตินัย

โดยหลักการของความผิดอันยอมความได้นั้น มีหลักการว่า เจ้าพนักงานจะทำการสอบสวนได้ก็ต่อเมื่อผู้เสียหายได้มีคำร้องทุกข์ตามระเบียบแล้ว⁵⁹ ซึ่งโดยทั่วไปก็มักจะตีความตามเงื่อนไขดังกล่าวว่า ถ้าไม่มีคำร้องทุกข์ของผู้เสียหายแล้วการสอบสวนก็จะมีไม่ได้ โดยความผิดอันยอมความได้ หมายถึงความผิดที่บัญญัติไว้ในมาตราต่าง ๆ ให้ยอมความได้ ตามความในมาตรา 96⁶⁰ แห่งประมวลกฎหมายอาญา ซึ่งถ้าผู้เสียหายไม่ได้

⁵⁹ประมวลกฎหมายวิธีพิจารณาความอาญา, มาตรา 121.

⁶⁰ประมวลกฎหมายอาญา, มาตรา 96.

ร้องทุกข์ภายในสามเดือน นับแต่วันรู้เรื่องความผิดและรู้ตัวผู้กระทำความผิดนั้นก็เป็นอันขาดอายุความฟ้องร้อง แต่ถ้าได้ร้องทุกข์ภายใน 3 เดือนแล้ว การจะถือว่าขาดอายุความต้องเป็นไปตามที่บัญญัติไว้ในมาตรา 95⁶¹ แห่งประมวลกฎหมายอาญา ซึ่งการร้องทุกข์นั้น หมายถึง การที่ผู้เสียหายได้กล่าวต่อเจ้าหน้าที่ตามวิธีพิจารณาความอาญาว่ามีผู้กระทำความผิดขึ้น จะรู้ตัวผู้กระทำความผิดหรือไม่ก็ตาม ซึ่งกระทำให้เกิดความเสียหายแก่ผู้เสียหาย และการกล่าวหาเช่นนั้นได้กล่าวโดยมีเจตนาจะให้ผู้กระทำความผิดได้รับโทษ ทั้งนี้ตามประมวลกฎหมายวิธีพิจารณาความอาญา มาตรา 2(7)⁶² แต่ถ้าผู้เสียหายไม่ร้องทุกข์ ผู้เสียหายจะฟ้องต่อศาลเองก็ได้ แต่ต้องฟ้องภายในกำหนด 3 เดือน นับแต่วันรู้เรื่องความผิด

โดยคำว่า “นับแต่วันที่รู้เรื่องความผิดและรู้ตัวผู้กระทำความผิด” นั้น หมายความว่า ต้องรู้ทั้งสองอย่างประกอบกัน อายุความจึงจะเริ่มนับ ถ้าเพียงรู้แต่อย่างใดอย่างหนึ่งอายุความยังไม่เริ่มนับ เช่นรู้เรื่องความผิดที่เกิดขึ้น แต่ยังไม่รู้ตัวผู้กระทำความผิด อายุความก็ยังไม่เริ่มนับ

นอกจากนี้ แม้ว่ากฎหมายจะให้สิทธิผู้เสียหาย ในการที่จะดำเนินคดีอาญา แต่กฎหมายก็ยังบัญญัติให้สิทธิแก่ผู้เสียหายในการระงับคดีอาญาในความผิดอันยอมความได้ไว้หลายกรณีด้วยกัน กล่าวคือ ผู้เสียหายอาจใช้สิทธิถอนคำร้องทุกข์ ถอนฟ้อง หรือยอมความแล้วแต่กรณี โดยหากผู้เสียหายมีความประสงค์จะระงับคดี ที่ได้ร้องทุกข์ต่อพนักงานเจ้าหน้าที่ไปแล้ว ก็กระทำได้โดยการถอนคำร้องทุกข์ ซึ่งก็มีกำหนดระยะเวลาถอนคำร้องทุกข์เสียเมื่อใดก็ได้⁶³ ซึ่งทำให้มีการตีความบทบัญญัติดังกล่าวว่า ผู้เสียหายอาจถอนคำร้องทุกข์ได้ก่อนคดีถึงที่สุด และศาลก็มีอำนาจรับคำร้องขอถอนคำร้องทุกข์และอนุญาตให้ถอนคำร้องทุกข์ได้ด้วย ซึ่งจากประเด็นดังกล่าวนี้ มีนักนิติศาสตร์บางท่านเห็นว่า เมื่อได้ฟ้องร้องคดีต่อศาลแล้วผู้เสียหายไม่อาจถอนคำร้องทุกข์ได้ การที่กฎหมายบัญญัติว่าจะถอนคำร้องทุกข์เสียเมื่อใดก็ได้ นั้น น่าจะหมายถึง การ

⁶¹ประมวลกฎหมายอาญา, มาตรา 95.

⁶²ประมวลกฎหมายวิธีพิจารณาความอาญา, มาตรา 2(7).

⁶³เรื่องเดียวกัน, มาตรา 126 วรรคสอง.

ถอนคำร้องทุกข์ต่อพนักงานสอบสวน หรือพนักงานอัยการและก่อนที่พนักงานอัยการจะยื่นฟ้องคดีต่อศาลเท่านั้น⁶⁴ แต่อย่างไรก็ตาม แนวคำพิพากษาฎีกาศาลฎีกาได้อธิบายเจตนาเลิกคดีแก่จำเลยหรือไม่เป็นสำคัญ ผู้เสียหายจึงยื่นคำร้องขอถอนคำร้องทุกข์ต่อศาลได้⁶⁵

นอกจากนี้ ในกรณีที่มีผู้ต้องหาหรือจำเลยหลายคน ผู้เสียหายย่อมมีสิทธิจะเลือกถอนคำร้องทุกข์ให้กับผู้ต้องหาหรือจำเลยคนใดก็ได้ และการถอนคำร้องทุกข์ให้ผู้ต้องหาหรือจำเลยคนหนึ่งคนใดหรือหลายคนเช่นนี้ ไม่ทำให้สิทธินำคดีอาญามาฟ้องสำหรับผู้ต้องหาหรือจำเลยคนอื่นถูกระงับไปด้วย ซึ่งในประเด็นดังกล่าวนี้ ยังรวมถึงการถอนฟ้อง ในกรณีที่โจทก์ใช้สิทธิยื่นฟ้องคดีต่อศาลเองด้วย โดยหากถอนฟ้องให้กับจำเลยคนใด ก็จะมีผลเฉพาะจำเลยที่ถูกถอนฟ้องเท่านั้น และการถอนฟ้องนั้นไม่ใช่เป็นการกระทำถอนฟ้องเพียงชั่วคราว แต่ต้องกระทำโดยปราศจากเงื่อนไข จึงจะมีผลทำให้คดีอาญาระงับไป และจะนำกลับมาฟ้องอีกไม่ได้ แม้โจทก์จะถอนฟ้องก่อนที่ศาลจะไต่สวนมูลฟ้องก็อยู่ในหลักเกณฑ์ที่จะฟ้องใหม่อีกไม่ได้เพราะได้มีการฟ้องร้องคดีความผิดต่อศาลแล้ว

เมื่อได้ศึกษาถึงการบัญญัติความผิดฐานฉ้อโกงตามประมวลกฎหมายอาญาของไทยตั้งแต่ มาตรา 341 ถึงมาตรา 348 แล้ว ดังนั้น ในหัวข้อต่อไป ผู้เขียนจะขอศึกษาดังกฎหมายต่างประเทศทั้งในประเทศที่ใช้ระบบกฎหมาย Civil Law และประเทศที่ใช้ระบบ Common Law ว่า มีการบัญญัติความผิดฐานฉ้อโกง การกระทำอันเป็นเหตุจูงใจในความผิดฐานฉ้อโกง และความผิดฐานฉ้อโกงในรูปแบบบทบัญญัติอื่น ๆ ว่า มีความเหมือนหรือแตกต่างกันอย่างไรกับประมวลกฎหมายอาญาของไทย เพื่อจะเป็นหลักในการวิเคราะห์และเปรียบเทียบในบทที่ 4 อันเป็นบทวิเคราะห์ปัญหาต่อไป

⁶⁴ รัชฎา ตันติกุลานันท์, “จะถอนคำร้องทุกข์จากผู้ใด,” วารสารกฎหมาย 11, 1 (ธันวาคม 2509 - มีนาคม 2530): 52.

⁶⁵ คำสั่งคำร้องของศาลฎีกาที่ 1/2528, คำพิพากษาฎีกาที่ 832/2529, 1201/2529, 144/2530.

3. พิจารณาความผิดฐานฉ้อโกงตามกฎหมายอาญาของต่างประเทศ

ความผิดฐานฉ้อโกงของประเทศต่าง ๆ อาจมีการบัญญัติองค์ประกอบของความผิดแตกต่างกันออกไป แต่มีจุดมุ่งหมายเดียวกันคือ เพื่อป้องกันและปราบปรามผู้กระทำความผิด ซึ่งในปัจจุบันระบบกฎหมายที่สำคัญและเป็นพื้นฐานกฎหมายของทุกประเทศมีอยู่สองระบบ คือ ระบบซีวิลลอว์ (Civil Law) และ ระบบคอมมอนลอว์ (Common Law) ดังนั้น ณ บทนี้ในหัวข้อนี้ผู้เขียนจึงศึกษาความผิดฐานฉ้อโกงและการกระทำความผิดเป็นเหตุฉ้อโกงที่บัญญัติไว้ในประมวลกฎหมายอาญา (Penal Code) ของต่างประเทศว่ามีการกำหนดไว้แค่ไหนเพียงไร เพื่อให้เห็นความแตกต่างหรือเหมือนกันอย่างไร เพื่อเป็นแนวทางหนึ่งในการนำไปวิเคราะห์เปรียบเทียบกับกฎหมายอาญาของไทยในบทต่อไป

3.1 กลุ่มประเทศที่ใช้ระบบกฎหมายแบบซีวิลลอว์

ระบบกฎหมายแบบซีวิล ลอว์ (Civil Law) เป็นระบบกฎหมายที่มีผู้ใช้กันมากในหลายประเทศ เช่น ประเทศเยอรมัน ฝรั่งเศส ตุรกี นอร์เวย์ อิตาลี ญี่ปุ่น สวีเดน โคลัมเบีย กรีซ ตุรกี เป็นต้น ซึ่งระบบกฎหมายนี้มีชื่อเรียกอีกอย่างว่า ระบบกฎหมายที่บัญญัติไว้เป็นลายลักษณ์อักษร โดยมีหลักที่สำคัญว่า หากไม่มีกฎหมายบัญญัติและกำหนดโทษไว้ การกระทำที่นอกเหนือจากที่กฎหมายบัญญัติไว้ก็จะไม่เป็นความผิด โดยระบบกฎหมายดังกล่าว มีรากฐานมาจากกฎหมายในสมัยโรมันที่เรียกชื่อว่า ระบบกฎหมายโรมาน-เยอรมันนิค โดยประเทศอิตาลี เป็นชาติแรกที่รื้อฟื้นกฎหมายโรมันในอดีตขึ้นมาใหม่ หลังจากที่ถูกสลายไปพร้อมกับอาณาจักร โรมัน ครั้นศตวรรษที่ 11 ประมาณ ปี ค.ศ. 1110 ได้มีการนำมาศึกษาเล่าเรียนอย่างจริงจังในมหาวิทยาลัยที่เมือง Bologna ปรากฏว่า กฎหมายโรมันมีบทบัญญัติที่สามารถใช้แก้ปัญหานิติสัมพันธ์ที่มีความยุ่งยากซับซ้อนได้ และเห็นว่ากฎหมายโรมันใช้ได้และเป็นธรรมจึงได้ถูกถ่ายทอดให้นักศึกษากฎหมาย และรับเอากฎหมายโรมันมาบัญญัติใช้บังคับในเวลาต่อมา เยอรมันเป็นประเทศที่ 2 ที่รับเอากฎหมายโรมัน มาใช้เช่นเดียวกับอิตาลี ต่อมาประเทศต่าง ๆ ในยุโรป เช่น ฝรั่งเศส ตุรกี นอร์เวย์ สวีเดน กรีซฯ ได้ดำเนินรอยตาม จึงเห็นได้ว่า ระบบ

กฎหมายโรมาน-เยอรมันนิก หรือ Civil Law มีต้นกำเนิดจากประเทศในภาคพื้นยุโรป แต่ปัจจุบันระบบกฎหมายนี้มีอิทธิพลแผ่ขยายไปทั่วโลกในทวีปต่าง ๆ รวมทั้งประเทศในแถบเอเชียบางประเทศ เช่น ไต้หวัน เกาหลีใต้ อินโดนีเซีย และฟิลิปปินส์ แม้กระทั่งประเทศที่ไม่เคยตกเป็นเมืองขึ้นของใคร เช่น ไทย หรือญี่ปุ่น ก็ตาม⁶⁶

ดังนั้น ในหัวข้อถัดไปผู้เขียนจะศึกษาความผิดฐานฉ้อโกงและการกระทำความผิดเป็นเหตุจูงใจของต่างประเทศ ที่บัญญัติไว้ในประมวลกฎหมายอาญา (Penal Code) ของต่างประเทศในแต่ละประเทศว่า มีองค์ประกอบที่สำคัญและมีการกำหนดเหตุจูงใจในความผิดฐานฉ้อโกงไว้แค่ไหนเพียงไร โดยในที่นี้ผู้เขียนจะศึกษาเป็นลำดับ ในประเทศเยอรมัน ประเทศญี่ปุ่น ประเทศอิตาลี และประเทศฝรั่งเศส เป็นลำดับ ดังนี้

3.1.1 ประเทศเยอรมัน⁶⁷

ความผิดฐานฉ้อโกงในประมวลกฎหมายอาญาของเยอรมัน ได้บัญญัติไว้ใน The German Penal Code of 1998 (Strafgesetzbuch, StGB) โดยได้บัญญัติไว้ในบทที่ 22 ในเรื่องความผิดฐานฉ้อโกงและฉ้อฉล สรุปได้ดังนี้

ความผิดฐานฉ้อโกง จะมีการบัญญัติไว้ในมาตรา 263 (1) โดยบัญญัติว่า

“ผู้ใดโดยเจตนาพิเศษ เพื่อให้ได้มาซึ่งประโยชน์ในทางทรัพย์สินอันมิชอบด้วยกฎหมายสำหรับตนเองหรือบุคคลที่สาม ทำให้ทรัพย์สินของบุคคลอื่นเสียหาย โดยการหลอกลวงผู้อื่นด้วยข้อความอันเป็นเท็จ หรือเปลี่ยนแปลงแก้ไขหรือปกปิดข้อความจริงที่ควรบอกให้แจ้ง ต้องระวางโทษจำคุกไม่น้อยกว่าห้าปีหรือปรับ...”⁶⁸

⁶⁶ กัชร กำประเสริฐ และสุเมธ จานประดับ, ระบบกฎหมายโรมาน-เยอรมันนิก [Online], available URL: <http://www.siamlaw.com/lawhistory/el.shtml>, 2551 (ตุลาคม, 11).

⁶⁷ The German Penal Code of 1998, Criminal (Strafgesetzbuch, StGB) [Online], available URL: <http://www.iuscomp.org/gla/index.html>, 2008 (November, 1).

⁶⁸ สุรสิทธิ์ แสงวิโรจน์พัฒน์, “ความผิดฐานฉ้อโกงตามมาตรา 263 วรรคแรกของประมวลกฎหมายเยอรมัน,” *ดุลพາห* 3, 52 (กันยายน-ธันวาคม 2548): 192.

ความผิดฐานฉ้อโกงของประเทศเยอรมันตามมาตรา 263(1) นี้เป็น ความผิดที่เกี่ยวกับทรัพย์สิน คุณธรรมทางกฎหมาย ของความผิดฐานฉ้อโกงนี้ คือ ทรัพย์สิน องค์ประกอบภายนอกของความผิดฐานฉ้อโกงนี้คือ การหลอกลวง (Taeuschung) การหลงเชื่อ (Irrtum) การ โอนทรัพย์สิน (Vermögensverfuegung) ความเสียหายในทางทรัพย์สิน (Vermögensschaden) ซึ่งจะต้องมีความสัมพันธ์ทางการ กระทำ และผลระหว่างองค์ประกอบทั้งสี่ประการ กล่าวคือ โดยการหลอกลวงนั้นต้อง เป็นเหตุให้เกิดการหลงเชื่อ และโดยการหลงเชื่อดังกล่าวทำให้มีการโอนซึ่งทรัพย์สิน จากผู้ถูกหลอกลวง และก่อให้เกิดความเสียหายในทางทรัพย์สินแก่ผู้ถูกหลอกลวงขึ้น องค์ประกอบภายในของความผิดฐานดังกล่าว ประกอบไปด้วยเจตนาธรรมดา และ เจตนาพิเศษที่จะได้ทรัพย์สินเพิ่มขึ้น การได้ทรัพย์สินเพิ่มขึ้นมานั้น ต้องเป็นไปโดย ไม่ชอบด้วยกฎหมาย

ดังนั้น องค์ประกอบภายนอก ของความผิดฐานฉ้อโกงตามประมวล กฎหมายเยอรมันจึงแบ่งออกเป็น 4 ประการ คือ⁶⁹ 1) การหลอกลวง (Taeuschung) 2) ทำให้ผู้ถูกหลอกลวงหลงเชื่อ (Irrtum) 3) ทำให้มีการ โอนทรัพย์สินของผู้ถูก หลอกลวง (Vermögensverfuegung) และ 4) ทำให้เกิดความเสียหายในทางทรัพย์สิน (Vermögensschaden) ซึ่งมีสาระสำคัญ ดังนี้

1) การหลอกลวง (Taeuschung)

ความผิดฐานฉ้อโกง หมายถึง การทำให้เข้าใจผิดจากข้อเท็จจริง เนื้อหาของการหลอกลวงมิได้เฉพาะแต่ข้อเท็จจริงเท่านั้น ซึ่งหมายถึงเหตุการณ์หรือ สภาพการณ์ในปัจจุบันหรืออดีตที่พิสูจน์ได้ ข้อความเท็จดังกล่าวนอกจากจะเป็น ข้อเท็จจริงภายนอก เช่น แหล่งที่มีของทรัพย์สิน ความสามารถในการชำระหนี้ของ ลูกหนี้ เป็นต้น ยังรวมถึงข้อเท็จจริงภายในด้วย เช่น ความเชื่อ เป็นต้น อย่างไรก็ตาม ในกรณีดังต่อไปนี้ไม่ถือว่าเป็นข้อเท็จจริงตามในของมาตรา 263 เช่น การวินิจฉัยในเชิง คุณค่า การแสดงความคิดเห็น ข้อเท็จจริงในอนาคต

⁶⁹ สุรสิทธิ์ แสงวิโรจน์พัฒน์, เรื่องเดียวกัน, หน้า 193.

จุดแบ่งระหว่างการแสดงความคิดเห็น หรือการวินิจฉัยในเชิงคุณค่ากับข้อเท็จจริงพิจารณาได้ดังนี้ การแสดงความคิดเห็น ต้องพิจารณาจากเนื้อหาในทางภาวะวิสัย รวมทั้งเนื้อหาของข้อเท็จจริงที่สามารถพิสูจน์ การมี หรือขาดไปซึ่งข้อเท็จจริงดังกล่าวจะนำไปสู่ความเข้าใจที่ถูกต้องหรือไม่ ต้องพิจารณาการกระทำที่เป็นการหลอกลวง ดังนี้

(1) การแสดงข้อความอันเป็นเท็จ (Vorspiegeln Einer Falshen Tatsache) หมายถึง การแสดงข้อเท็จจริงอันใดอันหนึ่งซึ่งในความเป็นจริงนั้น ไม่มีข้อเท็จจริงดังกล่าวแก่บุคคลอื่นว่ามีข้อเท็จจริงดังกล่าว ซึ่งอาจเป็นรูปแบบของการยืนยันว่ามีข้อเท็จจริงอันใดอันหนึ่งอยู่ ซึ่งในความเป็นจริงแล้วไม่มีข้อเท็จจริงดังกล่าว หรือในรูปแบบของการยืนยันว่าไม่มีข้อเท็จจริงอันใดอันหนึ่งอยู่ ซึ่งในข้อเท็จจริงแล้วมีความจริงดังกล่าว การแสดงข้อความอันเป็นเท็จอาจกระทำโดยการเขียน โดยวาจาด้วยการบอกข้อเท็จจริงที่ขัดต่อความจริง หรือโดยวิธีการอื่น ๆ แต่ต้องถึงขนาดที่ว่าเป็นการหลอกลวงและจะต้องเป็นข้อเท็จจริงในอดีต หรือปัจจุบันอันหนึ่งอันใดหรือจำต้องเกิดขึ้นอย่างแน่นอนหากเป็นข้อความที่พูดถึงอนาคต โดยทั่วไปไม่ถือว่าเป็นการแสดงข้อความอันเป็นเท็จ

ส่วนการให้คำมั่นสัญญาว่า จะกระทำการ หรือไม่กระทำการ ดังที่ให้คำมั่น หรือเรียกว่า การให้คำมั่นอันเป็นเท็จ จะถือว่าเป็นการหลอกลวงอันจะเป็นความผิดฐานฉ้อโกงหรือไม่นั้น ตามกฎหมายเยอรมันใช้คำว่า หลอกลวง บิดเบือน หรือปกปิดข้อความจริง ประกอบกับคำราทางกฎหมายอาญาเยอรมัน และคำพิพากษาของศาลสูงถือว่า ความคิดที่อยู่ในใจก็เป็นข้อเท็จจริง ดังนั้น การหลอกลวงโดยการแสดงข้อเท็จจริงภายในอันเป็นเท็จ เช่น ยืมเงินผู้ใดโดยเจตนาจะไม่ใช้คืนมาแต่แรก ก็ถือว่าเป็นการได้ทรัพย์มาโดยมีเจตนาในขณะนั้นไม่ตรงตามการกระทำที่เขาจะกระทำในอนาคต เป็นความผิดฐานฉ้อโกง

(2) การเปลี่ยนแปลงแก้ไขข้อความจริง (Entstellung Wahrer Tatsachen) หมายถึง การที่ลักษณะโดยรวมของข้อเท็จจริงดังกล่าว ได้ถูกเปลี่ยนแปลงไปโดยมีวัตถุประสงค์เพื่อให้มีการไขว่เขวหรือโดยการแต่งเติม หรือตัดออกในส่วนรายละเอียดอันเป็นสาระสำคัญ เช่น T ซึ่งเป็นเจ้าของขายเครื่องรีดนมวัว ต้องการขาย

เครื่องรีดนมวัวราคาแพงแก่ O ซึ่งเป็นเจ้าของฟาร์มด้วยเครื่องรีดนมวัว 15 ตัวได้ในเวลา
กัน แต่ O มีวัวในฟาร์มเพียงแค่ 5 ตัว ด้วยเหตุนี้สำหรับ O แล้ว เครื่องรีดนมวัวขนาดเล็ก
กว่าและราคาถูกกว่าย่อมจะเป็นการเหมาะสมแก่ O มากกว่าที่จะซื้อเครื่องรีดนมวัวราคา
แพง แต่ T ก็พยายามที่จะให้เครื่องรีดนมวัวเครื่องนี้ (สำหรับวัว 15 ตัว) O สามารถรีด
นมวัวได้พร้อม ๆ กันทีเดียว 5 ตัว

(3) การปกปิดข้อความจริง (Ein Unterdruecken Wahrer Tatsachen)

การปกปิดข้อความจริง หมายถึง การกระทำที่เป็นการทำให้บุคคลอื่น ไม่ทราบถึง
ข้อเท็จจริงที่เกี่ยวข้อง การกระทำในทางบวกที่เป็นการซ่อนเร้นข้อเท็จจริงมิให้คู่กรณีรู้
เช่น การกลบเกลื่อนร่องรอยคำหนิของทรัพย์สิน หรือการนิ่งในกรณีที่มีหน้าที่ตามกฎหมาย
ให้ต้องพูด เช่น กรณีพยานในศาล อย่างไรก็ตาม การนิ่งเงียบไม่ถือว่าเป็นการหลอกลวง
ในกรณีของผู้ยืมเงินที่ไม่ได้แสดงข้อความจริงเกี่ยวกับฐานะทางการเงินของตน ส่วน
หน้าที่ในทางศีลธรรมนั้น ไม่มีกฎหมายกำหนดว่า จะต้องใช้วาจาเท่านั้น ที่จะต้องถือ
เป็นการปกปิดข้อความจริง ในกรณีดังกล่าวยังเป็นปัญหาขัดแย้งกันอยู่ ซึ่งศาลเยอรมัน
ถือว่าการเงียบเป็นการปกปิดข้อความจริง โดยเฉพาะอย่างยิ่งในความสัมพันธ์ตามสัญญา
ซึ่งวางอยู่บนความไว้วางใจซึ่งกันและกัน

การปกปิดข้อความจริงอาจกระทำโดยการเปิดเผยหรือโดย
ปริยาย หรือโดยการงดเว้นกระทำก็ได้ ซึ่งมีรายละเอียดดังต่อไปนี้

ก. การหลอกลวงโดยการกระทำ

การหลอกลวงโดยการกระทำ หมายถึง การทำให้ความ
คิดเห็นของบุคคลอื่นต้องเปลี่ยนไปโดยรู้สำนึก ในกรณีที่ผู้กระทำไม่รู้ว่าการกระทำของ
ตนเป็นการหลอกลวงแล้วถือว่าเป็นการขาดองค์ประกอบภายนอกส่วนของการ
หลอกลวง

ข. การหลอกลวงโดยการงดเว้น

ความเห็นฝ่ายข้างมาก การถือโยงตามมาตรา 263 อาจ
เกิดขึ้นจากการกระทำโดยการงดเว้นก็ได้ ซึ่งหน้าที่ที่ผู้กระทำจะต้องให้ข้อเท็จจริงนั้น
จะเกิดขึ้นจากการที่ผู้กระทำอยู่ในฐานะของการเป็นประกัน ฐานะการเป็นประกันอาจ
เกิดขึ้นมาจากเหตุผลเดิม ๆ อย่างเช่น จากการกระทำในครั้งก่อน ๆ หรือตามกฎหมาย

นอกจากนี้ตามความเห็นฝ่ายข้างมาก ฐานะของการเป็นประกันในส่วนของความผิดฐานฉ้อโกง อาจเกิดขึ้นจากความสัมพันธ์ที่ไว้วางใจกันเป็นพิเศษ ซึ่งความสัมพันธ์ดังกล่าว อาจเกิดขึ้นจากสัญญา หรือหลักของความซื่อสัตย์และไว้วางใจตามประมวลกฎหมายแพ่งเยอรมัน การฉ้อโกงอาจกระทำโดยการงดเว้นก็ได้ เช่น การซื้อขายรถยนต์ ซึ่งถ้ารถที่จะซื้อขายคันนั้นเคยชนมาก่อน เจ้าของรถจะต้องบอกให้ผู้ซื้อได้ทราบด้วย โดยถือเป็นหน้าที่ตามกฎหมายที่บัญญัติบังคับเอาไว้ ถ้าผู้ขายได้ขายรถยนต์ที่เคยชนไปโดยไม่บอกแก่ผู้ซื้อว่ารถยนต์คันดังกล่าวเคยชนมาแล้ว ถือว่าผู้ขายได้งดเว้นการที่จกต้องกระทำตามที่กฎหมายบัญญัติไว้ และถ้าการกระทำดังกล่าวก่อให้เกิดความเสียหายแก่ผู้ซื้อ ถือว่าผู้ขายมีความผิดฐานฉ้อโกง การกระทำอย่างไรจึงจะถือว่าเป็นการหลอกลวงเป็นเรื่องที่จะต้องตีความเป็นกรณี ๆ ไป ทั้งนี้โดยขึ้นอยู่กับทัศนคติโดยทั่วไปของคู่กรณี หรือสังคมโดยส่วนรวมจะถือว่าการกระทำดังกล่าวเป็นการหลอกลวงหรือไม่

ในเรื่องหน้าที่ทางศีลธรรม และการฉ้อโกงโดยการงดเว้นมีลักษณะคล้ายกัน คือมีการปกปิดข้อความจริงเหมือนกัน แต่การฉ้อโกงโดยการงดเว้นเป็นเรื่องที่กฎหมายบัญญัติให้ผู้มีหน้าที่ ต้องเปิดเผยข้อเท็จจริงบางประการให้อีกฝ่ายหนึ่งได้ทราบ ส่วนหน้าที่ในทางศีลธรรมนั้น ไม่มีกฎหมายบัญญัติไว้ให้ผู้มีหน้าที่ในทางศีลธรรมให้ต้องเปิดเผยข้อเท็จจริง

2) ทำให้ผู้ถูกหลอกลวงหลงเชื่อ (Irrtum)

การหลงเชื่อต้องเป็นผลมาจากการหลอกลวง ซึ่งการหลงเชื่อนั้นจะต้องเป็นการขัดแย้งกันระหว่างสิ่งที่ผู้ถูกหลอกคิดและความเป็นจริง ทั้งนี้โดยไม่ต้องคำนึงถึงว่าถ้าได้มีการตรวจสอบอย่างเพียงพอแล้วจะได้รู้ถึงความไม่ถูกต้องหรือไม่ การมีส่วนผิดของผู้ถูกหลอกนั้นมีผลแต่เพียงทำให้ความน่าดำหนิของการกระทำลดลง แต่ประเด็นดังกล่าวเป็นเรื่องที่จะต้องนำมาพิจารณาในส่วนที่ใช้ดุลพินิจในการกำหนดโทษ การหลงเชื่อนั้นไม่เพียงแต่เกิดจากการที่ผู้กระทำผิดได้ทำให้ผู้ถูกหลอกเข้าใจผิด แต่รวมถึงการที่ผู้กระทำผิดได้ตอกย้ำความเข้าใจผิดของผู้ถูกหลอก ที่มีอยู่แต่เดิมแล้วให้มีความหนักแน่นมากยิ่งขึ้น หรือชักชวน หรือทำให้ยุ่งยากยิ่งขึ้นซึ่งการที่จะแก้ความเข้าใจผิด

การไม่รู้ข้อเท็จจริงหรือการคิดแต่เพียงว่าทุกอย่างเป็นไปตามระเบียบ ทุกอย่างไม่มีปัญหาไม่ถือว่าเป็นการทำให้ผู้ถูกหลอกลวงหลงเชื่อ เช่น ในกรณีผู้โดยสารขึ้นรถไฟไฟฟ้าไม่มีตั๋ว หากพนักงานตรวจตั๋วเดินทางเข้ามาในโบกี้ที่ผู้โดยสารคนดังกล่าวนั่งอยู่แล้วคิดว่าทุกคนมีตั๋วแล้ว แม้ผู้โดยสารคนดังกล่าวจะไม่พูดว่าตนไม่มีตั๋ว ก็ไม่ถือว่าเป็นการทำให้ผู้ตรวจตั๋วหลงเชื่อว่าตนมีตั๋วโดยสาร แต่ถ้าผู้ตรวจตั๋วถามว่ามีใครบ้างที่ไม่มีตั๋ว แล้วผู้โดยสารคนดังกล่าวไม่พูดอะไร ในกรณีเช่นนี้ถือว่าเป็นการกระทำให้ผู้ตรวจตั๋วเชื่อว่าตนมีตั๋วโดยสารแล้ว ความสงสัยของผู้ถูกหลอกลวงต่อความถูกต้องของข้อเท็จจริงที่นำมาแสดงนั้น ยังไม่เพียงพอที่จะถือได้ว่าผู้ถูกหลอกลวงไม่หลงเชื่อ และแม้ว่าผู้ถูกหลอกลวงเป็นคนที่เชื่ออะไรง่าย ๆ และน่าจะรับรู้ถึงการหลอกลวงก็ตาม ในกรณีดังกล่าวก็ยังคงถือว่าการหลงเชื่อมีอยู่ การหลอกลวงต้องก่อให้เกิดความเข้าใจผิดในจิตใจของผู้ถูกหลอกลวง หมายความว่าต้องทำให้ผู้ถูกหลอกลวงหลงเชื่อ หากผู้ถูกหลอกลวงไม่หลงเชื่อก็ไม่มีการเข้าใจผิด และไม่มีการโอนทรัพย์สิน จึงเป็นเพียงพยายามฉ้อโกงเท่านั้น

3) ทำให้มีการโอนทรัพย์สินของผู้ถูกหลอกลวง

(Vermögensverfügung)

ประมวลกฎหมายอาญาเยอรมัน มาตรา 263 ใช้คำว่า “หลอกลวงให้เกิดความเสียหายแก่ผู้อื่น” ในขณะที่ผู้ถูกหลอกลวง และผู้ทำการโอนทรัพย์สินต้องเป็นบุคคลคนเดียวกัน แต่ผู้ทำการโอนทรัพย์สินและผู้ได้รับความเสียหายจึงไม่จำเป็นต้องเป็นคนเดียวกัน เพราะการโอนทรัพย์สินของผู้ถูกหลอกลวงนั้นอาจจะทำให้ทรัพย์สินของตนหรือบุคคลอื่นลดลงก็ได้ หมายความว่า ผู้ถูกหลอกลวงนั้นต้องอยู่ในฐานะที่จะจำหน่ายทรัพย์สินของผู้เสียหายทรัพย์สินไป

การหลงเชื่อของผู้ถูกหลอกลวง ต้องเป็นผลโดยตรงให้มีการโอนทรัพย์สินเกิดขึ้น ถ้าการหลอกลวงเป็นแต่เพียงผลที่ทำให้ผู้หลอกลวงมีโอกาที่จะทำทรัพย์สินของผู้ที่ถูกหลอกลวงลดลงด้วยการกระทำอันอื่น ๆ ของตนไม่ถือว่าการหลงเชื่อของผู้ถูกหลอกลวงเป็นผลโดยตรงที่จะทำให้เกิดมีการโอนทรัพย์สินเกิดขึ้น เช่น การที่บุคคลใดได้เอกสารที่มีการลงลายมือชื่อไว้แล้วมาโดยไม่ชอบ โดยเอกสารดังกล่าวยังไม่มีการกรอกรายละเอียดใด ๆ ลงไว้ และได้เติมข้อความโดยรู้ว่าจะทำให้เกิดความ

เสียหายแก่ ผู้ที่ลงลายมือชื่อไว้ในเอกสารนั้น อย่างไรก็ตามผลโดยตรงที่ทำให้ทรัพย์สินของผู้ถูกลดทอนลงลงนี้ อาจเกิดขึ้นจากหลาย ๆ การกระทำในด้านของผู้เสียหายอันส่งผลไปสู่การทำให้ทรัพย์สินของผู้ถูกลดทอนลงลงก็ได้ เช่น พนักงานสินเชื่อที่ถูกลูกค้าหลอกได้เสนอความเห็นให้อนุมัติเงินกู้ต่อหัวหน้าฝ่าย ซึ่งหัวหน้าฝ่ายก็เห็นชอบด้วย อันนำไปสู่การอนุมัติเงินกู้โดยกรรมการที่มีอำนาจในการออกเงินกู้ การลดลงของทรัพย์สินต้องเป็นผลโดยตรงจากการ โอนทรัพย์สิน ซึ่งการลดลงของทรัพย์สินจะต้องไม่นำไปรวมกับเรื่องการทำให้ทรัพย์สินเสียหาย ในขณะที่การ โอนทรัพย์สินเป็นเรื่องของการค้นหาการลดลงของทรัพย์สินที่สำคัญ ส่วนการทำให้ทรัพย์สินเสียหายเป็นเรื่องของการค้นหาความเสียหายในทางทรัพย์สินไม่ได้เพิ่มขึ้น

การที่ผู้ถูกลดทอนลงได้ทำการ โอนสิทธิเรียกร้องต่าง ๆ ไม่ว่าจะโดยรู้ตัว หรือโดยไม่รู้ตัวนั้นไม่ถือว่าเป็นข้อสาระสำคัญ ยกเว้นกรณีของการฉ้อโกงทรัพย์สินเท่านั้นที่จะต้องมีการรู้สำนึกของการ โอนทรัพย์สิน ด้วยเหตุนี้จึงถือว่ามี การโอนทรัพย์สินแล้ว ในกรณีที่สิทธิเรียกร้องอันใดอันหนึ่งไม่ได้ถูกใช้ขึ้นเนื่องจากการที่ถูกหลอกหลวง ทำให้ผู้ทรงสิทธิเรียกร้องดังกล่าวไม่ทราบถึงการมีอยู่ของสิทธิเรียกร้องดังกล่าว

การที่จะถือว่าการหลอกหลวงได้นำไปสู่การ โอนทรัพย์สินนั้น เพียงแค่การมีส่วนทำให้ผู้ถูกลดทอนลงที่ทำการ โอนทรัพย์สินนั้นหลงเชื่อ หรือไม่เปลี่ยนแปลงความหลงเชื่อดังกล่าวก็เป็นการเพียงพอแล้วโดยไม่จำเป็นว่าการทำให้ผู้ถูกลดทอนลงหลงเชื่อนั้นต้องเป็นเหตุ ๆ เดียวอันนำไปสู่การ โอนทรัพย์สิน

สาระสำคัญขององค์ประกอบภายนอกของความผิดฐานนี้คือ ความเสียหายต่อทรัพย์สิน ความเสียหายดังกล่าวคือความเสียหายที่ เกิดกับผู้เสียหายในความแตกต่างของราคาทรัพย์สินภายหลังการกระทำความผิดฐานฉ้อโกง และราคาทรัพย์สินที่จะมีถ้าหากไม่มีการกระทำความผิดฐานฉ้อโกง ความเสียหายในทางทรัพย์สินนั้นต้องเกิดขึ้นโดยตรงจากการ โอน ถ้าการกระทำของผู้หลอกหลวงเป็นเพียงเปิดโอกาสให้ผู้หลอกหลวงสามารถกระทำการอันเป็นการเสียหายได้ ความผิดฐานฉ้อโกงเกิดขึ้นไม่ได้ เพราะปราศจากความสัมพันธ์ภายในขององค์ประกอบภายนอก เช่น ผู้หลอกหลวงขออำนาจไฟฟ้าในบ้าน แล้วผู้หลอกหลวงฉวยโอกาสเอาทรัพย์สินของเจ้าของร้านไป ดังนี้

ไม่ใช่ข้อโกง ความเสียหายดังกล่าวอาจจะเป็นไปโดยรู้ตัวหรือไม่ก็ได้ เช่น ถูกหลอกให้ลงลายมือชื่อในสัญญากู้ยืมเงิน โดยที่ผู้ถูกหลอกอ่านข้อความไม่ออก และไม่รู้จักลักษณะของสัญญานั้น

ถ้าการกระทำของผู้ถูกหลอกหลง เป็นเพียงเปิดโอกาสให้ผู้หลอกหลง สามารถกระทำการอันเกิดความเสียหายได้ไม่ถือว่าเป็นความผิดฐานข้อโกง เพราะไม่มีความสัมพันธ์ภายในขององค์ประกอบภายนอกคือ การโอนไปซึ่งทรัพย์สินและความเสียหายที่เกิดขึ้น เพราะฉะนั้นถ้าผู้กระทำผิดหลอกหลงเจ้าของบ้านให้ผลแล้วจึงถือโอกาสหยิบเอาทรัพย์สินไป ไม่ถือว่าเป็นการข้อโกง แต่เป็นความผิดฐานลักทรัพย์

องค์ประกอบภายนอกที่สำคัญอีกประการหนึ่งของความผิดฐานข้อโกง คือ ต้องมีความสัมพันธ์ระหว่างการกระทำและผล หมายความว่า ต้องมีการกระทำอันเป็นการหลอกหลง และเกิดความเสียหายต่อทรัพย์สิน

ความสัมพันธ์ระหว่างการกระทำและผลเกิดขึ้นก็ต่อเมื่อคู่กรณีฝ่ายที่ถูกหลอกหลงกระทำอันเป็นการจำหน่ายจ่ายโอนทรัพย์สินที่เป็นของตนหรือของผู้อื่น เช่น ผู้ที่ถูกหลอกให้โอนทรัพย์สินเป็นผู้ที่คอยจัดการทรัพย์สินให้แก่เจ้าของทรัพย์สินเสียหายตามตำแหน่งของเขาโดยปกติ และการกระทำนั้นเป็นผลโดยตรงที่เกิดจากการหลอกหลงทั้งหมด หรือแม้แต่บางส่วนก็ตาม

การได้ทรัพย์สินใด ๆ มาโดยการหลอกหลงจากประโยชน์ที่เกิดจากกิจการอันฝ่าฝืนศีลธรรมอันดีแล้ว และนำไปใช้ในกิจการอันฝ่าฝืนกฎหมาย และขัดต่อความสงบเรียบร้อย หรือศีลธรรมอันดีของประชาชน เช่น หลอกเอาทรัพย์สินเพื่อนำไปให้สินบนแก่เจ้าพนักงาน ศาลอเมริกันวินิจฉัยว่าข้อโกง กฎหมายเยอรมันเห็นว่าการได้มาโดยการหลอกหลงซึ่งสิทธิที่เกิดแต่กิจการอันฝ่าฝืนศีลธรรมอันดี ไม่ถือว่าเป็นความผิดฐานข้อโกง แต่ถ้าหลอกหลงเอาทรัพย์สินจากประโยชน์ที่เกิดจากกิจการอันไม่ฝ่าฝืน ศีลธรรมอันดีแล้ว นำเอาไปใช้ในกิจการอันฝ่าฝืนศีลธรรมอันดีแล้ว เป็นความผิดฐานข้อโกงได้ เช่น ผู้ขายหลอกขายยาที่ผู้ซื้อต้องการนำไปใช้ในการทำแท้งโดยให้ยาที่ไม่มีสรรพคุณไป

4) ทำให้เกิดความเสียหายในทางทรัพย์สิน (Vermögensschaden)

การกระทำความผิดฐานฉ้อโกง อาจเกิดขึ้นในระหว่างการพิจารณา คดีก็ได้ ถ้าคู่กรณีฝ่ายหนึ่งเคยเสนอพยานหลักฐานอันเป็นการหลอกลวงผู้พิพากษาและ ทำให้ผู้พิพากษามีคำพิพากษาออกมาอย่างผิด ๆ เป็นที่เสียประโยชน์ต่อคู่กรณีอีกฝ่าย หนึ่ง ศาลเยอรมันเคยลงเลที่จะถือว่าเป็นความผิดฐานฉ้อโกง แต่ในที่สุดก็ไม่ตัดสินว่า เป็นความผิดฐานฉ้อโกง ความผิดฐานฉ้อโกงสำเร็จก็ต่อเมื่อเกิดความเสียหายในทาง ทรัพย์สินที่เป็นของผู้อื่น

ส่วนองค์ประกอบภายในของความผิดฐานฉ้อโกง ตามประมวล กฎหมายเยอรมัน มาตรา 263 แบ่งออกเป็น 2 ประการ คือ

1) เจตนาธรรมดา

ผู้กระทำความผิดต้องมีเจตนาที่จะโกง และเจตนาก่อให้เกิดความ เข้าใจผิด และความเสียหายต่อทรัพย์สิน

2) เจตนาพิเศษ

นอกจากเจตนาของผู้ถูกหลอกลวงดังกล่าวมาแล้ว สารสำคัญ ทางด้านจิตใจที่ก่อให้เกิดการกระทำความผิดฐานฉ้อโกง และมีส่วนก่อให้เกิดความผิดฐานนี้ ก็คือ สาเหตุหรือมูลเหตุจงใจ หรือเรียกว่าเจตนาพิเศษนั่นเอง ซึ่งหมายความว่า “เพื่อ แสวงหากำไรที่ไม่ชอบด้วยกฎหมายนั้น เพื่อประโยชน์สำหรับตนเองหรือผู้อื่นในทาง ทรัพย์สิน”

ส่วนในเรื่องเหตุการณ์ในความผิดฐานฉ้อโกง จะมีการบัญญัติ ไว้ในมาตรา 263(3) ที่มีบทลงโทษหนักขึ้นกว่าการฉ้อโกง ตามปกติ โดยต้องระวางโทษ จำคุกตั้งแต่ 6 เดือนถึง 10 ปี ซึ่งสรุปได้ดังนี้

หากกระทำการเป็นอาชีพหรือเป็นสมาชิกของกลุ่มมิจฉาชีพ ร่วมกันปลอมแปลงเอกสารหรือฉ้อโกง อันเป็นการกระทำอย่างต่อเนื่อง ตามมาตรา 263(3)1

หากการกระทำเป็นเหตุให้เสียหายแก่ทรัพย์สินเป็นจำนวนมาก หรือกระทำการฉ้อโกงอย่างต่อเนื่องเพื่อให้เกิดความเสียหายแก่ทรัพย์สินของคนจำนวน มาก ตามมาตรา 263(3)2

หากการกระทำเป็นเหตุให้เสียหายแก่บุคคลอื่นที่มีความจำเป็น
ในทางการเงิน ตามมาตรา 263(3)3

หากการกระทำเป็นเจ้าพนักงานใช้อำนาจฉ้อฉลหรือทุจริตต่อ
ตำแหน่งหน้าที่ ตามมาตรา 263(3)4 และ

หากการกระทำก่อให้เกิดการเอาประกัน หลังจากได้ทำให้เกิดการ
วางเพลิงจนทำให้เกิดความเสียหาย แก่สิ่งของมีค่าทั้งหมดหรือบางส่วน โดยการ
วางเพลิงนั้นเป็นเหตุให้เรืออัปปางลง ตามมาตรา 263(3)5

จากบทบัญญัติมาตรา 263(3) จะเห็นได้ว่า ประมวลกฎหมาย
อาญาเยอรมัน บัญญัติครอบคลุมในทุกข้อเท็จจริงของความผิดปัจจุบัน ไม่ว่ากระทำการ
เป็นอาชัพหรือเป็นสมาชิกของกลุ่มมิจฉาชีพ หรือกระทำความผิดเป็นเหตุให้เสียหายแก่
ทรัพย์สินเป็นจำนวนมากหรือทรัพย์สินของคนจำนวนมาก

นอกจากนี้ ความผิดฐานฉ้อโกงตามประมวลกฎหมายอาญา
เยอรมันยังบัญญัติในรูปแบบอื่น ตามมาตรา 263a ถึง มาตรา 266b ซึ่งสามารถสรุปได้
ดังนี้

1) ความผิดฐานหลอกลวงคอมพิวเตอร์ มาตรา 263a บัญญัติว่า
“ผู้ใดโดยทุจริต เพื่อให้ตนเอง หรือผู้อื่นได้ประโยชน์ในทางทรัพย์สินโดยไม่ชอบด้วย
กฎหมาย และเพื่อให้ทรัพย์สินของผู้อื่นได้รับความเสียหาย กระทำด้วยประการใด ๆ
โดยไม่มีอำนาจให้ระบบคอมพิวเตอร์ประมวลผลตามความประสงค์ของตน ด้วยการ
ใช้โปรแกรมที่มีการจัดการไม่ถูกต้อง ใช้ข้อมูลที่ไม่ถูกต้องหรือไม่ครบถ้วน ใช้ข้อมูลโดย
ไม่มีอำนาจ หรือโดยประการอื่นใดโดยไม่ได้รับอนุญาต ต้องระวางโทษไม่เกิน 5 ปี หรือ
มีโทษปรับ”

2) ความผิดฐานฉ้อโกงด้านสงเคราะห์ทางการเงินมาตรา
264(1) บัญญัติว่า “ผู้ใด

(1) ทำให้รายงานการเงินในส่วนที่เกี่ยวข้องกับการ
สงเคราะห์ทางการเงิน เกิดความผิดพลาดหรือไม่สมบูรณ์ เป็นเหตุให้ตนเองหรือบุคคล
อื่นได้รับประโยชน์ ทำให้ผู้ที่มีอำนาจอนุมัติให้สงเคราะห์ทางการเงิน แก่หน่วยงานหรือ
บุคคล (ผู้ให้การสงเคราะห์ทางการเงิน) ที่แทรกแซงกระบวนการสงเคราะห์ทางการเงิน

(2) ใช้วัตถุประสงค์และผลประโยชน์จากเงินสด โดยการใช้
นั้นถูกจำกัดโดยบทบัญญัติทางกฎหมาย หรือโดยผู้ให้การสงเคราะห์ทางการเงินในแง่
ที่ว่าการสนับสนุนนั้นเป็นอุปสรรคต่อข้อจำกัดการใช้

(3) ทำให้ผู้สงเคราะห์ทางการเงินไม่รู้ถึงข้อเท็จจริงที่
เกี่ยวข้องกับการสงเคราะห์ทางการเงิน ให้รู้ในทางตรงข้ามว่า เป็นเงินบริจาคอย่าง
ถูกต้องกฎหมายตามบทบัญญัติ

(4) ใช้ใบรับรองสิทธิของการรับสงเคราะห์ทางการเงิน หรือ
ข้อเท็จจริงที่เกี่ยวข้องเพื่อให้ได้รับการสงเคราะห์ด้วยเหตุผลที่ไม่ถูกต้องหรือไม่
ครบถ้วนในกระบวนการสงเคราะห์

ต้องระวางโทษจำคุกไม่เกินห้าปี หรือมีโทษปรับ”

3) ความผิดฐานฉ้อโกงเงินทุน ตามมาตรา 264a(1) บัญญัติว่า
“ผู้ใด

(1) ขยahlักทรัพย์ สิทธิการเข้าเป็นสมาชิกหรือหุ้นส่วน
ที่ตั้งใจให้สิทธิเข้ามีส่วนร่วมในผลประโยชน์ของบริษัท

(2) เสนอให้เพิ่มเงินทุนด้วยหุ้นทำรายงานให้เป็นประโยชน์
อย่างไม่ต้อง หรือเก็บข้อเท็จจริงที่ไม่เป็นประโยชน์ไว้เป็นความลับ เพื่อแสดง
ความก้าวหน้า หรือการเป็นตัวแทน หรือการพิจารณาสับเปลี่ยนบุคคลที่เกี่ยวข้องกับ
ทรัพย์สินสุทธิ ในเหตุการณ์ที่เกี่ยวข้องกับการตัดสินใจให้ได้มาหรือเพิ่มทุน

ต้องระวางโทษจำคุกไม่เกินสามปี หรือมีโทษปรับ”

4) ความผิดฐานต่อการประกัน ตามมาตรา 265(1) บัญญัติว่า
“บุคคลใดก็ตามที่ทำให้เกิดความเสียหาย ทำลาย ทำให้ใช้ประโยชน์ได้ลดลง กำจัด หรือ
เอาสิ่งของให้ผู้อื่น ซึ่งสิ่งของนั้นได้ประกันการถูกทำลาย ความเสียหาย การใช้ประโยชน์
จากการประกันนั้น...”

5) ความผิดฐานได้ผลประโยชน์ด้วยวิธีการหลอกลวง ตาม
มาตรา 265a(1) บัญญัติว่า “บุคคลใดก็ตามที่กระทำโดยเจตนาฉ้อฉล ใช้บริการต่าง ๆ ไม่
ว่าจะเป็น การขนส่งสาธารณะ ตู้บริการ หรือ ระบบสื่อสารคมนาคมสาธารณะ โดยไม่
จ่ายค่าบริการ มีโทษจำคุกไม่เกิน 1 ปี หรือต้องมีโทษปรับ”

6) ความผิดเกี่ยวกับการใช้เช็คและบัตรเครดิต มาตรา 266b(1) บัญญัติว่า “ผู้ใดใช้สิทธิและหน้าที่ของผู้ออกเช็คในการออกเช็คหรือเครดิตการ์ดให้ผู้อื่น เพื่อทำการชำระหนี้และการนั้นก่อให้เกิดความเสียหายต่อผู้อื่น ผู้นั้นต้องรับโทษจำคุกไม่เกิน 3 ปีหรือถูกปรับ”

กล่าวโดยสรุป คือ ลักษณะเหตุการณ์ในความผิดฐานฉ้อโกง ตามประมวลกฎหมายอาญาของเยอรมัน จะมีทั้งส่วนที่ระบุเป็นมาตราเฉพาะว่าเป็นเรื่อง เหตุการณ์จ้องต้องรับโทษหนักขึ้น และไม่ได้ระบุเป็นเหตุการณ์ แต่หากกระทำ ผู้กระทำอาจจะต้องรับโทษหนักขึ้น นอกจากนี้ยังได้บัญญัติความผิดรูปแบบอื่นเกี่ยวกับการฉ้อโกงหรือการหลอกลวงไว้ในหมวดเดียวกัน ซึ่งค่อนข้างที่จะครอบคลุมในทุก ข้อเท็จจริงของความผิดปัจจุบัน แสดงให้เห็นถึงการคุ้มครองในทุกรูปแบบของความผิด โดยเอาบทลงโทษมาเป็นมาตรการอย่างหนึ่งในการป้องกัน หรือการควบคุม อาชญากรรมของเหล่าผู้กระทำความผิด

3.1.2 ประเทศญี่ปุ่น⁷⁰

ความผิดฐานฉ้อโกงในประมวลกฎหมายอาญาของญี่ปุ่น ได้บัญญัติไว้ใน The Penal Code of Japan 1907 มาตรา 246 ต่อมา ก็เริ่มมีการเสนอการแก้ไขบทบัญญัติ ความผิดฐานฉ้อโกงใหม่ใน A Preparatory Draft for the Revised Penal Code of Japan 1961 บทที่ 39 มีเพียงบทบัญญัติ 2 มาตรา ที่กล่าวถึง สรุปได้ดังนี้

“มาตรา 354 ฉ้อโกง

(1) บุคคลใดโดยการหลอกลวงได้มาซึ่งทรัพย์สินใดของบุคคลอื่น จะต้องถูกลงโทษจำคุก 10 ปี หรือต่ำกว่านั้น

(2) กรณีนี้ใช้กับบุคคลใด โดยการหลอกลวงได้มาซึ่งผลประโยชน์ทางเศรษฐกิจสำหรับตนเอง หรือบุคคลที่สาม”

มาตรา 355 หลอกลวงโดยการเอาเปรียบต่อผู้ด้อยสมรรถนะ

⁷⁰The Penal Code of Japan 1961; Ministry of Justice Japan Criminal Statutes (Translation) The Penal Code 1968.

บุคคลได้รับไปซึ่งทรัพย์สินหรือได้ไปโดยมิชอบ หรือทำให้บุคคลที่สามได้ไปซึ่งประโยชน์ทางเศรษฐกิจ อาศัยความเบาปัญญาหรือขาดประสบการณ์ของผู้ถูกลอกลงซึ่งเป็นผู้เยาว์ หรืออาศัยความบกพร่องทางสมรรถนะของผู้อื่น ต้องระวางโทษจำคุกสิบปีหรือน้อยกว่า

กล่าวโดยสรุป คือ ตามประมวลกฎหมายอาญาของประเทศญี่ปุ่น มิได้แบ่งระดับ เรื่องความรุนแรง หรือเหตุการณ์ในความผิดฐานฉ้อโกงแต่อย่างใด เนื่องจากมีบทลงโทษระวางจำคุกสิบปีหรือต่ำกว่าตามมาตรา 354 และมาตรา 355 แต่แสดงให้เห็นถึงการคุ้มครองในความผิดฐานฉ้อโกง โดยมีบทลงโทษจำคุกสูงสุด 10 ปี หากได้กระทำความผิดต่อผู้เยาว์ หรืออาศัยความบกพร่องทางสมรรถนะของผู้อื่น ส่วนความเสียหายที่เกิดขึ้นตามมาตรา 354 และมาตรา 355 นั้น นอกจากผู้กระทำความผิดหรือบุคคลที่สามได้ไปซึ่งทรัพย์สินแล้ว กฎหมายยังคุ้มครองถึงประโยชน์ทางเศรษฐกิจ มาเป็นมาตรการอย่างหนึ่งในการควบคุมหรือยับยั้งอาชญากรรม

3.1.3 ประเทศอิตาลี⁷¹

ความผิดฐานฉ้อโกงในประมวลกฎหมายอาญาของประเทศอิตาลี ได้บัญญัติไว้ใน The Italian Penal Code 1978 โดยบัญญัติการกระทำความผิดฉ้อโกงไว้ในบทที่ 2 หมวดคดีที่เกี่ยวกับทรัพย์สินโดยฉ้อโกง (Crimes Against Property by Means of Fraud) สรุปได้ดังนี้

มาตรา 640 วรรคแรก เป็นหลักของความผิดฐานฉ้อโกง โดยบัญญัติไว้ว่า “ความผิดฐานฉ้อโกง

ผู้ใด โดยเล่ห์เพทุบาย หรือหลอกลง ชักจูงผู้อื่นให้เข้าใจผิด ล่อลง เพื่อให้เกิดความเสียหายแก่ผู้อื่น เพื่อให้ตนเองหรือผู้อื่นได้รับประโยชน์จากการหลอกลงนั้น ต้องระวางโทษจำคุกตั้งแต่หกเดือนถึงสามปี และปรับตั้งแต่สองหมื่นถึงสี่หมื่นไลร์”

⁷¹Edward M. Wise, trans., *The American Series Foreign of Penal Code, The Italian Penal Code 1978* (London: Sweet & Maxwell, 1978), pp. 218-222.

ส่วนในเรื่องเหตุการณ์จรรยาในความผิดฐานฉ้อโกง ตาม The Italian Penal Code 1978 จะมีการบัญญัติไว้ในมาตรา 640 วรรคสอง ผู้กระทำความผิดต้องรับโทษหนักขึ้น โดยระวางโทษจำคุกตั้งแต่หนึ่งปีถึงห้าปี และปรับตั้งแต่หนึ่งแสนสองหมื่นถึงหกแสน ไลร์ หากเป็นกระทำ ดังนี้

- 1) ถ้าเป็นการกระทำผิดที่ก่อให้เกิดความเสียหายต่อรัฐ หรือ สาธารณชนโดยรวม หรือการหลอกลวงเพื่อไม่ต้องรับราชการทหาร หรือ
- 2) ถ้าเป็นการกระทำผิดโดยสร้างสถานการณ์ให้เจ้าทุกข์กลัวว่าจะมีอันตราย หรือทำให้เจ้าทุกข์เข้าใจผิดและเชื่อว่าจะต้องทำตามคำสั่งของคน

จากบทบัญญัติมาตรา 640 วรรคสอง จะเห็นได้ว่า ประมวลกฎหมายอาญาอิตาลี จะให้ความสำคัญกับความเสียหายต่อรัฐ หรือสาธารณชนโดยรวม

นอกจากนี้ ความผิดฐานฉ้อโกงตามประมวลกฎหมายอาญาอิตาลี ยัง บัญญัติในรูปแบบอื่น ตามมาตรา 642 และมาตรา 645 ซึ่งสามารถสรุปได้ดังนี้

มาตรา 642 ฉ้อโกงโดยการทำลายทรัพย์สินของตนและฉ้อโกงโดย ทำร้ายตนเอง

ผู้ใด แสดงเจตจำนงที่จะรับประโยชน์จากการประกันวินาศภัย เพื่อ ตนเองหรือผู้อื่น โดยแก่งัดทำลาย ย้ายไปเสีย ทำให้เสียหาย ช่อนเร้นซึ่งทรัพย์สินของตน ต้องระวางโทษจำคุกตั้งแต่หกเดือนถึงสามปีและปรับสูงสุดไม่เกินสี่แสนไลร์

ผู้ใดก็ตาม เพื่อเจตจำนงดังกล่าว เป็นเหตุให้ตนเองบาดเจ็บ หรือผล ของมันจะทำให้ตนเองบาดเจ็บ จะต้องระวางโทษเช่นเดียวกัน

ถ้าผู้กระทำความผิดประสบความสำเร็จตามเจตนารมณ์ของตน จะต้อง ระวางโทษเพิ่มขึ้น

มาตรา 643 การเอาเปรียบต่อบุคคลที่ไร้ความสามารถ

ผู้ใด เพื่อประโยชน์ของตนและผู้อื่น โดยการเอาเปรียบผู้บกพร่อง ในส่วนของการยังชีพ ความรู้สึกหรือความไร้ประสบการณ์ หรือเอาเปรียบต่อบุคคลที่ พิจารทั้งทางร่างกายและจิตใจ แม้ว่าความไม่สมประกอบนั้นจะปรากฏหรือไม่ปรากฏ ก็ตาม ชักนำให้เขากระทำความเสียหายต่อตัวของเขาเองหรือต่อผู้อื่น ต้องระวางโทษ จำคุกตั้งแต่สองถึงหกปีและปรับตั้งแต่แปดหมื่นถึงแปดแสนไลร์

หากพิจารณาตามมาตรา 643 ถึงแม้จะไม่ได้อยู่ในมาตราของเหตุ
ฉกรรจ์ แต่ก็ป็นกรณีน้อโกง ที่มีบทลงโทษหนักขึ้นกว่าการน้อโกงบุคคลตามปกติ

กล่าวโดยสรุป คือ ลักษณะเหตุฉกรรจ์ในความผิดฐานน้อโกงตาม
ประมวลกฎหมายอาญาของอิตาลี จะมีทั้งส่วนที่ระบุเป็นมาตราเฉพาะว่าเป็นเรื่องเหตุ
ฉกรรจ์อันต้องรับโทษหนักขึ้น และไม่ได้ระบุเป็นเหตุฉกรรจ์แต่หากกระทำความกระทำ
อาจจะต้องรับโทษหนักขึ้น นอกจากนี้ยังได้บัญญัติความผิดรูปแบบอื่นเกี่ยวกับการ
น้อโกงหรือการหลอกลวงไว้ในหมวดเดียวกัน แสดงให้เห็นถึงการคุ้มครองในทุก
รูปแบบของความผิด โดยเอาบทลงโทษมาเป็นมาตรการอย่างหนึ่งในการป้องกัน หรือ
การควบคุมอาชญากรรมของเหล่าผู้กระทำความผิด

3.1.4 ประเทศฝรั่งเศส⁷²

ความผิดฐานน้อโกงในประมวลกฎหมายอาญาของฝรั่งเศส ได้บัญญัติ
ไว้ใน Penal Code of France 1994 หรือ Nouveau Code Penal ซึ่งได้แก้ไขเพิ่มเติม ค.ศ.
2000 โดยบัญญัติการกระทำความผิดน้อโกงไว้ในบทที่ 3 ส่วนที่ 1 สรุปได้ดังนี้

มาตรา 313-1 การน้อโกง คือ การกระทำที่เป็นการหลอกลวงบุคคล
ธรรมดาหรือนิติบุคคลโดยการใช้ชื่อเท็จหรือความสามารถเท็จ หรือการปิดบังฐานะที่
แท้จริง หรือโดยวิธีที่เป็นการใช้อุบายที่ผิดกฎหมาย ด้วยวิธีเช่นนั้นจึงทำให้นุคคลเช่น
ว่านั้นได้รับความเสียหายหรือเป็นความเสียหายต่อบุคคลที่สาม เพื่อที่จะให้แลกเปลี่ยน
เงินเป็นสิ่งของมีค่าหรือทรัพย์สินหรือเพื่อที่ให้นุคคลเช่นว่านั้นให้บริการแก่ตนหรือ
เพื่อที่จะให้นุคคลทำตามคำสั่งหรือคำบังคับของตน

การน้อโกงมีโทษจำคุก 5 ปี และปรับ 375,000 ยูโร

ส่วนในเรื่องเหตุฉกรรจ์ในความผิดฐานน้อโกง จะมีการบัญญัติไว้ใน
มาตรา 313-2 โทษที่ได้รับจะถูกเพิ่มขึ้นเป็นจำคุก 7 ปี และปรับ 750,000 ยูโร ในกรณีที่
การกระทำเข้าลักษณะใดดังต่อไปนี้

⁷² **Penal Code of France** [Online], available URL: http://www.legifrance.gouv.fr/html/codes_traduits/code_penal_soman.htm, 2009 (January, 15).

1) โดยบุคคลที่เป็นผู้ทรงอำนาจรัฐหรือเป็นบุคคลที่ปฏิบัติตามภารกิจสาธารณะ ในระหว่างการปฏิบัติหน้าที่หรือในกรณีที่มีโอกาสปฏิบัติหน้าที่นั้น

2) โดยบุคคลที่ได้เป็นผู้ทรงอำนาจรัฐโดยวิธีการที่มีชอบด้วยกฎหมาย หรือได้รับมอบภารกิจการจัดทำบริการของรัฐโดยมีชอบด้วยกฎหมาย

3) โดยบุคคลที่จงใจสาธารณชน โดยมีเจตนาที่จะออกพันธบัตรหรือระดมทุนเพื่อการกุศลหรือให้ความช่วยเหลือทางสังคม

4) เพื่อจะก่อให้เกิดความเสียหายแก่บุคคลที่เป็นผู้ไร้ความสามารถ เนื่องจากอายุความเจ็บป่วย ทูพพลภาพ หรือมีความบกพร่องทางกาย หรือทางจิต หรือเป็นผู้มีครรภ์ ซึ่งเป็นที่เห็นได้ชัดหรือเป็นที่รู้กันอยู่สำหรับผู้กระทำผิด

โทษที่ได้รับจะถูกเพิ่มขึ้นเป็นจำคุก 10 ปี และปรับ 1 แสนยูโร ในกรณีที่ความผิดได้กระทำโดยคณะบุคคลที่รวมตัวเป็นองค์กร

นอกจากนี้ ส่วนที่ 2 ของ Penal Code of France 1994 ยังได้บัญญัติเกี่ยวกับการกระทำความผิดที่คล้ายคลึงกับการกระทำฉ้อโกง สรุปได้ดังนี้

มาตรา 313-5 การฉ้อโกงตามมาตรานี้หมายความว่า บุคคลได้รู้อยู่แล้วว่าไม่สามารถที่จะจ่ายหรือตั้งใจที่จะไม่จ่าย

1) ซึ่งอาหารและเครื่องดื่มในกรณีที่มีหลักฐานว่าอาหารและเครื่องดื่มได้ถูกจำหน่ายไปแล้ว

2) จองหรือเข้าอยู่อย่างแท้จริงในห้องพักในสภาพที่ที่จัดให้มีการเข้าพักอาศัยได้ ในกรณีที่การเข้าอยู่อาศัยไม่เกินสิบวัน

3) สั่งน้ำมันหรือน้ำมันเครื่องซึ่งผู้กระทำผิดมีถึงน้ำมันของยานพาหนะที่ถูกเติมโดยทั้งหมดหรือบางส่วนโดยบุคคลที่กระทำเป็นอาชีพ

4) ทำให้ตัวเองต้องอาศัยยานพาหนะในการขนส่ง เช่น แท็กซี่หรือยานพาหนะที่เช่ามา

ต้องระวางโทษจำคุกตั้งแต่หกเดือนและปรับ 7,500 ยูโร

กล่าวโดยสรุป คือ ลักษณะเหตุการณ์ในความผิดฐานฉ้อโกงตามประมวลกฎหมายอาญาของฝรั่งเศส จะมีทั้งส่วนที่ระบุเป็นมาตราเฉพาะว่าเป็นเรื่องเหตุการณ์จ้องต้องรับโทษหนักขึ้น และไม่ได้ระบุเป็นเหตุการณ์แต่หากกระทำผู้กระทำ

อาจจะต้องรับโทษหนักขึ้น นอกจากนี้ยังได้บัญญัติความผิดรูปแบบอื่นเกี่ยวกับการฉ้อโกงหรือการหลอกลวงไว้ในหมวดเดียวกัน แสดงให้เห็นถึงการคุ้มครองในทุก รูปแบบของความผิด โดยเอาบทลงโทษมาเป็นมาตรการอย่างหนึ่งในการป้องกัน หรือ การควบคุมอาชญากรรมของเหล่าผู้กระทำความผิด ซึ่งค่อนข้างที่จะครอบคลุมในทุก ข้อเท็จจริงของความผิดปัจจุบัน

3.2 กลุ่มประเทศที่ใช้ระบบกฎหมายแบบคอมมอนลอว์

กลุ่มประเทศที่ใช้ระบบกฎหมายแบบ Common Law มีรากฐานมาจากระบบ การสอบสวน (Inquisitorial System) ของประเทศอังกฤษ⁷³ โดยการพิจารณาคดีของผู้พิพากษาจะยึดถือประเพณี วัฒนธรรม หรือขนบธรรมเนียมประเพณี ที่เคยพิจารณา ตัดสินคดีลักษณะนั้นมาอยู่ก่อน ดังนั้น รูปแบบของคำพิพากษาจึงเกิดมาจากการพัฒนา อันยาวนาน โดยมีรากฐานมาจากสมัยโรมัน จากหลักการในระบบกฎหมายดังกล่าว ได้ นำไปสู่การเผยแพร่ในประเทศอื่น ๆ อาทิเช่น ประเทศไอร์แลนด์ สหรัฐอเมริกา ของ แคนาดา นิวซีแลนด์ ศรีลังกา มาเลเซีย อินเดีย เป็นต้น

ดังนั้น ในหัวข้อถัดไปผู้เขียนจะศึกษาความผิดฐานฉ้อโกงและการกระทำความ เป็นเหตุฉกรรจ์ของต่างประเทศ ที่บัญญัติไว้ในประมวลกฎหมายอาญา (Penal Code) โดยผู้เขียนจะศึกษาเป็นลำดับในประเทศอังกฤษและประเทศอินเดีย เพื่อให้เกิดความ เข้าใจในองค์ประกอบที่สำคัญและการกำหนดเหตุฉกรรจ์ในความผิดฐานฉ้อโกงว่ามี ความแตกต่างกันอย่างไร

3.2.1 ประเทศอังกฤษ⁷⁴

---

⁷³Clarence Ray Jeffery, "The Development of Crime in Early English Society," **The Journal of Criminal Law, Criminology, and Police Science** 47, 6 (March-April 1957): 652-656.

⁷⁴**Fraud Act 2006** [Online], available URL: http://www.opsi.gov.uk/acts2006/Ukpga_20060035_en_1/, 2008 (October, 1).

ปัจจุบันประเทศอังกฤษได้ให้ความสำคัญกับการก่ออาชญากรรมที่ผู้กระทำความผิดได้มีการหลอกลวงด้วยวิธีการซับซ้อนอาศัยเทคโนโลยีที่เปลี่ยนแปลงและการสมรู้ร่วมคิดกระทำความผิดที่เริ่มมีการพัฒนาระดับอาชญากรรมทางการเงินให้ทันกับสถานการณ์ของโลก ทำให้กฎหมายใช้บังคับไม่ได้ผลเท่าที่ควร ดังนั้น เพื่อประโยชน์ในการพิจารณาคดีของศาลและความเข้าใจของคณะลูกขุนในการวินิจฉัยคดีของความผิดฐานฉ้อโกงได้อย่างถูกต้อง และมีประสิทธิภาพในการฟ้องร้องดำเนินคดี ตลอดจนให้ประชาชนได้เข้าใจเกี่ยวกับการกระทำความผิดฉ้อโกงหรือหลอกลวง⁷⁵ ประเทศอังกฤษจึงได้มีการตราพระราชบัญญัติ Fraud Act 2006 ขึ้นเฉพาะและเริ่มใช้บังคับเมื่อวันที่ 17 มกราคม 2550 เพื่อควบคุมและป้องกันการกระทำความผิดฐานฉ้อโกง ซึ่งตามบทบัญญัติของกฎหมายอังกฤษก่อนที่จะมีพระราชบัญญัติ Fraud Act 2006 ประเทศอังกฤษได้มีการบัญญัติความผิดที่ใช้ควบคุมการกระทำความผิดฐานฉ้อโกงไว้ในพระราชบัญญัติต่าง ๆ หลายมาตรา ได้แก่ ความผิดฐานได้ไปซึ่งทรัพย์สินโดยการหลอกลวง (Obtaining Property by Deception) ตามพระราชบัญญัติ Theft Act ค.ศ. 1968 มาตรา 15 ความผิดฐานได้ไปซึ่งการถ่ายโอนเงินตราโดยการหลอกลวง (Obtaining a Money by Deception) ตามพระราชบัญญัติ Theft Act ค.ศ. 1968 มาตรา 15A ความผิดฐานได้ไปซึ่งผลประโยชน์ที่เป็นตัวเงินโดยการหลอกลวง (Obtaining Advantage by Deception) ตามพระราชบัญญัติ Theft Act ค.ศ. 1968 มาตรา 16 ความผิดฐานหลอกลวงให้จัดการกับหลักประกันที่มีค่า (Procuring the Execution of a Valuable Security) ตามพระราชบัญญัติ Theft Act ค.ศ. 1968 มาตรา 20(2) ความผิดฐานได้ไปซึ่งบริการโดยการหลอกลวง (Obtaining Services by Deception) ตามพระราชบัญญัติ Theft Act ค.ศ. 1978 มาตรา 1 ความผิดฐานเลี่ยงความรับผิดชอบโดยการหลอกลวง (Evasion of Liability by Deception) ตามพระราชบัญญัติ Theft Act ค.ศ. 1978 มาตรา 2(1)

ต่อมาประเทศอังกฤษได้ประกาศยกเลิกความผิดดังกล่าวข้างต้น และได้นำพระราชบัญญัติ Fraud Act 2006 มาใช้บังคับแทนเพื่อป้องกันและควบคุม

---

⁷⁵Wikipedia, **Fraud Act 2006** [Online], available URL: http://en.wikipedia.org/wiki/Fraud_Act_2006, 2008 (October, 1).

อาชญากรรม (Criminalise) ที่มีวัตถุประสงค์ของการหลอกลวงด้วยวิธีการที่หลากหลายมากยิ่งขึ้น⁷⁶ ความผิดฐานฉ้อโกงที่ Fraud Act 2006 ได้บัญญัติไว้ในบทที่ 35 สามารถสรุปได้ดังนี้

มาตรา 1 บุคคลได้กระทำการหลอกลวงโดยมีเจตนาทุจริต เพื่อให้ได้ไปซึ่งทรัพย์สินของผู้อื่น ไม่ว่าจะเป็นเพียงชั่วคราวหรืออย่างถาวร ต้องระวางโทษจำคุกไม่เกิน 10 ปี ถ้ามีลักษณะการกระทำการหลอกลวงโดย

(1) โดยเจตนาทุจริตกระทำการหลอกลวงข้อเท็จจริงหรือข้อความอันเป็นเท็จเพื่อประโยชน์สำหรับตนเองหรือผู้อื่น เป็นเหตุให้ผู้อื่นได้รับความเสียหายหรือเสี่ยงต่อความเสียหาย ตามมาตรา 2

(2) โดยเจตนาทุจริตเปิดเผยข้อมูลแก่บุคคลอื่น ซึ่งตนมีหน้าที่ต้องเปิดเผยข้อมูลภายใต้กฎหมาย เพื่อประโยชน์สำหรับตนเองหรือผู้อื่น เป็นเหตุให้ผู้อื่นได้รับความเสียหายหรือเสี่ยงต่อความเสียหาย ตามมาตรา 3

(3) โดยเจตนาทุจริตต่อตำแหน่งหน้าที่ไม่ดูแลหรือป้องกันผลประโยชน์ทางการเงินของบุคคลอื่น เพื่อให้ตนเองหรือผู้อื่นได้รับประโยชน์ เป็นเหตุให้ผู้อื่นได้รับความเสียหาย ตามมาตรา 4

ตามพระราชบัญญัติ Fraud Act 2006 มาตรา 1 เป็นบทบัญญัติทั่วไปของการกระทำความผิดฐานฉ้อโกง (Fraud) ส่วนวิธีการหลอกลวงจะบัญญัติไว้ในมาตรา 2, 3 และมาตรา 4 แตกต่างกันไป ส่วนมาตรา 5 บัญญัติอธิบายความหมายของผลประโยชน์ที่ได้รับและความเสียหาย (Gain and Loss) ว่า การกระทำความผิดฐานฉ้อโกงต้องเป็นการกระทำการหลอกลวงโดยมีเจตนาทุจริต เพื่อให้ได้ไปซึ่งเงินหรือทรัพย์สินของผู้อื่น โดยมีเจตนาที่จะได้มาไม่ว่าจะเป็นเพียงชั่วคราวหรืออย่างถาวร⁷⁷ ดังนั้น ในการศึกษา

⁷⁶**Bentley Jennison Risk Management Ltd.** [Online], available URL:

<http://www.rsmbentleyjennison.com/common/getasset/>, 2008 (October, 1).

⁷⁷**Explanatory Notes to Fraud Act 2006** [Online], available URL:

http://www.opsi.gov.uk/acts2006/Ukpga_20060035_en_1/, 2008 (October, 1).

ความผิดฐานฉ้อโกงของประเทศอังกฤษ ผู้เขียนจึงขอนำหลักการของความผิดเกี่ยวกับฉ้อโกงตาม Theft Act ค.ศ. 1968 ซึ่งมีอยู่เดิมมาศึกษาประกอบกัน

ดังนั้น องค์ประกอบภายนอกของความผิดฐานฉ้อโกงตาม Fraud Act 2006 จึงแบ่งออกเป็น 2 ประการ คือ 1) การหลอกลวงทั่วไป (Fraud) และ 2) ได้ไปซึ่งเงินหรือทรัพย์สินของผู้อื่น

1) การหลอกลวงทั่วไป (Fraud) ตามพระราชบัญญัติ Fraud Act 2006 สามารถกระทำได้ 3 วิธีคือ

(1) ฉ้อโกงโดยหลอกลวงข้อเท็จจริง (Fraud by False Representation)

ตามมาตรา 2

ผู้กระทำความผิดต้องมีเจตนาทุจริตหลอกลวงโดยข้อเท็จจริงหรือเจตนากระทำข้อเท็จจริงหลอกลวงเพื่อให้ได้รับผลประโยชน์สำหรับตนเองหรือผู้อื่น หรือทำให้เกิดความเสียหายอย่างอื่นหรือเปิดเผยข้อเท็จจริงอย่างอื่น ที่เสี่ยงทำให้เกิดความเสียหาย ตามมาตรา 2(1)

ข้อเท็จจริงเป็นการหลอกลวง ถ้าข้อเท็จจริงนั้นไม่ถูกต้องหรือทำให้เข้าใจผิด ซึ่งบุคคลผู้กระทำได้กระทำว่ามีข้อเท็จจริงอย่างไร หรือข้อเท็จจริงไม่ถูกต้อง หรือทำให้เข้าใจผิดในข้อเท็จจริง ตามมาตรา 2(2)

การหลอกลวงโดยข้อความที่เป็นข้อเท็จจริง ซึ่งหมายถึงการทำข้อความที่ไม่เป็นความจริงที่เป็นข้อเท็จจริงในอดีตหรือปัจจุบัน เช่น กล่าวว่า รถยนต์ที่กำลังถูกเสนอขายนั้นจดทะเบียนครั้งแรกในปี ค.ศ. 1978 ซึ่งสามารถแยกแยะความเท็จของข้อเท็จจริงดังกล่าวได้โดยง่าย อย่างไรก็ตาม ในบางกรณีข้อความอาจมีลักษณะเป็นความเห็นมากกว่าข้อเท็จจริง หรือเป็นความเท็จโดยปริยายมากกว่ากล่าวโดยตรง หรืออาจเป็นทั้งสองกรณี

การให้ความเห็นที่ไม่มีเหตุผลหรือที่เกินความจริง โดยทั่วไปย่อมไม่มีความรับผิดชอบทั้งในกฎหมายอาญาและกฎหมายแพ่ง เพราะว่าการให้ความเห็นไม่ถือเป็นข้อเท็จจริง ผู้เสนอขายย่อมไม่ถูกลงโทษสำหรับการโอ้อวดสรรพคุณสินค้าของเขาที่เกินจริงในขอบเขตของราคาและคุณภาพ แต่ผู้ขายอาจถูกลงโทษหากพิสูจน์ได้ว่า

สินค้ามีคุณสมบัติบางอย่างที่ไม่เป็นเพียงความเห็น ตัวอย่างความแตกต่างที่ชัดเจน คือ ระหว่างการกล่าวว่าสินค้าเป็นทองกับการกล่าวว่าสินค้าดีเท่าทอง

การหลอกลวงโดยข้อความที่เป็นข้อเท็จจริง แม้ว่าจะไม่ใช่ข้อเท็จจริงที่ไม่เป็นความจริงโดยชัดแจ้ง ข้อเท็จจริงก็อาจไม่เป็นความจริงโดยปริยายได้ ตัวอย่างคือ การอ้างข้อเท็จจริงหนึ่ง ๆ ซึ่งเป็นการแสดงเป็นนัยถึงความไม่มีอยู่ของข้อเท็จจริงอื่นซึ่งผู้อ้างรู้ว่ามีอยู่และอาจส่งผลกระทบต่อความคิดเห็นของผู้ถูกแสดง ตัวอย่างเช่น ในการติดต่อทำธุรกิจระหว่างสองบริษัท บริษัท ก. ต้องการตรวจสอบเงินทุนหมุนเวียนเฉลี่ยในรอบสิบปีของบริษัท ข. นายเอกกรรมการผู้จัดการของบริษัท ข. จัดทำรายงานเงินทุนหมุนเวียนเฉลี่ยที่น้อยกว่าสิบปี แม้ว่าตามตัวอักษรจะเป็นความจริง แต่ถ้าเพื่อเป็นการปกปิดการขาดทุนในการประกอบกิจการของบริษัท ข. ไม่ให้บริษัท ก. ทราบ การกระทำของนายเอกหรือบริษัท ข. ย่อมมีความรับผิดชอบจากการหลอกลวงโดยปริยาย

สำหรับการแสดงความคิดเห็นที่บอกเป็นนัยถึงข้อเท็จจริง ซึ่งข้อเท็จจริง ซึ่งข้อเท็จจริงนั้นไม่เป็นความจริง ตัวอย่างเช่น ในการตกลงทำสัญญาเช่าบ้าน นายเอกกล่าวว่า นายโทเป็นผู้เช่าบ้านที่น่าพึงพอใจมากที่สุด ซึ่งความจริงนายโทไม่สมควรได้รับการยกย่องเช่นนั้น หากนายเอกทราบข้อเท็จจริงดังกล่าวชัดแจ้งแล้ว ก็ย่อมไม่ถือเป็นการแสดงความคิดเห็น

ข้อเท็จจริง หมายความว่า ข้อเท็จจริงเกี่ยวกับการกระทำ หรือ ข้อกฎหมาย ประกอบด้วยข้อเท็จจริงเกี่ยวกับสภาพของความคิดเห็นของบุคคลผู้กระทำ ข้อเท็จจริงหรือบุคคลอื่นเป็นผู้ทำ ตามมาตรา 2(3)

ข้อเท็จจริง อาจจะทำโดยแสดงความคิดเห็นเป็นคำพูด แสดงเป็นเครื่องหมาย หรือที่บอกเป็นนัย ที่ทำให้เข้าใจว่าเป็นข้อเท็จจริง ตามมาตรา 2(4) การหลอกลวงข้อเท็จจริงไม่มีข้อจำกัดในวิธีที่จะหลอกลวงและจะต้องแสดงออก ดังนั้น ผู้กระทำความผิดสามารถเขียน หรือพูด หรือโพสต์ในเว็บไซต์ การกระทำหลอกลวงข้อเท็จจริงโดยนัย เช่น การใช้บัตรเครดิตซึ่งมีข้อมูลอันเป็นเท็จหรือบัตรเครดิตของผู้อื่นไปใช้ในทางมิชอบโดยผู้กระทำความผิดยื่นบัตรเครดิตอันเป็นเท็จหรือบัตรเครดิตของผู้อื่นเพื่อชำระเงินให้กับร้านค้า จนร้านค้าเชื่อและรับบัตรเครดิตเพื่อ

สำหรับการชำระเงินถือว่าเป็นการหลอกลวงข้อเท็จจริงโดยนัย ส่วนการหลอกลวงด้วยวิธีการโพสต์ในเว็บไซต์ เช่น การที่บุคคลเผยแพร่ e-mail ส่งไปยังบุคคลทั่วไปจำนวนมาก ๆ โดยแอบอ้างว่าส่งจากสถาบันการเงินที่ถูกต้องตามกฎหมาย เพื่อให้ผู้อ่านแจ้งข้อมูลเกี่ยวกับบัตรเครดิต และหมายเลขบัญชีธนาคาร เพื่อให้ “Phisher” เข้าสู่ข้อมูลของผู้อื่นและนำเอาข้อมูลนั้นไปป้อนผ่านอินเทอร์เน็ต เช่น ระบบ Online Banking เพื่อตอบจากระบบประมวลผลให้ออนเงินเข้าบัญชีตัวเอง หรือ ระบบให้บริการออนไลน์อื่น ๆ เพื่อตนจะได้ใช้บริการนั้นได้ในนามของคนอื่น โดยไม่ต้องเสียค่าใช้จ่าย⁷⁸

การหลอกลวงโดยการกระทำเกิดขึ้น เมื่อการกระทำนั้นแสดงให้เห็นว่าเป็นเท็จ แต่ผู้อื่นถูกชักจูงให้เชื่อว่าเป็นความจริง ตัวอย่างเช่น เมื่อเสนอขายสินค้า ผู้ขายย่อมบอกเป็นนัยด้วยการกระทำของเขา ที่แสดงว่า เขามีสิทธิในความเป็นเจ้าของสินค้าที่ขายนั้น ดังนั้น หากความจริงผู้ขายไม่มีสิทธิในสินค้าหรือเป็นสิทธิที่ขาดตกบกพร่อง และถ้าผู้ซื้อซึ่งชำระราคาแล้วหากได้รู้ข้อเท็จจริงดังกล่าวก็จะไม่ซื้อสินค้านั้น การกระทำของผู้ขายย่อมเป็นการได้ไปด้วยการหลอกลวงโดยการกระทำ เพราะฉะนั้น ตัวอย่างของการฉ้อโกงด้วยการสวมชุดเครื่องแบบโดยผู้สวมไม่มีสิทธิ ซึ่งได้รับการอธิบายว่าเป็นการหลอกลวงโดยปริยาย จึงน่าที่จะเป็นตัวอย่างหนึ่งของการหลอกลวงโดยการกระทำ

การกระทำบางอย่าง อาจเป็นการแสดงโดยปริยายได้ว่า ผู้กระทำมีเจตนาอย่างไร ตัวอย่างเช่น การเข้าไปในร้านอาหารและสั่งอาหารเป็นการแสดงโดยปริยายว่าเรามีเจตนาที่จะชำระราคาก่อนที่จะออกจากร้าน หรือชาวนาส่งวัวไปขายที่ตลาดเป็นการแสดงโดยปริยายว่า วัวตัวนั้นไม่เป็นโรคที่จะแพร่ระบาดตัวอื่น เป็นต้น

การหลอกลวงอาจเป็นการกระทำที่มีลักษณะเป็นการปกปิดข้อเท็จจริงก็ได้ ถ้าผู้กระทำมีเจตนาหลอกลวงโดยอาศัยความเขลาหรือความไม่รู้ของ

---

⁷⁸Maureen Johnson and Kevin M. Rogers, **University of Hertfordshire**

[Online], available URL: <http://www.bileta.ac.uk/Document%20Library/1/The%20Fraud%20Act%202002->, 2008 (October, 1).

ผู้อื่น ตัวอย่างเช่น นายเอกยับยั้งการแจ้งเตือนนายโทในข้อเท็จจริงที่หากนายโททราบ ย่อมปฏิเสธการติดต่อทำธุรกิจ หรือนายเอกซ่อนเอกสารหลักฐานที่จะทำให้นายโททราบ ข้อเท็จจริง นายเอกย่อมมีความผิด อย่างไรก็ตาม การที่นายเอกกระทำการปกปิดข้อเท็จจริง แต่นายโท ละเว้นการตรวจสอบเสียเอง ดังนั้น นายโทจึงไม่ถูกหลอกลวง นายเอกมีความผิดเพียงฐานพยายาม นอกจากนี้ การหลอกลวงอาจเกิดจากการละเว้นได้ เช่น การแสดงข้อเท็จจริงในตอนแรกเป็นความจริง ต่อมาข้อเท็จจริงเปลี่ยนไปทำให้กลายเป็นเท็จ จำเลยทราบแล้วแต่กลับไม่แจ้งให้เหยื่อทราบข้อเท็จจริงที่เปลี่ยนไป ในบางกรณีการได้ไปซึ่งทรัพย์สินอาจเกิดขึ้นโดยผู้กระทำความผิดไม่ได้ทำอะไรเลย แต่โดยเจตนาทุจริต ด้วยการนิ่ง ทั้งนี้ เพียงการนิ่งเงียบอย่างเดียวไม่สามารถถือเป็นการหลอกลวงด้วยการกระทำได้ อย่างไรก็ตาม ในสถานการณ์จริงอาจพบว่าอย่างน้อยต้องมีการกระทำอื่น ๆ ของเขาประกอบด้วย เช่น ในระหว่างการนัดพบ ซึ่งการนิ่งของเขาคือได้ว่าเป็นการกระทำอย่างหนึ่ง และการกระทำนั้นจะเป็นการหลอกลวงหรือไม่ก็ต้องพิจารณาว่า เขามีหน้าที่เปิดเผยข้อเท็จจริงหรือไม่

พฤติการณ์ในการหลอกลวง นอกจากหลอกลวงด้วยข้อความ หรือการกระทำที่เกี่ยวกับข้อเท็จจริงแล้ว ยังรวมถึงที่เกี่ยวกับการหลอกลวงในข้อกฎหมายด้วย เช่น การอธิบายผลทางกฎหมายอย่างผิด ๆ ตัวอย่างเช่น นายเอกจงใจ ทำให้นายโทเข้าใจผลทางกฎหมายผิดโดยทำให้นายโทเชื่อว่านายเอกมีสิทธิตามกฎหมายเหนือที่ดินของนายโท และชักจูงให้นายโทนำเงินมาให้สำหรับการปล่อยสิทธินั้น

สำหรับวัตถุประสงค์ในมาตรานี้ ข้อเท็จจริงอาจจะถือจะว่าทำ หรือมีความหมายถึงทุกสิ่งทุกอย่างถ้าเข้าใจว่าในทุกสิ่งจากระบบหรือเครื่องประดิษฐ์ที่ออกแบบยอมรับว่าถูกต้อง โอนหรือตอบสนองการสื่อสาร ไม่ว่าจะมีการกระทำโดยแทรกแซงของมนุษย์หรือไม่มีการแทรกแซงจากมนุษย์ ตามมาตรา 2(5) เช่น การใช้รหัสเครื่องของบุคคลอื่น (CHIP and PIN) อันเป็นการหลอกลวงด้วยข้อเท็จจริงที่เกี่ยวข้องกับเทคโนโลยีที่ทันสมัยอันเป็นข้อความไม่จริง

(2) น้อยโกงโดยเปิดเผยข้อมูล (Fraud by Failing to Disclose Information) ตามมาตรา 3

ผู้กระทำได้เจตนาทุจริตโดยเปิดเผยข้อมูลของบุคคลอื่นซึ่งเขามีหน้าที่อยู่ภายใต้กฎหมายที่ต้องเปิดเผย และมีเจตนาหลอกลวงเปิดเผยข้อมูลเพื่อให้ได้รับผลประโยชน์สำหรับตนเองหรือผู้อื่น หรือทำให้เกิดความเสียหายอย่างอื่นหรือเปิดเผยข้อเท็จจริงอย่างอื่น ที่เสี่ยงทำให้เกิดความเสียหาย ตามมาตรา 2(1) ข้อมูลที่บุคคลอื่นมีหน้าที่กฎหมายกำหนดหน้าที่ต้องเปิดเผย เช่น กฎหมายภาษี หรือหน้าที่ภายใต้สัญญา อาทิเช่น สัญญาประกันชีวิต สัญญาตัวแทน

(3) นี้อโกงโดยหลอกลวงด้วยตำแหน่ง (Fraud by Abuse of Position)

ตามมาตรา 4

บุคคลใดมีตำแหน่งหน้าที่เกี่ยวกับการป้องกันหรือคุ้มครองผลประโยชน์ทางการเงินของบุคคลอื่น มีเจตนาทุจริตหลอกลวงด้วยตำแหน่ง เพื่อให้ได้รับผลประโยชน์สำหรับตนเองหรือผู้อื่น หรือทำให้เกิดความเสียหายอย่างอื่นหรือเปิดเผยข้อเท็จจริงอย่างอื่น ที่เสี่ยงทำให้เกิดความเสียหาย

บุคคลอาจจะถือว่าเป็นการหลอกลวงด้วยตำแหน่งถึงแม้ว่าจะปฏิบัติไม่สม่ำเสมอ หากละเว้นการปฏิบัติแทนที่จะกระทำตามหน้าที่

บุคคลที่อาศัยตำแหน่งในการหลอกลวงนั้น อาจจะเป็นกรรมการและพนักงานในบริษัท นายจ้างกับลูกจ้าง หรือพนักงานของบริษัทซอฟต์แวร์ที่ใช้ตำแหน่งของในการขายผลิตภัณฑ์ การกระทำโดยการหลอกลวงตามมาตรา 4 นี้ ครอบคลุมถึงบุคคลที่ทำงานเพื่อดูแลผู้สูงอายุ

2) ได้ไปซึ่งเงินหรือทรัพย์สินของผู้อื่น

การหลอกลวงนั้นต้องได้ไปซึ่งเงินหรือทรัพย์สินของผู้อื่น ผลประโยชน์ที่ได้รับและความเสียหาย (Gain and Loss) ในการกระทำความผิดฐานนี้อย่างใดก็ตาม มาตรา 2, 3 และมาตรา 4 นั้น ตาม Fraud Act 2006 ในบทบัญญัติได้ให้ความหมายไว้ในมาตรา 5(1) สรุปได้ดังนี้

ผลประโยชน์ที่ได้รับและความเสียหาย (Gain and Loss) รวมตลอดถึงผลประโยชน์ที่ได้รับและความเสียหายในเงินหรือทรัพย์สินอื่น ๆ ตามมาตรา 5(2)(a) ไม่ว่าจะเป็นผลประโยชน์ที่ได้รับเป็นการชั่วคราวหรือถาวร นอกจากนี้คำว่า

ทรัพย์สิน (Property) หมายถึง ทรัพย์สินส่วนตัวหรือทรัพย์สินจริง (ประกอบด้วย สิทธิเรียกร้องและทรัพย์สินไม่มีรูปร่างอื่น ๆ ตามมาตรา 5(2)(b))

เดิมคำว่า “ทรัพย์สินของผู้อื่น” ตามพระราชบัญญัติ Theft Act ค.ศ. 1968 มาตรา 34(1)ให้นำมาตรา 4(1) และมาตรา 5(1) มาปรับใช้อย่างทั่วไป ซึ่งสามารถนำมาปรับใช้กับความผิดฐานนี้ด้วย

คำว่า “ทรัพย์สิน” ตามพระราชบัญญัติ Theft Act ค.ศ. 1968 มาตรา 4(1) หมายความว่า “ทรัพย์สิน ได้แก่ เงินตราและทรัพย์สินอื่น ๆ ทั้งหมด ทั้งที่เป็นอสังหาริมทรัพย์ รวมถึงสิทธิเรียกร้องเกี่ยวกับทรัพย์และทรัพย์สินที่ไม่มีรูปร่างอื่น ๆ”

ดังนั้น ทรัพย์สินในความหมายของบทบัญญัติ ตามมาตรา 5 ของพระราชบัญญัติ Fraud Act 2006 นี้ จึงหมายถึง ทรัพย์สินอะไรก็ตามที่มีอยู่แล้วในขณะที่ทรัพย์สินถูกได้ไป และสามารถถ่ายโอนจากบุคคลหนึ่งไปยังอีกบุคคลหนึ่งได้ เพราะฉะนั้น การได้ไปซึ่งสิทธิที่จะใช้หรือได้รับประโยชน์จากทรัพย์สิน (Beneficial Interest) ซึ่งเป็นสิทธิเรียกร้องเกี่ยวกับทรัพย์และทรัพย์สินที่ไม่มีรูปร่างอื่น ๆ ย่อมถือว่าเป็นการได้ไปซึ่งทรัพย์สิน ตัวอย่างเช่น นายเอกชักจูงให้นายโทชำระเงินมากกว่าที่นายโทควรจะต้องชำระ ถือว่ามีการได้ไปซึ่งทรัพย์สินแล้ว และนายเอกอาจมีความผิดแม้ว่าจะไม่สามารถระบุส่วนเกินที่แน่นอนได้ก็ตาม

ส่วนองค์ประกอบภายใน (The Mental Element หรือ Mens Rea) ของความผิดฐานฉ้อโกง ตามพระราชบัญญัติ Fraud Act 2006 มาตรา 2 ถึงมาตรา 4 ได้แก่ 1) เจตนาเอาเงินหรือทรัพย์สินของผู้อื่นไม่ว่าจะเป็นเพียงชั่วคราวหรืออย่างถาวร และ 2) โดยทุจริต

1) เจตนาเอาเงินหรือทรัพย์สินของผู้อื่นไม่ว่าจะเป็นเพียงชั่วคราวหรืออย่างถาวร

เจตนาพรางเอาทรัพย์สินไปอย่างถาวรนี้ ก็คือ การพรางไม่ว่าจะเป็นกรรมสิทธิ์ การครอบครองหรือการควบคุมทรัพย์สินนั้นก็ได้ ดังนั้น อาจถูกพิจารณาได้ว่า มีเจตนาแย่งเอาทรัพย์สินนั้นไปจากผู้อื่นอย่างถาวร ถ้าผู้กระทำมีเจตนาปฏิบัติกับสิ่งที่เป็นของตนเองโดยไม่ใส่ใจสิทธิของผู้อื่น ตัวอย่างเช่น นายโทมีสิทธิ

ยึดหน่วยทรัพย์สินของนายเอก และนายเอกหลอกลวงนายโทส่งมอบทรัพย์สินของเขา โดยเจตนาทำให้สิทธิยึดเหนี่ยวนั้นไร้ผล การกระทำของนายเอกเป็นความผิด แม้นายโทจะมีสิทธิครอบครองทรัพย์สินในช่วงเวลาสั้น ๆ เท่านั้น และนายเอกมีเจตนาเอาทรัพย์สินคืนแก่ตนผู้เป็นเจ้าของก็ตาม

การยึดหรือให้ยืมทรัพย์สินนั้น อาจถือเป็นการได้ไปซึ่งสิ่งนั้น ถ้าการยึดหรือการให้ยืมสำหรับช่วงเวลาหนึ่งนั้น ทำให้เปรียบเสมือนว่าเป็นการได้ไปอย่างสิ้นเชิง ตัวอย่างเช่น ชักงูผู้อื่นให้อนุมัติให้กู้ยืมเป็นเวลา 25 ปี หรืออนุญาตให้ใช้ที่ดินเป็นเวลา 100 ปี

ซึ่งเดิมตามพระราชบัญญัติ Theft Act ค.ศ. 1968 มาตรา 15(3) ให้นำมาตรา 6 ในเรื่อง “ด้วยมีเจตนาที่จะแย่งเอาทรัพย์สินนั้นไปจากผู้อื่นอย่างฉาว” ในความผิดฐานลักทรัพย์มาใช้โดยอนุโลม ผู้ต้องหาหรือจำเลยจะไม่มี ความผิดฐานนี้ ถ้ามีเจตนาโดยหลอกลวงให้ได้ไปซึ่งทรัพย์สินจากผู้อื่นอย่างชั่วคราว แต่ตามมาตรา 5 ของพระราชบัญญัติ Fraud Act 2006 ไม่ว่าจะเป็นการได้มาหรือความเสียหายเพียงชั่วคราวก็เป็นความผิดแล้ว

2) โดยทุจริต (Dishonestly)

การได้ไปซึ่งทรัพย์สินของผู้อื่นโดยการหลอกลวงต้องเป็นการได้ไปโดยการหลอกลวงที่ผู้กระทำความผิดเจตนาทุจริต ทั้งนี้ ตามพระราชบัญญัติ Fraud Act 2006 ไม่มีบทบัญญัติมาตราใดให้นำนियามคำว่า “โดยทุจริต” ไว้ เดิมตามพระราชบัญญัติ Theft Act ค.ศ. 1968 มาตรา 2 (1)(a) การกระทำจะไม่ถือว่าเป็นการได้ไปโดยทุจริตก็ต่อเมื่อ ผู้กระทำเชื่อว่าเขามีสิทธิโดยชอบด้วยกฎหมายที่จะแย่งทรัพย์สินนั้นจากผู้อื่นสำหรับตัวเขาเองหรือบุคคลที่สาม ตัวอย่างเช่น นายเอกเชื่อว่าทรัพย์สินเป็นของเขาและนายโทไม่มีสิทธิยึดถือทรัพย์สินนั้นไว้ หรือนายเอกอาจเชื่อว่าทรัพย์สินเป็นของนายตรี โดยนายโทไม่มีสิทธิยึดเหนี่ยวไว้ หรือในกรณีที่นายโทเป็นหนี้เงินนายเอกหรือนายตรี นายเอกเชื่อว่าการได้ไปซึ่งทรัพย์สินจากนายโทเป็นหนทางในการบังคับชำระหนี้ที่ถูกต้อง โดยทั้งสามตัวอย่างนี้แม้ว่านายเอกจงใจหลอกลวงและมีเจตนาพรางเอาทรัพย์สินไปจากนายโทอย่างฉาวก็ตาม การกระทำของนายเอกก็ไม่มี ความผิดฐานนี้ เพราะนายเอกไม่มีเจตนาโดยทุจริต

นอกจากนี้ ตามพระราชบัญญัติ Fraud Act 2006 ยังบัญญัติเกี่ยวกับการกระทำความผิดฐานฉ้อโกงในบทบัญญัติมาตราอื่น ๆ ซึ่งสามารถสรุปได้ดังนี้

1) หากผู้กระทำความผิดครอบครองอุปกรณ์เพื่อใช้ในการฉ้อโกง (Possession etc. of Articles for Use in Frauds) ต้องระวางโทษจำคุกไม่เกิน 5 ปี หรือทั้งจำทั้งปรับ ตามมาตรา 6

2) หากผู้กระทำความผิดจัดการหรือเป็นธุระจัดหาอุปกรณ์ที่ใช้ในการฉ้อโกง (Making or Supplying Articles for Use in Frauds) ต้องระวางโทษจำคุกไม่เกิน 10 ปี หรือทั้งจำทั้งปรับ ตามมาตรา 7 เช่น โปรแกรมคอมพิวเตอร์ที่สามารถสร้างหมายเลขบัตรเครดิต

3) หากผู้กระทำความผิดมีส่วนร่วมในธุรกิจซึ่งทำการหลอกลวงซื้อขายหรือแลกเปลี่ยน ต้องระวางโทษจำคุกไม่เกิน 10 ปี หรือปรับ หรือทั้งจำทั้งปรับ ตามมาตรา 9

4) หากผู้กระทำความผิดมีส่วนร่วมในธุรกิจซึ่งทำการหลอกลวงในรูปแบบของบริษัท ต้องระวางโทษจำคุกไม่เกิน 10 ปี หรือปรับ หรือทั้งจำทั้งปรับ ตามมาตรา 10

5) หากผู้กระทำได้ไปซึ่งบริการโดยการหลอกลวง ต้องระวางโทษจำคุกไม่เกิน 5 ปี หรือทั้งจำทั้งปรับ ตามมาตรา 11 เช่น บุคคลมีเจตนาโดยทุจริตขอรับบริการใช้ระบบอินเทอร์เน็ตที่จะต้องมีการชำระเงิน แต่หลีกเลี่ยงการชำระเงินเมื่อตนมีหน้าที่ต้องชำระ หรือถอดรหัส เพื่อเปิดการใช้เคเบิลหรือโทรศัพท์ส่วนตัวโดยไม่ต้องชำระค่าบริการ ตลอดจนการขอรับบริการโดยให้ข้อมูลเท็จกับระบบคอมพิวเตอร์หรือเครื่องจักร⁷⁹

จะเห็นได้ว่า เมื่อพิจารณาจากบทบัญญัติ Fraud Act 2006 ของประเทศอังกฤษ กล่าวโดยสรุป คือ ลักษณะเหตุการณ์ในความผิดฐานฉ้อโกง จะมีทั้งส่วนที่ระบุเป็นมาตราเฉพาะว่า เป็นเรื่องเหตุการณ์จันต้องรับโทษหนักขึ้น และ ไม่ได้

⁷⁹The Law Commission Recommends a Simpler Law of Fraud [Online], available URL: <http://www.lawcom.gov.uk/docs/lc276sum.pdf>, 2008 (October, 30).

ระบุเป็นเหตุจรรยา แต่หากกระทำผู้กระทำอาจจะต้องรับโทษหนักขึ้น นอกจากนี้ยังได้บัญญัติความผิดรูปแบบอื่นเกี่ยวกับการฉ้อโกงหรือการหลอกลวงไว้ในหมวดเดียวกัน ซึ่งค่อนข้างที่จะครอบคลุมในทุกข้อเท็จจริงของความผิดปัจจุบัน แสดงให้เห็นถึงการคุ้มครองในทุกรูปแบบของความผิด โดยเอาบทลงโทษมาเป็นมาตรการอย่างหนึ่งในการป้องกัน หรือการควบคุมอาชญากรรมของเหล่าผู้กระทำความผิด

3.2.2 ประเทศอินเดีย⁸⁰

ความผิดฐานฉ้อโกง หรือที่เรียกว่า Cheating ตามประมวลกฎหมายอาญาของประเทศไทย ได้บัญญัติไว้ใน The Indian Penal Code 1993 ฉบับที่ 45 บทที่ 19 ตั้งแต่มาตรา 415-424 ซึ่งสามารถสรุปได้ดังนี้

มาตรา 415 ผู้ใดหลอกลวงผู้อื่นโดยเจตนาฉ้อโกงหรือโดยทุจริต ทำให้เขาหลงเชื่อส่งทรัพย์สินให้แก่บุคคลใด หรือทำให้เขายอมให้บุคคลใดได้มาซึ่งทรัพย์สินหรือหลอกลวงผู้อื่นโดยเจตนาจนเขากระทำการหรือละเว้นกระทำการใด ๆ ซึ่งเขาจะไม่กระทำหรือไม่ละเว้นกระทำ ถ้าเขาไม่ถูกหลอกลวง และการกระทำหรือละเว้นกระทำนั้น ทำให้หรืออาจทำให้เกิดความเสียหายหรือบาดเจ็บแก่ร่างกาย จิตใจ ชื่อเสียง หรือทรัพย์สิน ดังนี้เรียกว่า ฉ้อโกง

มาตรา 416 บุคคลใดฉ้อโกงโดยแสดงตัวตนเป็นบุคคลอื่น ถ้าบุคคลนั้นฉ้อโกงโดยแกล้งทำเป็นบุคคลอื่น หรือโดยทำตัวแทนที่คนหนึ่งเพื่อเป็นอีกคนหนึ่ง หรือเป็นตัวแทน ซึ่งเขาหรือบุคคลอื่นใดเป็นบุคคลหนึ่งนอกเหนือจากตัวเขาเองหรือเป็นเช่นบุคคลอื่นอย่างแท้จริง

ความผิดที่ถูกกระทำ ไม่ว่าบุคคลนั้นจะแสดงตัวว่าเป็นตัวจริงหรือลอกเลียนแบบก็ตาม ถ้าได้กระทำ

(a) การโกงโดยแกล้งทำตนให้มีชื่อเหมือนนายธนาคารที่ร่ำรวย เป็นการโกงโดยการปลอมแปลงเป็นบุคคลอื่น

---

⁸⁰The Indian Penal Code 1993 [Online], available URL: <http://www.vakilno1.com/bareacts/IndianPenalCode/S415.htm>, 2009 (May, 9).

(b) การโกงโดยแกล้งแสดงตนเป็น ปี ซึ่งเป็นบุคคลที่ตายแล้ว เป็นการโกงโดยการปลอมแปลงเป็นบุคคลอื่น

มาตรา 417 ผู้ใดฉ้อโกงจะต้องระวางโทษจำคุกไม่เกินหนึ่งปี หรือ ปรับ หรือทั้งจำทั้งปรับ

มาตรา 418 ผู้ใดฉ้อโกงทั้งที่รู้ว่า ตัวเขาเองเป็นเหตุก่อให้เกิดความเสียหายโดยมิชอบแก่บุคคลหนึ่ง ซึ่งผลประโยชน์ของบุคคลนั้นจากการทำธุรกรรมที่เกี่ยวข้องเนื่องกับการฉ้อโกงนั้น โดยเขาได้รับการปกป้องทั้งจากกฎหมายหรือสัญญาตามกฎหมาย ต้องระวางโทษจำคุกไม่เกินสามปี หรือ ปรับ หรือทั้งจำทั้งปรับ

มาตรา 419 ผู้ใดฉ้อโกงโดยการระบือถึงผู้อื่นด้วยการจงใจที่จะฉ้อโกง ต้องระวางโทษจำคุกไม่เกินสามปี หรือปรับ หรือทั้งจำทั้งปรับ

มาตรา 420 ผู้ใดฉ้อโกงโดยทุจริต ชักจูงให้บุคคลถูกหลอกลวงให้ส่งมอบทรัพย์สินไปยังบุคคลใด ๆ หรือทำ เปลี่ยนแปลง หรือทำลาย ทั้งหมดหรือส่วนใด ๆ ของหลักประกันอันล้ำค่า หรือสิ่งใด ๆ ที่ได้มีการลงชื่อหรือหรือวัดมาตราส่วนไว้แล้ว และสิ่งที่สามารถถูกเปลี่ยนเป็นหลักทรัพย์อันล้ำค่าได้ ต้องระวางโทษจำคุกไม่เกินเจ็ดปี หรืออาจจะถูกปรับด้วยก็ได้

ความผิดฐานฉ้อโกงตามประมวลกฎหมายอินเดีย ตามมาตรา 415 สิ่งที่ถูกกฎหมายมุ่งคุ้มครองนอกจาก ทรัพย์สิน อันเป็นคุณธรรมทางกฎหมายแล้ว ตามประมวลกฎหมายอาญาของอินเดีย ยังได้บัญญัติว่า การหลอกลวง หากผู้เสียหายไม่กระทำตาม อาจทำให้เขาเกิดความเสียหายหรือบาดเจ็บแก่ร่างกาย จิตใจ ชื่อเสียง นอกจากนี้ตามมาตรา 415 มีองค์ประกอบภายนอกที่สำคัญ แบ่งออกได้เป็นสองตอน คือ

ตอนที่หนึ่ง ได้แก่ การหลอกลวงโดยกลฉ้อฉลหรือโดยทุจริตชักจูงให้เขาส่งทรัพย์สินหรือยินยอมให้ยึดหน่วงทรัพย์สินของผู้ถูกหลอกลวง ซึ่งในส่วนที่ว่าชักจูงให้ส่งทรัพย์สินโดยกลฉ้อฉลหรือทุจริตนั้น พอจะเทียบได้กับประมวลกฎหมายอาญามาตรา 341

ส่วนตอนที่สอง ซึ่งเป็นบทบัญญัติที่แตกต่างกับประมวลกฎหมายอาญาของเรามากก็คือ การหลอกลวงโดยเจตนาชักจูงให้บุคคลผู้ถูกหลอกลวงนั้นกระทำการหรือละเว้นกระทำการ ซึ่งผู้ฉ้อโกงนั้นไม่จำเป็นต้องกระทำหรือละเว้น หากไม่มีการหลอกลวงและการนั้นเป็นเหตุหรืออาจเป็นเหตุให้เกิดอันตรายหรือความเสียหายแก่

ร่างกาย จิตใจ ชื่อเสียง หรือทรัพย์สิน ซึ่งจะเห็นได้ว่า แม้จะไม่มี การส่งทรัพย์สินก็อาจ เป็นความผิดฐานฉ้อโกงตามกฎหมายอินเดียได้ ถ้าเข้าหลักเกณฑ์ในข้อที่ว่า การกระทำ หรือละเว้นนั้นผู้กระทำหรือผู้ละเว้นทำเช่นนั้นโดยหลงเชื่อการหลอกลวง และการนั้น เป็นเหตุหรืออาจเป็นเหตุให้เกิดความเสียหายแก่ร่างกาย จิตใจ ชื่อเสียง หรือทรัพย์สิน ของผู้นั้น ซึ่งแม้ในความหมายของคำว่า เสียหายแก่ทรัพย์สินก็อาจจะไม่ใช่เป็นการส่ง ทรัพย์สินก็ได้ ซึ่งจะเห็นได้ว่า ตามประมวลกฎหมายอาญาของเราในเรื่องความผิดฐานฉ้อโกง ไม่มีบทบัญญัติเช่นว่านี้ เช่น จำเลยไปหาทนายความมอบหมายให้ทนายความผู้นั้นเขียน จดหมายถึงบริษัทหนึ่ง โดยอ้างว่าตนเป็นผู้ถือหุ้นในบริษัทนั้น ขอให้เรียกเงินปันผลจาก บริษัทนั้นให้ ซึ่งความจริงตนไม่มีหุ้นอยู่ในบริษัทนั้นเลย ทนายความหลงเชื่อจึงได้มี จดหมายไปตามที่จำเลยมอบหมาย เช่นนี้ ก็นับว่าจำเลยมีความผิดฐานฉ้อโกงตามกฎหมาย อินเดีย เพราะการกระทำนั้นเป็นการกระทำโดยเจตนาให้ทนายความต้องกระทำการซึ่ง เขาไม่จำเป็นต้องกระทำถ้าไม่มีการหลอกลวงนั้น และการนั้นเป็นเหตุให้เสียชื่อเสียงแก่ อาชีพเขา ตามที่กล่าวมานี้จะเห็นได้ว่า ประมวลกฎหมายอินเดียมีทัศนะในเรื่องความผิด ฐานฉ้อโกงกว้างกว่ากฎหมายของไทย และให้ความสำคัญกับความเสียหายแก่ทรัพย์สิน ของผู้เสียหายแล้ว ยังครอบคลุมถึงความเสียหายที่เกิดขึ้นกับร่างกาย จิตใจ ชื่อเสียงของ ผู้เสียหายด้วย